

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**SANAT BİLGİSİ VE ESTETİK ALGIYI DESTEKLEYEN RESİMLİ
ÇOCUK KİTAPLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE RÜYA ARICI

BALIKESİR, 2023

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

SANAT BİLGİSİ VE ESTETİK ALGIYI DESTEKLEYEN
RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE RÜYA ARICI

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. SONNUR İŞİTAN

BALIKESİR, 2023

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda 202012575003 numaralı Melike Rüya ARICI'nın hazırladığı Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi konulu YÜKSEKLİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 26.01.2023 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Prof. Dr. Mesut SAÇKES

İmza

Üye (Danışman) Doç. Dr. Sonnur İŞİTAN

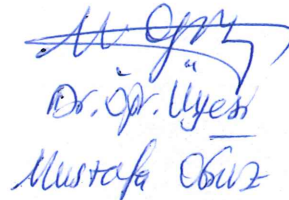

İmza

Üye Dr. Öğr. Üyesi Gamze BİLİR SEYHAN

İmza

21.01.2023

Enstitü Onayı

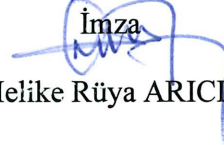

Dr. Öğr. Üyesi
Mustafa Öbür

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

02/02/2023

İmza

Melike Rüya ARICI

ÖNSÖZ

Erken çocukluk döneminde karşılaşılmış iyi kitaplar çocukluk döneminin eskimez oyun arkadaşlarına dönüşeceği gibi ileriki yaşlarda akılda kalıcı birer ilk kahraman olacaklardır. Bu nedenle erken yaşlarda estetik değer taşıyan ve sanat bilgisi içeren kitaplarla karşılaşılması bir şans eseri olarak görülmemelidir. Nitelikli kitapların çocuklara ulaşabilmesi için doğru yollarla seçilmesi son derece önemlidir. Bu çalışma, erken çocukluk dönemine yönelik yazılmış olan resimli kitapları sanat bilgisi ve estetik algıyı desteklemesi açısından incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma süreci boyunca heyecanımı paylaşan, yolumu açan, bilgisini cömertçe benimle paylaşan rehberim, tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Sonnur İŞİTAN'a bana böyle bir çalışma yapma fırsatı verdiği için sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmama destek sunarak araçlarını kullanmama izin veren değerli hocalarım Sayın Doç. Dr. Mine Canan DURMUŞOĞLU, Arş. Gör. Dr. Cansu YILDIZ, Dr. Öğr. Üyesi Oya ABACI ve Öğr. Gör. Aygül AYGÜN'e çok teşekkür ederim. Ders sürecim boyunca desteklerini esirgemeyen kıymetli hocalarım Prof. Dr. Mesut SAÇKES, Doç. Dr. Dilan BAYINDIR, Doç. Dr. Kazım BİBER ve Doç. Dr. Ahmet Melih GÜNEŞ, Arş. Gör. Kerem AVCİ ve Arş. Gör. Merve AVŞAR'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca değerli bilgilerini benimle paylaşan kıymetli hocam Ressam Can GÖKNİL'e ve kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Gamze BİLİR SEYHAN'a çalışmama verdiği destekten dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Bu süreç boyunca bilgisi ve desteğiyle her zaman yanımda hissettiğim kardeşim Arş. Gör. Şeyma ADATEPE ve eşi Hüseyin ADATEPE'ye, çalışma süremiz boyunca elinden gelen desteği sağlayan okul müdürüm Sayın Ahsen GEZGİN'e ve sürecin en başından bu yana en büyük destekçim olan kıymetli anneme minnettarım.

BALIKESİR, 2023

MELİKE RÜYA ARICI

ÖZET

SANAT BİLGİSİ VE ESTETİK ALGIYI DESTEKLEYEN RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ İNCELENMESİ

ARICI, Melike Rüya

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sonnur İŞİTAN

2023, 137 sayfa

Bu çalışmada, erken çocukluk dönemine uygun resimli çocuk kitapları sanat bilgisi ve estetik algıyı desteklemesi yönünden incelenerek mevcut durumu ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışma, genel tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda 152 kitap yer almaktadır. Bu kitaplar ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen erken çocukluk dönemine uygun olması, sanat bilgisi içermesi, resimlerinin sanatsal özellikler taşıması ve yaratıcılığı destekleyici öğeler içermesi ölçütleri aracılığıyla ile seçilmiştir. Kitapların incelenmesinde araştırmacı tarafından oluşturulan Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitapları İnceleme Formu kullanılmıştır. Bu form aracılığı ile veriler toplanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, kitapların fiziksel özelliklerinin uygun olduğu, görsel anlatım özelliklerinin son yıllarda basılmış kitaplarda gelişme gösterdiği, gün geçtikçe sanata dair bilgi içeriğinin kitaplarda daha fazla yer aldığı saptanmıştır. Yaratıcılık yönünden yine son dönemde basılmış kitapların kurgusunun daha yaratıcı olduğu ve bir oyun aracına dönüşen tasarımlara sahip olduğu belirlenmiştir. Kitaplarda çocuğa uygun olmayan ifadelerin yer almadığı, cümle yapısının, kelimelerin, ifade biçiminin seçiminde çocuğa göre ilkesinin gözetildiği belirlenmiştir. Ancak ele alınan sanatçıya yönelik yeterli ve ilgi çekici sanat, sanatçı, sanat eseri bilgilendirme notunun kitaplarda bulunmadığı, bazı kitaplarda yer alan bilgilerin ise doğum yeri, sanat müzesinin adı gibi bilgilerle sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Bu bulgular sonucunda sanatçı bilgilendirme notlarının göz ardı edilmemesi gerektiği, bilgilerin kitap içindeki akışa uygun ele alınan sanat veya sanatçıya uygun açıklama yapar nitelik taşıması, farklı sanat/ sanatçıların tanıtıldığı

kitapların basılması, yabancı sanatçı ve sanat eserlerinin okunuş bilgisinin de kitaplarda yer alması, yerli ve kadın sanatçıların tanıtılmasına yönelik kitapların tasarlanması, farklı sanat dallarına ilişkin etkileşimli kitap tasarlanması, çoklu öğrenmeye uygun kitapların tasarlanması ve sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyen kitaplar aracılığı ile çocuklarla sesli okuma müdahale araştırmaları yapılabileceği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Bilgisi, Estetik Algı, Erken Çocukluk, Çocuk Edebiyatı, Resimli Çocuk Kitapları

ABSTRACT

EXAMINATION OF ILLUSTRATED CHILDREN'S BOOKS THAT SUPPORT ART KNOWLEDGE AND AESTHETIC PERCEPTION

ARICI, Melike Rüya

Master's Thesis, Department of Pre-School Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Sonnur IŞITAN

2023, 137 Sayfa

The purpose of this research is to uncover the existing situation by studying picture books suitable for early childhood in terms of supporting art knowledge and aesthetic perception. The survey was used to conduct this qualitative research study. The research sample consists of 152 books. The criterion sampling method was used to choose these books. The researcher devised the Illustrated Children's Books Review Form that Supports Art Knowledge and Aesthetic Perception for the book analysis. Content analysis was used to analyze the data collected. As a result, it has been determined that the physical features of the books are suitable, the visual expression features have improved in the books published in recent years, and the information content about art is included in more and more books. In terms of creativity, it has been determined that the fiction of the books published recently is more creative and has designs that turn into a game tool. It has been determined that there are no expressions that are not suitable for the child in the books, and that the principle of according to the child is observed in the selection of sentence structure, words and expression form. However, it has been determined that there are not enough and interesting art, artist, artwork information notes for the artist in question in the books, and that this information is important. As a result of these findings, not ignoring the artist information notes, publishing the books in which different arts/artists are introduced, including the reading information of foreign artists and works of art in the books, designing books suitable for multiple learning, and reading aloud intervention research with children through books that support art knowledge and aesthetic perception possible are suggested.

Keywords: Art Knowledge, Aesthetic Perception, Early Childhood, Children's Literature, Illustrated Children's Books

Anneme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ	xi
RESİMLER LİSTESİ	xii
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Tanımlar	5
2. İLGİLİ ALANYAZIN	6
2.1. Çocuk Edebiyatı Tanımı ve Önemi	6
2.1.1. Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Edebiyatı.....	10
2.1.1.1. İlk Resimli Kitaplar.....	10
2.1.1.2. Resimli Kitapların Tarihsel Gelişimi	11
2.1.1.3. Resimli Kitapların Ülkemiz Tarihi İçinde Yaşadığı Gelişmeler	15
2.1.2. Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Kitabı Türleri.....	16
2.1.3. Sanat ve Estetik.....	22
2.1.3.1. Estetik	22
2.1.3.2 Estetiğin Yapı Elemanları	24
2.1.3.3. Estetik Deneyim	25
2.1.3.4. Estetik Algı ve Sanat İlişkisi	26
2.1.3.5. Estetik Algı Gelişim Evreleri	28
2.1.3.5.1. Machotka Gelişim Evreleri	28
2.1.3.5.2. Parsons'un Estetik Gelişim Evreleri	29
2.1.3.5.3. Housen Estetik Gelişim Evreleri	30
2.1.4. Vygotsky /Dewey Estetik Eğitim ile İlgili Yaklaşımları.....	31
2.1.5. Resimli Kitapların Sanat ve Estetik Açısından İncelenmesi.....	33
2.1.5.1. Resimli Kitaplarda Sanatsal Ögeler ve Görsel Tasarım Elemanları.....	33

2.1.5.1.1. Sanatsal Ögeler.....	33
2.1.5.1.2. Tasarım Elemanları	36
2.1.5.1.3. Resimli Çocuk Kitaplarında Kullanılan Sanatsal Stiller	37
2.1.5.1.4. Resimleme Teknikleri	40
2.1.5.1.4.1. Çizim Teknikleri.....	40
2.1.5.1.4.2. Boyama Teknikleri	41
2.1.5.1.4.3. Baskı	42
2.1.5.1.4.4. Kolaj	42
2.1.5.1.4.5. Fotoğraf	42
2.1.5.1.4.6. Dijital Sanat	42
2.2. İlgili Araştırmalar	43
2.2.1. Yurt İçi Çalışmalar	43
2.2.2. Yurt Dışı Çalışmalar	46
3. YÖNTEM.....	49
3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Çalışma Grubu.....	49
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	51
3.4. Verilerin Toplanma Süreci	56
3.5. Verilerin Analizi.....	57
4. BULGULAR VE YORUMLAR	58
4.1. Kitapların Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular	58
4.2. Kitapların Kitap Türüne İlişkin Bulgular	62
4.3. Kitapların Sanatsal Özelliklerine İlişkin Bulgular	64
4.4. Kitapların Görsel Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	87
4.5. Kitapların Yaratıcılığı Destekleyici Özelliklerine İlişkin Bulgular	95
4.6. Kitapların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	98
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
5.1. Sonuçlar.....	100
5.2. Öneriler.....	112
KAYNAKÇA	114
EKLER.....	128

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Kitapların Künye Bilgilerinin Dağılımı.....	50
Tablo 2. Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitapları İnceleme Formu'nda Yer Alan Maddeler.....	55
Tablo 3. Kitapların Fiziksel Özellikleri.....	58
Tablo 4. Kitap Türü.....	62
Tablo 5. Resimli Kitaplardaki Sanatsal Stiller.....	64
Tablo 6. Resimli Kitaplardaki Sanat Dalları.....	70
Tablo 7. Resimli Kitapların Resimleme Teknikleri.....	75
Tablo 8. Resimli Kitaplarda Kullanılan Renklerin Dağılımı.....	78
Tablo 9. İncelenen Kitaplarda Yer Alan Sanatsal Kavramlar.....	85
Tablo 10. Resimli Kitaplarda Yaratıcılığı Destekleyici Özelliklerin Dağılımı.....	95

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 1. Uzaydaki Renkli Orman Kitabı Örnek Sayfaları	60
Resim 2. Fare ile Dağ Kitabı Örnek Sayfaları	61
Resim 3. Ressam Masalı Kitabı Örnek Sayfası.....	63
Resim 4. Jumanji Kitabı Örnek Sayfası	65
Resim 5. Çekirge Kadar Hızlıyım Kitabı Örnek Sayfası.....	65
Resim 6. Ayna Kitabı Örnek Sayfası.....	66
Resim 7. Monet-Arkadaşım Claude Kitabı Örnek Sayfaları.....	67
Resim 8. Gauguin- Arkadaşım Paul Kitabı Örnek Sayfaları.....	67
Resim 9. Renk Apartmanı Kitabı Örnek Sayfaları.....	78
Resim 10. Açıl Maske Açıl Kitabı Örnek Sayfaları.....	69
Resim 11. Değişimsever Bay Flux Kitabı Örnek Sayfası.....	69
Resim 12. Sırtımdaki Ağır Yük Kitabı Örnek Sayfası	70
Resim 13. Picasso Kitabı Örnek Sayfaları.....	71
Resim 14. Değişimsever Bay Flux Kitabı Örnek Sayfası.....	71
Resim 15. Arkadaşım Balerin Kitabı Örnek Sayfası	72
Resim 16. David Bowie Kitabı Örnek Sayfası	73
Resim 17. Komşudaki Tiyatro Kitabı Örnek Sayfası.....	74
Resim 18. Bu Kitabı Yalama Kitabı Örnek Sayfası	74
Resim 19. Yoğun Bir Yıl Kitabı Örnek Sayfası	76
Resim 20. Büyük Yılan Kitabı Örnek Sayfası.....	76
Resim 21. Ayna Kitabı Örnek Sayfası.....	77
Resim 22. Gölge Kitabı Örnek Sayfası.....	78
Resim 23. Adalı Kitabı Örnek Sayfaları	79
Resim 24. Büyük Orman Avcıları Kitabı Örnek Sayfaları.....	79
Resim 25. Jumanji Kitabı Örnek Sayfası	80
Resim 26. Buradaki Kitap Nereye Gitti? Kitabı Örnek Sayfası.....	80
Resim 27. Tırtıl Boyu Kitabı Örnek Sayfası.....	81
Resim 28. Dalga Kitabı Örnek Sayfası.....	81

Resim 29. Buradaki Kitap Nereye Gitti? Kitabı Örnek Sayfaları.....	82
Resim 30. Uzaydaki Renkli Orman Kitabı Örnek Sayfası.....	83
Resim 31. Frida Kahlo Kitabı Örnek Sayfası	84
Resim 32. Picasso Kitabı Örnek Sayfası.....	84
Resim 33. Ressam Masalı Kitabı Örnek Sayfası	85
Resim 34. Adalı Kitabı Örnek Sayfaları.....	87
Resim 35. Bu Kitabı Yalama Kitabı Örnek Sayfası	88
Resim 36. Küçük Mor Balık Kitabı Örnek Sayfası	88
Resim 37. Adalı Kitabı Örnek Sayfası	88
Resim 38. Matthew'un Rüyası Kitabı Örnek Sayfası	89
Resim 39. Picasso Kitabı Örnek Sayfaları.....	90
Resim 40. Belki Kitabı Örnek Sayfaları.....	91
Resim 41. Belki Kitabı Örnek Sayfaları.....	92
Resim 42. Sırtımdaki Ağır Yük Kitabı Örnek Sayfası.....	92
Resim 43. Azime'nin Yumağı Kitabı Örnek Sayfaları.....	93
Resim 44. Adalı Kitabı Örnek Sayfası.....	94
Resim 45. Krokodali Kitabı Örnek Sayfası.....	94
Resim 46. Azime'nin Yumağı Kitabı Örnek Sayfası.....	96
Resim 47. Gölge Kitabı Örnek Sayfası.....	96
Resim 48. Buradaki Kitap Nereye Gitti? Kitabı Örnek Sayfası.....	97
Resim 49. Uzaydaki Renkli Orman Kitabı Örnek Sayfası.....	98

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi tanımlanmıştır. Çalışmanın amaçları ve önemi açıklanarak varsayımları ve sınırlılıkları ortaya konmuştur. Daha sonra önemli kavramlar tanımlanarak açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Okul öncesi dönem, çocuğun tüm gelişim alanlarının desteklenmesi gereken son derece önemli bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun başlangıçta oyun arkadaşı görevini gören resimli çocuk kitapları zamanla çocuğa bambaşka dünyaların kapısını aralar. Çocukluk için önemli bir yer tutan resimli çocuk kitapları, verilmek istenen çeşitli mesajları yalnızca yazınsal metinlerle çocuğa iletmekle kalmaz aynı zamanda resimlerle de çocuğun gelişimini destekler (Körükçü, Kapıkıran ve Aral, 2016). Okul öncesi dönemde çocukların dikkatle hazırlanmış, çeşitli sanatçılar tarafından çocuğun dünyasına uygun resimlerle resimlenmiş çocuk kitapları ile buluşması çocuğun yeni şeyler öğrenmesine fırsat tanır (Körükçü, 2012).

Resim, çağlar boyunca insanlar arası iletişimi sağlamak amacıyla ortak bir dil işlevi görmüştür. Anlatılmak istenen durumu net ve somut olarak basitleştirme gücüne sahip olan resim, insanın sözle ifade etmeye yetemediği yerlerde soyut olanı somutlaştırmış, zihinde var olanın görünmesine yardımcı bir araç olmuştur (Şahin, 2014). Çocuğun görsel açıdan zengin nitelikli kitaplarla erken yaşta tanıştırılması gelişim sürecinde çocuğu pek çok açıdan destekleyerek uygun davranışlar edinmesini, düşünmesini ve soru sormasını teşvik eder (Karatay, 2011).

Çocuğun sanatla tanışmasının, estetik dünyasının gelişmesinin ve zenginleşmesinin başlıca araçlarından biri kuşkusuz resimli çocuk kitaplarıdır. Sanat eğitiminin de başlangıcı sayılabilecek erken çocukluk yılları, kitaplardaki yazılı unsurlar kadar resimlemelerin de neden bu kadar önemli olduğunu açıklamaktadır.

İçerik bakımından kitaplarda nasıl ki çocuğa görelikten bahsediliyorsa resimlemede de çocuğun ilgisi, ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Eğer kitaplarda yer alan çizimler ve resimler çocuğun dikkatini çekebiliyor, onun yaratıcılığını destekliyor ve hayallerine farklı işlevsellikler kazandırabiliyorsa, resimlemenin başarısı ve kitapla bütünlüğü çocuk tarafından algılanmış demektir (Aşılıoğlu, 2011).

Çocukların kitaplardaki resimlere tepkileri yaş grubu ve gelişimlerine göre değişiklik gösterir. Alınan eğitim, çevre koşulları ve sanatsal uyaranlarla karşılaşma sıklığı, oluşturacakları estetik yargılarında ve tepkilerinde etkili olacaktır (Özer, 2006).

1962 yılında düzenlenen Yedinci Milli Eğitim Şurası'nda, çocuk kitaplarının tasarımı konusunda önemli kararlar alınmıştır. Bunlar:

- “1.Kapak resimleri canlı ve çekici olmalı, kitabın içerisindeki konularla ilgili bulunmalıdır.
2. Sağlam ve iyi kaliteli bir kâğıda basılmalıdır.
3. Dergi ve kitaplarda bol resim bulunmalı, bir sanat değeri taşımasına ve çocuk psikolojisine uygunluğuna dikkat edilmelidir.
4. Çocuk yayımları bir uzmanlık konusudur. Bu bakımdan çocuk yayımlarını bilimsel verilere göre düzenlemek ve yürütmek üzere yetkili uzmanları içine alan bir büro veya komite kurulmalıdır. Çocuk yayımları bu büro ve komite tarafından yürütülmelidir (Yedinci Milli Eğitim Şurası, 1962, s.272-273).”

Yedinci Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar doğrultusunda zaman içinde pek çok yayınevi çocuk kitaplarının resimleri üzerinde titizlik göstermiş olsa da eksiklikler günümüzde de devam etmektedir. Pek çok ülkede çocuk kitabı resimlenmesi ayrı bir sanat dalı olarak ele alınmaktadır. Ülkemizde de böyle olması gerekmektedir (Sarı, 2006).

Sanat eğitiminden yeterince yararlanamayan birey, ilk olarak estetik kaygıdan uzaklaşmış olacaktır. İçinde yaşadığımız çağın olanakları göz önüne alındığında gelişen teknolojilerle daha düzenli çevre ve şehir görüntüsünün ortaya çıkması beklenirken estetik kaygılardan uzak görüntülerle karşılaşmaktadır. Bu durum çeşitli nedenlerle birlikte toplumun da estetik kaygılardan uzaklaşmış olması ile açıklanabilir. Güzel ve güzel olmayı ayırmak için estetik eğitimin küçük yaşlardan itibaren verilmesi bir zorunluluktur. Sanat eğitiminin başlangıcı olan kitaplar ile karşılaşmak estetik algının gelişmesine yardımcı olurken aynı zamanda estetik beğeni yoksunluğunu ileriki yaşlar için de ortadan kaldıracaktır (Tuna, 2007).

Alanyazında bulunan çalışmalar incelendiğinde sanat ve sanatçıyı ele alan kitaplarla ilgili sınırlı sayıda çalışmalar yapılmış olduğu ve aynı zamanda bu kitapların

çocukta estetik algıyı geliştirici özellikler taşımaya ilişkin detaylı çalışmaların da yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle, ülkemizde resimli çocuk kitaplarının içeriklerinin ve resimlemelerinin sanat bilgisi ve estetik algıyı desteklemesi yönünden ne durumda olduğunu saptamak ve mevcut durumu ortaya koymak araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk dönemine (3-8 yaş) uygun hazırlanan resimli çocuk kitaplarının sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyici olarak belirlenen ölçütlere uygunluğunu incelemek ve var olan durumu ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt bulmaya çalışılmıştır:

1.Resimli çocuk kitapları sanatsal özellikler açısından nasıldır ve belirtilen ölçütlere uygun mudur?

2.Resimli çocuk kitapları görsel anlatım özellikleri açısından nasıldır ve belirtilen ölçütlere uygun mudur?

3.Resimli çocuk kitapları yaratıcılığı destekleyici tasarım özellikleri açısından nasıldır ve belirtilen ölçütlere uygun mudur?

4.Resimli çocuk kitapları dil ve anlatım özellikleri açısından nasıldır ve belirtilen ölçütlere uygun mudur?

5.Yerli ve çeviri resimli çocuk kitapları arasında sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyici özelliklere sahip olma açısından farklılıklar var mı?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk edebiyatı genel olarak çeşitli duygular, hayal gücü, yaratıcılık ve çeşitli kültürlerle ilgili sanatsal imgeler ve konular içeren çok yönlü bir eğitim aracı olarak ele alınmalıdır (Işıtan, 2016a). Ülkemizde özellikle 1950'lerden sonra erken çocukluk dönemine uygun resimli çocuk kitaplarında gelişme kaydedilmiştir. Ancak kitapların

içerik özellikleri göz önüne alındığında aynı gelişmenin yaşanmadığı görülmektedir. Zamanla çocuk kitaplarına verilen değerin artması ile çocuk kitaplarının sahip olması gereken özellikler de netleşmeye başlamıştır (Aşılıoğlu, 2011).

Sanatın eğitim sürecine dahil edilmesi bireyin görsel algı gelişimi açısından önemlidir. Sanat, biçim ve anlamın ilişkilendirilmesini amaçlar (Abacı, 2015). Resimli çocuk kitaplarında görsel öğelerin dili yadsınamaz. Çocuklar hikayenin akışını görseller aracılığı ile takip ederek hikayeyi dinler ve onu geliştirir. Anlatılan hikaye görselin aktardığı duygu, biçim ve renkler aracılığı ile şekillenir. Bu nedenle çocuğun gelişim düzeyine uygun, ilgi çekici, merak uyandırıcı, keşfedici özellikler barındıran kitaplar son derece önemlidir (Aygün ve Abacı, 2014).

Çocuğun kitapla kurduğu etkileşim, ona ayırdığı zaman kitabın ilgi çekiciliği ile doğrudan ilgilidir. Erken çocukluk döneminde, kitabın içeriğinin ilgi çekici olmasının yanı sıra resimlerin de en az içerik kadar ilgi uyandırması gerekir. Resimli kitaplar çocuğun esnek düşünmesine fırsat sunarak yaratıcılığın gelişimini destekler. Ayrıca resimli kitapların resimlemeleri çocuğun hayal dünyasının kapılarını açarken estetik bakış açısının gelişimine de olumlu katkılar sunacaktır (Kara, 2022).

Konu ile ilgili yapılan pek çok araştırma çocuk kitaplarını biçimsel ve içerik özellikleri bakımından incelemiş olsa da estetik ve sanatsal öğelere çok az yer vermesi, kitapların bu yönden eksik kalmasına neden olmaktadır. Edebiyatın önemli bir türü haline gelen çocuk edebiyatının nitelikli özellikler göstermesi, çocuğun sanat ve estetik duyarlılık kazanması açısından oldukça önemlidir.

Bu araştırma sonucunda resimli çocuk kitaplarının sanatsal ve estetik özelliklerinin belirlenmesi, bu bağlamda gerçekleştirilecek olan çalışmalara ve bir çocuk kitabının sahip olması gereken ölçütleri belirlemeye katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada kullanılan veri toplama aracının kitaplardaki sanat ve estetik özellikleri tespit ettiği varsayılmaktadır.

- Araştırmacının, veri toplama aşamasında kitaplardaki içeriklere karşı tarafsız olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Çalışma grubunda yer alan kitaplar erken çocukluk dönemine (3-8 yaş) uygun olan 2008-2022 yılları arasında basılmış kitaplarla sınırlıdır.
- Araştırma Türkiye'de satışa sunulmuş yerli/eviri resimli ocuk kitaplarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Resimli Kitaplar: Çocuklara görsel ve sözel deneyimler kazandıran kısmen ya da tamamen resimlerden oluşan kitaplardır. Çocukların ilk tanıdığı tür olan resimli kitaplar çocukta sanat duygusunu geliştirerek çocuğa estetik deneyimler kazandırır (Işıtan, 2016b).

Sanat: Duyular aracılığı ile algılanan bir duygu ya da durumu aktarıırken estetik unsurlardan yararlanan, yaratıcılığın önemli rol oynadığı bir ifade biçimidir (nc, 2019).

Sanat Bilgisi: Bir bilginin sanatsal bilgi olabilmesi için coşku uyandıran nesne/obje/olgunun akıl yolu ile sentezlenmesi gerekir. Sanat bilgisi, gerçekliğin estetik olan ile kurduğu bağdır. Sanatsal bir düşünce sanatsal bir bilgiye dönüştüğünde kendine özgü yollarla ifade edilerek farklı sanat türlerinin doğmasını da sağlar (Artut, 2020).

Estetik: Duyular aracılığı ile algılamak olarak tanımlanan estetik kavramı, güzelliği konu edinerek güzelin ne olduğuna yönelen güzel üzerine düşünme sanatıdır (Tunalı, 1998).

Estetik algı: Bir sanatçı ya da sanat eseriyle karşılaşan bireyin deneyimlerinin tanımlanması ve değerlendirilmesini sağlar. Bunun yapılabilmesi için bireyin belli bir bilgi birikimine ve deneyime sahip olması gerekir (Savoie, 2015)

2. İLGİLİ ALANYAZIN

Bu bölümde, araştırmanın sorusuna ilişkin alanyazında yer alan bilgiler, araştırmalar, araştırmanın dayandığı kuramsal temeller, tartışma ve değerlendirmeler alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

2.1. Çocuk Edebiyatı Tanımı ve Önemi

Çocukların gelişimsel açıdan pek çok beceriyi okul öncesi dönemde edinebilmesi, gelişimlerini sağlıklı ve nitelikli sürdürebilmesi için yaşadıkları çevrenin zengin uyarımlarla dolu olması gerekmektedir (Sever, 2006). Edebiyat, sanat türlerinden biri olarak görülür ve insan ve hayatın çeşitli bölümlerini ele alan sanatçının bu süreçte resim ve yazıları kullanarak hayatı anlamlandırdığı estetik bir eylemdir (Sever 2006; Sever, 2021).

Lukens, Smith ve Coffel (2021), geleneksel olarak edebiyatı, sanatsal nitelikleri olan ve hayal gücünden beslenerek ortaya çıkan yazılı ürünler olarak tanımlar. Edebi bir eser, onunla ilk karşılaşıldığında önce dikkat çekici olmalı, okuma heyecanı uyandırmalı ve okura tatmin edici bir zevk vermelidir (Lukens vd., 2021).

Sumara (2002), edebi bir eserin okunması ve yorumlanmasını, hayal gücüyle inşa edilen durumların yarar sağlayıcı bir içgörüyü dönüştürülmesi şeklinde yorumlar. Bu durum edebi bir eserin zevk verici nitelikte özellikler barındırmasının önemini vurgulamaktadır. Edebiyatın okura sağladığı bir diğer önemli işlev ise anlayıştır. Edebi metinler insanlara iyiyi, doğruyu ya da güzelin ne olduğunu anlatacak bilgiler içeren metinler değildir. Ancak bunların nasıl olacağı ile ilgili okurlara rehber olabilecek güçtedir. Yalnızca bilginin hayatın ilerleyişinde yeterli olmayacağı ortadadır. İnsanın bilgiyi işlerken kendine uymayana anlayış göstermesi, daha önce deneyimlemediği durumları düşünmesi ve çıkarımlar yapması ancak nitelikli sayılabilecek edebi eserlerle mümkündür (Lukens vd., 2021).

1800'lü yıllarda çocuğun önemli bir özne haline gelmesiyle çocuğa göre edebiyat da gelişme göstermeye başlamıştır. Önceki dönemlerde yazılmış eserler sadeleştirilerek çocuklara uygun hale getirilmiş ve çeşitli görsellerle bezenmiştir. Böylece yazı ve resmin estetik öğeler çerçevesinde bir araya gelmesiyle bugünkü çocuk edebiyatı ürünlerinin ölçütleri oluşmaya başlamıştır (V.Taşdelen, 2016). 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren “çocuk edebiyatı” ifadesi de kullanılmaya başlanmış ve pek çok farklı görüş ortaya çıkmıştır. Hunt (2005), çocuk kitaplarının pek çok okuyucu için özel bir zevk haline geldiğini belirterek bu kitapları “gerçek edebiyat” olarak yorumlamaktadır. Dilidüzgün (2006), çocuk edebiyatının da diğer edebi türler gibi kabul görmesinin önemli olduğunu ve tıpkı diğer edebi türler gibi özel eleştirilerle gündeme gelmesi gerektiğini belirtmiştir. Hunt (2005), bir kitabın dikkatli inceleme ile çocuğun yaşına, gelişimine, çocuk için doğru noktaları hedefleyip hedeflemediğine karar verilecek olmasına karşın bu kitapların sanıldığı kadar basit olmadığına dikkat çekmiştir. Lukens vd. (2021), çocuk edebiyatının edebiyat ile aynı nitelikleri taşıdığını, tek farkın yaş grubu olduğunu ifade etmiştir. Sever (2021)'e göre ise edebiyat bir bütün olarak görülmeli ve değerlendirme kriterleri arasında ciddi farklılıklar oluşmamalıdır.

Çocuk edebiyatı eserleri çoğunlukla ikili okur kitlesine sahiptir. Kitabı satın alan çoğunlukla bir yetişkin iken kitabın okunduğu grup çocuklardır. Ayrıca, eser yazarı ve çizeri için de aynı durum söz konusudur. Çocuk edebiyatı yazar ve çizeri, yetişkin olarak çocuğun dünyasını düşünüp çocuğa göre kurguyu oluşturmaya çalışırlar. Bu durum çift anlamlı bir edebiyatı meydana getirir (Nodelman, 2008). Edebiyattan bahsettiğimizde aklımıza gelen form, bir kağıt üzerine yazılmış yazılar olsa da çocuk edebiyatı dendiğinde aklımıza daha karmaşık formlar gelmelidir. Çocuk edebiyatı eserleri çeşitli sanatsal formları sözcüklerle kullanarak çocuğun içine gireceği bir dünya inşa eder (Nodelman, 2008; Lukens vd., 2021).

Nitelikli bir çocuk edebiyatı ürününde estetik, görsel ve gelişimsel ölçütler son derece önemlidir. Bu ölçütlerin belirlenmesinde ise “*çocuk gerçekliği, çocuğa görelik (uygunluk) ve çocuk bakışı*” kavramları karşımıza çıkmaktadır (Şirin, 2016). *Çocuk gerçekliği*, çocukların gelişim farklılıkları göz önünde bulundurularak ona uygun seçilen içeriğin çocuğun dünyasına uygun bir dille ifade edilmesidir (Çer, 2016). Sanatçı ve yazar çocuk gerçekliğine göre hareket ettiğinde çocuğun bakış açısına

uygun ifade ve görselliği bir araya getirerek çocuğun içinde bulunduğu dünyaya daha duyarlı hale gelmesine de destek sağlar (Sever, 2021).

Çocuğa görelik ilkesi, çocuk edebiyatı alanında, yazar ve çizerin üslubunun çocuğun bakış açısına uygunluğu, gelişimsel açıdan uygunluk ve bir edebi eserin çocuk üzerinde bırakacağı temel etki olarak karşımıza çıkmaktadır (Wallace, 2018). Çocuğa uygun olarak ele alınan bir edebi metnin, çocuğa göre olabilmesi için çocuk bakışı ve çocuk gerçekliği ile yazılmış olması gerekir. Elbette bu üç kavram zamanın şartlarına, toplum ve kültürün etkisine göre değişkenlik gösterebilir. Ancak her ne olursa olsun değişim ve dönüşüm çocuğun dünyası ve dönemin çocuğa bakışına göre gerçekleşir (İpşiroğlu, 2006; Şirin, 2016).

Günümüzde, alandaki çalışmaların gün geçtikçe artmasıyla ve çocuklara yönelik algıların gelişim göstermesiyle beraber yenilenmiş ve farklı amaçlarla yazılmış çocuk kitaplarıyla karşılaşmaktayız. Bu da bu alanın sınırlarının çizilmesini ve tek bir tanım yapılarak sınırlandırmasını engellemektedir (Horning, 2010). Bu nedenle yapılan çalışmalar ışığında geçmişten günümüze yapılan tanımlara baktığımızda, gelişimsel açıdan hangi dönemleri kapsadığı ile ilgili sınırlama yapılmış tanımlara rastlamaktayız. Bunlardan bazıları şöyledir:

Çocuk edebiyatı, doğumdan yaklaşık on beş yaşına kadar uzanan dönemi kapsar. Bu dönem için özel tasarlanmış tekerleme, alfabe kitapları, bilgilendirici kitaplar, romanlar vb. türleri içine alır (Temple, Martinez, Yokota ve Naylor, 1998). Doğumdan başlayarak ergenliğe kadar olan süreçte ilgi çekici konuları işleyen kurgusal ve kurgusal olmayan kaliteli ticari kitaplardır (Lynch-Brown, Tomlinson ve Short, 2014). Şirin (2016) ise çocuk edebiyatını, çocuğu yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatı olarak tanımlamıştır.

Çocukluk kavramlarının zaman içinde değişmesi çocuk edebiyatının amaçları ve işlevlerinin farklılaşmasına da neden olmuştur. Bu da çocuk kitaplarının bir süreklilik içine yerleştirmeye çalışmanın doğru olmadığını göstermektedir (Grenby, 2008). Bu nedenle çocuk edebiyatını gelişimsel sınırlamanın dışına çıkarak amaç ve işlevleri doğrultusunda tanımlamalara da yer verilmiştir. Şimşek (2014), gelişme çağındaki çocukların anlayıp kavrayabileceği, çocuğun duygu ve düşünce dünyasını harekete geçirici edebiyat olarak belirtmiştir. Darton (2011), çocuk kitaplarını,

önceliği öğreticilik, yararcılık ve eğitici içerikler olmayan dikkat çekici ve keyif vermek amacıyla tasarlanıp üretilen eserler olarak tanımlamıştır (Darton, 2011). Sever (2021)'e göre, erken çocukluk dönemi itibariyle dil gelişimini destekleyici, sanatsal öğelerle donanmış, çocukta farklı düşünme becerisini destekleyici ürünlerin tamamıdır. İyi yazılmış çocuk kitapları, çocukların hayal güçlerini besleyecek hikayeler ve resimlerle doludur. Kitaplar, çocuklara dünyayı tanıtır, empati kurdurur ve dilin iyi olanakları ile donanımlı olduğu için okuryazarlığa katkı sağlar (Temple, vd., 1998).

Çocuk edebiyatı, akademik çalışmanın birçok dalı arasında benzersizdir. Çünkü hedeflenen okuyucu kitlesi açısından tanımlanan tek edebiyat kategorisidir. Çocuk edebiyatı, çocuklar tarafından yazıldığı için ya da çocuklarla ilgili olduğu için değil, görünüşte kimin için yazıldığı açıkça belli olduğu için çocuk edebiyatıdır. Çocuk kitaplarının, çocuk, sanat ve edebiyat etkileşimini gerçekleştirecek uyaran işlevi görmesi, çocuğa sanatsal deneyimler kazandırması zorunludur. Bu etkileşim içinde birer özne görevi gören çocuk, kitabın yazar ve çizerinin sunduğu dünya içinde sanatçı duyarlığını hisseder ve kitapları severek bu dünyaya adım atar (Sever, 2021).

Çocuk edebiyatı, özgün ve nitelikli çocuk kitaplarıyla amaç ve işlevlerini yerine getirir (Şirin, 2016). Temple vd. (1998, s.9), bir çocuk kitabının genel özelliklerini şöyle sıralar: (1) Çocukların ilgisini çekecek bir konu etrafında şekillenmesi: Genellikle bir çocuk kitabı hedef kitlenin yaşına uygun merkezi bir karaktere sahiptir. Ana karakter bir çocuk olmasa bile çocuklar bir hikayenin ana konularının onları bir şekilde ilgilendirdiğini hissetmeye ihtiyaç duyarlar. (2) Sınırlı bir ortamda doğrusal ve sınırlı bir zaman dizisi ile basit bir hikaye çizgisi: Küçük çocuklara yönelik kitaplar genellikle bir veya iki ana karaktere odaklanır ve çoğu zaman belirli kısa zaman dizilerini kapsar. (3) Somut, anlaşılır, sade bir dil: Çocuk kitaplarındaki kelimeler, özellikle resimli kitaplarda, öncelikle ana karakteri ve onun eylemlerini anlatır. Resimsiz kitaplar, çocukların karakterleri ve olayları görselleştirmelerine yardımcı olmak için daha fazla açıklamaya sahiptir. Ancak resimli kitaplarda çocuklar karakterlerin söylediklerinden çok ne yaptıklarına bakarlar.

2.1.1. Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Edebiyatı

2.1.1.1. İlk Resimli Kitaplar

Resimli hikaye anlatımı, her yaşta insanın izleyip zevk aldığı mağara duvarlarındaki en eski resimlere kadar uzanır. Bugün biliyoruz ki resim, sözlü ve yazılı dönemden çok daha önce ortaya çıkmış ve çok daha uzun süredir devam etmektedir. Resim sanatı, o zamanlar en önemli iletişim araçlarından birinin resim olduğunu da bize göstermektedir. 15. yüzyılda Leonardo da Vinci'ye ait olduğu düşünülen bir notta görsel hikaye anlatımı ile ilgili: “Ve insanın şeklini ve onun bütünleşmesinin tüm yönlerini kelimelerle temsil etmek isteyenler, bu fikirden vazgeçin. Çünkü ne kadar ayrıntılı anlatırsanız, okuyucunun zihnini o kadar çok kısıtlarsınız ve onu anlatılan şeyin bilgisinden o kadar fazla uzak tutarsınız. O yüzden çizmek ve tarif etmek gerekiyor.” ifadeler yer almaktadır (Salisbury ve Styles, 2012, s. 10).

Resmin ilk çağlardan bu yana hayatın içinde olmasına karşın çocuk kitaplarının resimlenmesine gerekli özenin uzun yıllar içinde gelişmiş olması oldukça şaşırtıcıdır. Çocuklar kelimeleri okumayı öğrenmeden önce resimleri okumayı öğrenirler. Çocuklar için üretilmiş ilk kitaplar incelendiğinde elbette resimsiz olmadıkları görülür ancak bunların çoğu, resimli kitap olarak da değerlendirilemezler (Whalley, 2004).

Resimli kitap tanımına baktığımızda, Darton (2011), resimli çocuk kitaplarını, önceliği öğreticilik, yararcılık ve eğitici içerikler olmayan dikkat çekici ve keyif vermek amacıyla tasarlanıp üretilen eserler olarak tanımlamıştır. Resimli kitaplar kelimeleri resimlerle birleştirerek bir hikaye oluşturur. Sanatın, metnin ve bu iki ögenin eşsiz bir sanat formu yaratmak için birlikte çalıştığı özel tasarımlardır (Sipe ve McGuire 2006; Horning, 2010). Caldecott Ödülleri'ne göre çocuklar için resimli bir kitap; illüstrasyonlu diğer kitaplardan farklı olarak, çocuğa görsel bir deneyim sağlayan kitaptır. Resimli bir kitap, kitabın olduğu bir dizi resim aracılığıyla geliştirilen bir hikaye çizgisi, tema veya kavramın birlikteliğine sahiptir. Genel olarak, resimli hikaye kitapları yüksek sesle okunmaya elverişli kitaplardır (Lynch-Brown vd., 2014). Resimli kitaplar, bir okuyucu ile bir dinleyici (genellikle bir yetişkin ve küçük bir çocuk) arasında paylaşılan bir deneyim olduğu için bir resimli kitabın gerçek

başarıya ulaşması bu simbiyotik ilişkiyi ateşleyecek kadar iyi olmalıdır (Horning, 2010).

Çocuklara yönelik ilk resimli kitaplar, var olan resimli kitaplardan yararlanılarak üretilmiştir. Johannes Amos Comenius (1592-1670) tarafından yazılan *Orbis Sensualium Pictus* (Resimlerdeki Görünür Dünya), okuma yazma öğretmek amacıyla basılmış, resimleri ağaç kalıplara oyularak yapılmış bir sözlüktür (Kaya, 2006). Birçok kişi tarafından ilk gerçek resimli kitap olarak kabul edilir. Yazarın illüstrasyonu metinle bütünleştirmesi kitabın, zamanına göre alışılmadık bir kitap olmasını sağlamıştır (Matulka, 2008).

16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar olan dönem kitapları ucuza üretilmiş, kabaca hazırlanıp basılmış gravürlerle resmedilmiştir. Bu kitaplar genellikle sınırlı okuryazarlar için seyyar satıcılar tarafından kırsal kesimde dolaştırılmıştır. Burada kelimeler ve resimler arasındaki ilişki genellikle belirsiz ve büyük ölçüde dekoratif bir ilişki olmuştur (Salisbury ve Styles, 2012).

Edebiyatın en samimi ve şirin görünen türü olan resimli kitap, aslında tüm çocuk edebiyatı alanında en büyük toplumsal ve estetik gerilimleri üretir. Çeşitli temalar, sofistike sanatsal stiller, karmaşık fikirlerle ilgi çekici olmak zorundadırlar. Çünkü ilgi çekici olduğu sürece kalıcı olmaya devam ederler (Salisbury ve Styles, 2012).

2.1.1.2. Resimli Kitapların Tarihsel Gelişimi

Çocuk edebiyatının gelişimi her yerde benzer bir yol izlemiştir ancak her ülkede bu gelişmenin aşamaları farklı zamanlarda gerçekleşmiştir. Hikayelere duyulan ihtiyaç evrenseldir. Bazı ülkelerde ve birçok etnik grupta, sözlü hikaye anlatma geleneği uzun yıllar devam etmiştir. Yazılı bir edebiyat döneminin başlamasından önce pek çok bilgi, sözlü iletişim yoluyla aktarılmış, çoğu insan bilinmesi gereken pek çok bilgiyi bir başkasını dinleyerek öğrenmiştir. Zamanla, dünya çapında, okuryazarlığın gerekli olduğuna dair bir inanç gelişmiştir. Bilgi teknolojisinin gelişmiş olduğu toplumlarda bile, onu kullanmak için iyi okuma becerileri şarttır ve genellikle

akıcılık kazanmanın en iyi yolunun okuma alıştırmayı yapmak olduğu düşünülür. Bu nedenle çocuk kitapları pratik bir gerekliliktir (Ray, 1996).

Batı'da 16. yüzyıldan itibaren çocuk ve çocukluk fikrinin gündeme gelmesiyle çocuk edebiyatının da temelleri atılmıştır (Şirin, 2016). Ancak basılı edebiyatın ilk aşamalarında, özellikle çocuklar için yayınlanmış neredeyse hiç kitap yoktu (Ray, 1996). Çocuk edebiyatı, Jean Jacques Rousseau'nun da etkisiyle ancak 18. yüzyılda bağımsız bir edebiyat olarak kendini gösterebildi. J. J. Rousseau çocuk edebiyatını, sınırlayıcılıktan uzaklaşarak çocuğun doğasına yaklaşması ve çocuğun eğitilmesi yönündeki görüşleriyle oldukça etkilemiştir (Ural, 2006, s.898; Şirin, 2016, s.18). Çocuklara yönelik ilk kitapların çoğu, dini kitapların ya da ahlaki eğitimi desteklemek için tasarlanmış yayınların basitleştirilmiş versiyonlarıdır (Ray, 1996). Bu kitaplarda gravür sanatıyla resmedilmiş resimler kullanılmıştır. En büyük sorun her kitabın kendine özgü resimlerle resmedilmemiş olmasıdır. Dönemin pek çok yayınevi bütçe sorunları nedeniyle aynı resimleri farklı farklı kitaplar için kullanmıştır (Weinstein, 2005; Grenby, 2008; Matulka, 2008).

Şiir, tekerleme ve bunların benzeri eserler, erken dönem çocuk edebiyatı içinde kendini göstermiştir ancak yavaş yavaş özellikle çocuklar için yazılmış hikayeler de ortaya çıkmaya başlamıştır. Yayınlanan kitap sayısı arttıkça, çeşitli ilgi ve özel ihtiyaçları karşılayacak kitaplara yönelik talepler de ortaya çıkmıştır (Ray,1996).

Sanayi devriminde yaşanan gelişmeler matbaacılık ve yayıncılığı da oldukça etkilemiş ve bu etki çocuk kitaplarında da kendini göstermiştir. Özellikle çocuklarına kitap almaya eğilimli olan ve gün geçtikçe gelişen orta sınıfın beklentileri, kitapları zevk verici, eğlendirici birer araç haline getirmiştir (Matulka, 2008). Bu dönemde çocuğun ayrı bir birey olarak kabul gördüğü, onun doğasına uygun özgün konuların kitaplarda yer bulduğu görülmektedir. Bu kitaplar günümüzde hala okuyucu tarafından ilgi görmektedir (Deretarla Gül, 2021). 1900'lü yıllara ulaşıldığında, çocuk kitabı sayısındaki artışın yanı sıra, çocuk edebiyatına ayrılmış özel bölümlerde, yalnızca çocuk edebiyatı basan yayınevleri ve kitap satıcılarında da artış yaşanmıştır (Barone, 2011).

19. yüzyıl öncesi kitap resimleri yalnızca dekorasyon amacıyla kullanılmaktaydı. Bu dönemde ise ilk kez illüstratörler, gelişmiş matbaalar gibi teknik

araçlar kullanmaya başlamışlardır. Yaşanan teknik gelişmeler, illüstrasyonun kullanılabilirliğini ve kalitesini büyük ölçüde geliştirmiştir. Yüzyılın başında hala Rönesans'a dayanan teknikler kullanılarak kitaplar üretilmektedir. Çizimler genellikle sanatçı dışında biri tarafından elle renklendirilmiştir. Ancak yüzyılın sonunda, fotomekanik teknikler ve gelişmiş matbaalar, illüstrasyonun altın çağını işaret etmiştir (Kaya, 2006; Matulka, 2008).

20. yüzyıla ulaşıldığında artık en önemli sorun çocuklar için yeni ve orijinal resimlerin eksikliği idi. Kitapların pek çoğu önceki dönem kitaplarının yeni basımları ya da taklitleriydi (Horning, 2010). 1920 ve sonrası basılan kitaplarda el yazısı anlatılara ofset baskı resimler eşlik etmeye başlamıştır. İllüstratörler resimlere zenginlik katacak farklı boya türleri kullanmış, kitap düzeninde sayfa boyunca birden fazla olayın özgün ifadelerle resmetme çalışmalarına başlamışlardır (Doonan, 1996). Bu dönemde metni tamamlayan ve anlatımı genişleten yenilikçi bir tasarımı kullanan grafik tasarımcısı Wanda Gag, *Millions of Cats* (1928)'i yazmıştır. *Millions of Cats* (Milyonlarca Kedi), birçok kişi tarafından ilk modern resimli kitap olarak kabul edilir (Matulka, 2008). Daha önce yaşanan pek çok gelişme hikaye ve resmi yan yana koyarken Gag, sayfa düzenlerini çeşitlendirmiş ve bazı çizimler iki sayfaya yayılacak şekilde çerçevelerin dışına çıkarmıştır. Bu yenilikler, küçük çocuklar için kitaplar yaratan diğer sanatçıların ilgisini çekmiştir. Zamanla bu tarz, pek çok sanatçı tarafından denenerak geliştirilmiş ve sanatın kendisinin gelenekleri olarak kabul edilmiştir (Horning, 2010).

20. yüzyılın büyük bir bölümünde bir resimli kitap, otuz iki sayfalık, görsel imgeler ve genellikle kelimeler içeren, yazar, çizer ve yayıncı bilgilerinin yer aldığı bir kültür eseri olarak görülmüştür. Yüzyılın büyük bir bölümünde resimli kitap, onları zevkli bir deneyime dahil etmek amacıyla küçük çocuklardan oluşan bir izleyici kitlesinin zevk alması için yaratılmıştır (Kiefer, 2008).

Teknoloji, kitapların oluşturulma ve üretilme şeklini yirminci yüzyılda artık değiştirmiştir. Yazarlar, bilgisayarı resimli kitap metni yazmak için kullanmayı içselleştirdiği kadar artık birçok sanatçı, kitap resimlerini oluşturmak için de bilgisayarları ve yazılımları kullanmaktadır. Dijital sanat hızla illüstrasyonun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde pek çok sanatçı gelişen teknolojiyi sınırsızca kullanmaktadır. Bu nedenle yağlı boya veya pastellerle oluşturulmuş gibi görünen

çizimler aslında bir bilgisayar ortamında oluşturulmuş olabilir (Gralley, 2006; Matulka, 2008). Yüzyıllar boyunca kitap ve kağıt birbiri ile iç içe geçmiş olsa da dijital ortamda çalışan resimli kitap sanatçıları kitap fikrinin kağıt üzerinde düşünmekten fazlası olduğunu savunmuşlardır. Bu düşünce sistemi metin ve sanatın düz olduğunu, kitapların bir yönde ilerlediğini ve resimlerin sabit olduğunu varsayar. Ancak dijital araçlarla çalışanlar, görsel hayal gücü, çok boyutlu, çok yönlü ve hareketli şekiller de görmeye başlamıştır (Gralley, 2006).

Barone (2011), günümüzde ise her yıl daha fazla sayıda nitelikçe artan çocuk kitaplarının basıldığını belirtmiş, yayınevlerinin çocuk bölümleri ve gazete-dergilerin çocuk kitaplarını tanıtmaya/inceleme yazılarının da daha sık yer aldığını ifade etmiştir. Bununla birlikte 21. yüzyılda giderek daha sık karşılaştığımız çocuk kitaplarındaki eğilimleri şu şekilde gruplandırmıştır:

“Resimli hikaye kitabının genişletilmesi: Önceki dönemlerle karşılaştırıldığında tek tip bir hikaye yerine, birden fazla hikaye anlatan metin ve resimlerin yer aldığı kitaplar

Kullanılan yeni teknikler: Sanatçıların denediği yeni tarzlar, bilgisayar teknolojilerinden sıkça yararlanma, resimleme stilleri, renkler ve tonların özgürce kullanıldığı kitaplar

Konunun genişletilmesi: Özel amaçla yazılmış, zorlu temaları ele alan resimli çocuk kitaplarının yayımlanması

Tanımlanamayan türler: Daha az tanımlanabilir ve birden fazla türü kapsayan kitaplar (örneğin: şiirsel yazılmış öykü kitapları gibi).

İrk çeşitliliği: Birden fazla ırkın resmedildiği, farklı kültürel özelliklerin yer aldığı kitaplar

Bilgilendirici metinlerde artış: Gerçek yaşam konularının daha sık ele alınması. Bebeklikten itibaren, eğlendiren ve bilgilendirici öğelere sahip kitaplar

Uluslararası kitaplara ulaşılabilirlik: Daha fazla ülke kitaplarının çevrilerek farklı ülkelerle buluşturulması

Çizgi roman görüntüsü: Çizgi roman formatında hazırlanan kitaplar, geleneksel hikayelerin çizgi roman olarak yeniden tasarlanması

Didaktik eserler: Özsaygı, hoşgörü, öz denetim gibi mesajlar içeren kitaplar

Seri kitaplar: Satışı milyonlara ulaşan, seri olarak yayımlanan çocuk edebiyatı eserleri

Multimedya bileşenleri olan kitaplar: Kitap içeriğinin oyunlar ve diğer uzantılarla genişletildiği kitaplar

İnternette yazılan kitaplar: Yalnızca internette okunabilen kitaplar veya bir yazarın fikri ile başlayan ve sonrasında farklı yazarlarca devam ettirilen internet kitapları (Barone, 2011, s.16-17).”

2.1.1.3. Resimli Kitapların Ülkemiz Tarihi İçinde Yaşadığı Gelişmeler

Türk tarihine baktığımızda kitap resimleme sanatının Uygur Türklerinde minyatür sanatıyla başladığı görülmektedir. İslamiyet'in kabulü ile ilk dönem devletlerinde minyatür sanatı gelişim göstermiştir (Gönüllü, 2004). Minyatürler genellikle saray yaşantısını, dini inanış, adet, gelenek, görenekler gibi yapıldıkları çağ ile ilgili pek çok bilgi içerirler (Sarı, 2006). Abbasiler Dönemi'nde yaşayan zengin halk kesiminin sanata değer vermesi ve saygısı ile özellikle kitap resimleme sanatında artış ve gelişme görülmüştür. 13. yüzyılda Selçuk Türkleri tarafından Anadolu'da yapılan ilk resimli kitap olan "Varaka ile Gülşah"ın resimleri bezeme sanatı ile oluşturulmuştur (Gönüllü, 2004).

Ülkemizde Tanzimat Dönemi'ne kadar çocuklar için edebiyat, sözlü edebiyat ürünleri olan ninniler, bilmeceler, tekerlemeler, ortaoyunu gibi türlerden oluşmaktadır. Ancak Tanzimat Dönemi'nde eğitimin öneminin artmasıyla beraber çocuklar için Batı'dan eserler çevrilmeye başlamıştır. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte çocuk ve eğitim alanında gelişmeler giderek artmış, çocuk ve edebiyat kavramı kanıksanmaya başlamıştır. Bu dönemde ilk kez Satı Bey "çocuk edebiyatı" kavramını kullanmıştır (Gökmen, 2017).

1900'lü yıllara ulaşıldığında çoğu çeviri olan resimli kitaplar ülkemizde yer bulmaya başlamıştır. 1920'lerde pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de genellikle masal ağırlıklı kitaplar resimleriyle ilgi çekmeye başlamıştır (Avcı, 2006). Cumhuriyet ile resimli kitaplarda da yeni bir dönemin başladığı görülmektedir. 1928 yılında Harf Devrimi ile kitaplar çoğunlukla eğitici özellikler taşımakta ve hedef kitle okuma yazma bilmeyen tüm halkı kapsamaktaydı. Bu kitapların çizimleri dönemin sanatçıları tarafından gerçekçi resmedilmişlerdir. Genellikle basılan kitaplar alfabe kitapları olmuştur (Avcı, 2006; Kaya, 2006). Dönemin estetik açıdan en önemli eseri, kapak tasarımı İlhap Hulusi Görey tarafından tasarlanmış, sayfa tasarımı Ramiz Gökçe tarafından yapılmış olan "Alfabe" adlı eserdir. Eserin kapağında aydınlanma dönemimizin bir simgesi olan Atatürk'ün manevi kızı Ülkü'ye okumayı öğretirken betimlendiği suluboya resmi yer almaktadır (Kaya, 2006).

Ülkemizde yaklaşık 40 yıllık bir süreç içinde resimli çocuk kitapları kendine 1970'li yıllarla beraber yer edinmeye başlamıştır. UNESCO tarafından 1979 yılı

“Dünya Çocuk Yılı” ilan edilmiş yerli ve çeviri kitap sayısı, çizer, yayınevi ve yazar sayısında ciddi bir artış yaşanmış, kitapların niteliği, tasarımı ve resimlemelerinde olumlu değişimler kendini göstermiştir. Bu gelişim pek çok yeni çizeri de çocuk edebiyatına yönlendirmiştir (Avcı, 2006). 1980'lere ulaşıldığında baskı ve resimlemede yaşanan gelişmeler, baskısı yenilenen ya da yeni basılan kitapların resimlemelerinin estetik ölçütler taşıdığı gözlenmektedir. Kitaplar farklı boyutlarda ve farklı tasarımlarla basılmıştır (Kıbrıs, 2010).

90'lı yıllarda yapılmış olan Eflatun Cem Güney yarışmasıyla ülkemiz pek çok nitelikli çocuk kitabı kazanmıştır (Kaya,2006). Günümüze kadar artarak devam eden çocuk edebiyatı yapıtlarının niceliği ve niteliği olumlu değişimler göstermektedir (Gökmen, 2017). Ancak yaşanan tüm gelişmelere rağmen hala estetik açıdan zayıf kitapların basıldığı gözlenmektedir.

2.1.2. Erken Çocukluk Dönemi Çocuk Kitabı Türleri

Çocuk edebiyatı her ne kadar edebiyatın bir alt türü olarak tanımlanmış olsa da değişen çağın koşulları doğrultusunda net bir ayırım yapmak neredeyse imkansızlaşmıştır. Bu durum zaman içinde yeni türlerin hayatımıza girmesine, daha önce genç yetişkin ve yetişkin edebi türlerinde karşımıza çıkan yapıların artık çocuk edebiyatında da karşımıza çıkmasına olanak sağlamaktadır (Barone, 2011). Çocuk edebiyatının konusu düzyazı veya şiirle ifade edilebilir. Edebi bir eser düzyazı ise kurgu (hayal gücünün bir ürünü, icat edilmiş bir hikaye), kurgusal olmayan (olgusal) veya ikisinin bir kombinasyonu olarak tasarlanabilir (Lynch-Brown vd., 2014).

Lynch-Brown vd. (2014), kurgusal metinleri daha çok hayal gücünün ürünleri olan anlatı yazımı/ hikaye anlatan yazı olarak ele almışlardır. Kurgusal hikayeler, özellikle hayali çocukların sorunlarının nasıl üstesinden geldiklerini veya bunlarla nasıl başa çıktıklarını gösteren gerçekçi kurgulardan oluşan kitaplardır (Lynch-Brown vd., 2014). Kurgusal olmayan kitaplarda, resim ve metin arasındaki ilişki tamamlayıcıdır ancak açıklanan görsel unsurların çoğunu içerir. Sanatçı ve yazarlar bu kitaplarda bir nesnenin çizimlerine ya da daha gerçekçi tasvir için fotoğraflarına yer

vererek okuyucunun bilgiyle etkileşimini sağlamayı hedeflemektedirler (Barone, 2011).

Dresang ve McClland (1999), 1977 sonrası dünyaya gelen çocukların dijital çağa doğduklarını belirtir. Bu nedenle kitapların radikal bir değişim benimsenerek daha karmaşık olması gerektiğini savunurlar. Kitaplar dış dünya ile çocukların bağlantı kurmalarını destekleyici şekilde tasarlanmalıdır. Bu tasarımlar kitap formlarında kendilerini göstermektedir. Karakterin duygularının yazı fontlarıyla ifade edilmesi (büyük, küçük, dikey yazılar), konu bütünlüğüne hizmet eden resimlerin yoruma açık, sınırlayıcı ya da aksini savunucu yönde olması ve olay örgüsünün durağan ve sıralı olmak yerine hareketli ve etkileşimli olarak kurgulanması değişen ve gün geçtikçe dijitalleşen çağa uyum sağlamaya yöneliktir. Bu nedenle günümüzde artık tek bir türün arasına sıkışmış kitap yerine pek çok türü içine alan zenginleştirilmiş kitaplarla karşılaşmak mümkündür.

Resimli kitaplar hedeflenen kitle, amaç, biçim, metin ve resim miktarı bakımından farklılık göstermektedir (Lynch-Brown vd., 2014). Matulka (2008)'ya göre, resimli kitap sınıflandırmalarında en ayırt edici özellik resim ve metin dengesidir. Genellikle bu kitaplar “Resimli Kitap”, “Resimlendirilmiş Kitaplar” ve “Resimli Hikaye Kitabı” şeklinde karşımıza çıkarlar (Matulka, 2008).

Resimli kitaplar, her sayfada illüstrasyonlara sahiptir ve sanat neredeyse metne hükmeder. Çizimler hikaye için çok önemlidir, metin önemli ama destekleyici bir rol oynar. Sessiz kitaplar bu kategoriye girer ve tasarımın ne derece önemli olduğunu kanıtlar. Resimlendirilmiş bir kitapta ise metin ana unsurdur ve resimler metni destekleyici bir rol oynar. Çizimler çoğunlukla dekorasyon içindir. Metin, resimler tarafından yönlendirilmez (Matulka, 2008).

Resimli hikaye kitaplarında, resimler hikayeyi tamamlayarak olay örgüsünü yansıtır. İyi bir resimli hikaye kitabı okuyucuyu resimlere bağlar ve sayfayı çevirme heyecanı yaratırken, metin ve resimler hikayeyi ileriye taşımak için birlikte çalışır (Matulka, 2008). Bu kitaplarda metin ve illüstrasyon eşit sıklıkta bulunur ve çoğu sayfa tasarımında her ikisi de görünür. Çoğu resimli hikaye kitabının metni, 4-7 yaşındaki hedef kitleye hitap eder. En iyi resimli hikaye kitaplarının çoğu, 8 yaş ve üstü çocuklar tarafından bağımsız olarak okunur ve bundan zevk alınır (Lynch-Brown vd., 2014).

Resimli kitaplar, hedef kitlenin yaşına, konu/temaya ve tasarım özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Alanyazında sıklıkla karşılaştığımız resimli kitap türleri şöyledir:

Bebek kitapları: Dış dünyayı ağız yoluyla deneyimleyen 0 ila 2 yaş arası bebekler için bu kitaplar, ısırılma, dişlenme, atılma, çekiştirilme vb. eylemlere dayanıklı ve yetişkinler tarafından da birlikte okunmak için tercih edilen kitaplardır. Bebek kitapları çoğunlukla bebeğin tek başına kolayca çevirebileceği sayfalardan oluşur. Dokun hisset materyallerinden oluşan sayfalar, dikkat çekici renkler ve etkileşimli okumaya yönlendirici (ses çıkarmak, gıdıklamak, alkış yapmak gibi) yönergeler içerirler (Beveridge, 2017).

ABC/ Alfabe Kitapları: Bu kitaplar kavram kitapları içinde yer alan ve çok sık kullanılan kitaplardır. Çeşitli hayvanların ve eve uzak ve yakın yerlerin isimleri, çocuk alfabe kitaplarına sıklıkla konu olurlar (Weinstein, 2005). Okul öncesi dönemde çocuklar alfabe resimli kitaplar aracılığı ile maruz kalmaktadır. Klasik bir alfabe kitabında genel olarak her sayfada bir harf ve bir nesne bulunur. Alfabe kitapları aliterasyon, temalı ve kavramsal bilgi içeren kitaplar olarak karşımıza çıkarlar. Pek çok kitap, alfabe tanıtırken seslerle oynar. Bu yollardan biri de aliterasyondur. Bu sanat türünde aynı ses veya hece tekrarlanarak ritmik bir söyleyiş sağlanır. Temalı alfabe kitaplarında basit düzeyde bir tema belirlenir ve o tema öğelerinin aynı sesle başlayan görselleri sayfada yer alır. Kavramsal düzeyde bilgi içeren alfabe kitapları diğer türlerine göre daha karmaşık tasarlanmış kitaplardır. Bu kitaplar alfabe bilme ve onu pekiştirme amaçlı kullanılabilir (Temple, vd., 1998).

Tahta Kitaplar (Board Book): Özellikle bebekler için tasarlanmış ya da var olan bir kitabın yeniden düzenlenmesi yoluyla üretilen tahta kitaplar, kenarları yuvarlatılmış kalın karton sayfalardan oluşan en dayanıklı kitaplardır. Kavramları tanıma, sayma, renk, alfabe, tekerleme, şarkı gibi pek çok kitap türüne göre tasarlanabilir. Erken okuryazarlığa katkı sağlaması yönünden oldukça önemli olan bu kitaplarda özellikle belirli tema üzerine özelleştirilmiş, benzerlik ya da farklılığa dikkat çeken basit görseller kullanılır (Kümmerling-Meibauer ve Meibauer, 2011).

Kavram Kitapları (Concept Books): Kavram kitabı, bir hikaye anlatmak yerine bir fikri veya kavramı, bir nesneyi açıklayan resimli bir kitaptır. Birçok kavram kitabının

konusu yoktur ancak kitabı birbirine bağlamak için resimlerde ve metinde tekrarlanan öğeler kullanır. 2 ila 4 yaş arasında popüler olan bir başka kavram kitabı çeşidi de küçük çocukların tanınması için hayvanlar, nesnelere vb. basit resimleri sunan isimlendirme kitaplarıdır (Lynch-Brown vd., 2014)

Sayma Kitapları (Counting Books): Çocukları matematiksel bir terimle karşılaştıran kavram kitaplarıdır. Sayı kitapları, sayfaların tamamen sayıya odaklandığı basit şekilde resmedilmiş çocukların sayıyı kolayca tanıyabilecekleri, sayma ve tekrarlama yapabilecekleri şekilde tasarlanmıştır (Nurnberger-Haag, Alexander ve Powell, 2020).

Ninni Kitapları (Lullaby Books): Bu metinler genellikle kısa, kafiyeli, mecaz ve benzetme teknikleri kullanılarak yazılmıştır (Matulka, 2008). Ritim, hayatın ilk anlarından itibaren mevcuttur. Bebek daha anne karnındayken annesinin kalp atışlarını duyar. Doğduğu andan itibaren de müzik dolu bir dünya ile tanışır. Müzikli oyuncaklar ve uykuya geçiş ninnileri ile müziğe devam edilir. Çocuklar ritmi ve kafiyeyi severler. Müziğe, sallanma, hafifçe vurma gibi ritmik hareketlerle oldukça doğal tepki vererek kendi müzikal kalıplarını yaratırlar (Mayesky, 2002).

Oyuncak Kitaplar (Toy Books): Yenilikçi kitaplar olarak da tanımlanan bu kitaplar, üç boyutlu olarak tasarlanmış, takip çıkarılabilen iç içe geçmiş sayfalardan oluşan kitaplardır. Oyuncak kitap türleri arasında pop-up kitaplar, bez kitaplar ve plastik kitaplar da bulunur. Bu kitapların hikaye zamanına dahil edilmesi ilgi çekici, çocuğun yeni bir hikaye kurgulamasını teşvik edici olabilir (Matulka, 2008).

Etkileşimli Kitaplar (Interactive Books): Genellikle 2-6 yaş arası çocuklar için üretilmiş çocuğun sözlü veya fiziksel katılımını teşvik eden bu resimli kitaplar, çocukların oyun dünyasının bir uzantısı olarak görülmektedir. Bu kitaplar çocuğa doğrudan sorular sorar, tekrarlanan satırların hep birlikte okunmasını, alkışlamayı veya kelimelerin ritmine göre hareketi teşvik eder. Çocuğun kitaba dokunmasını, resimlerdeki nesnelere bulmasını yönlendirir (Lynch-Brown vd., 2014). Bazı çocuklar oturmakta oldukça zorlanır. Bu yüzden kitap seçiminde hareketli parçaları itmek, gizli bir karakteri ortaya çıkarmak gibi tasarımlara sahip “pop-up, lift the flap” gibi kitaplar kullanmak çocukların katılımını kolaylaştıracaktır (Mayesky, 2002). Pop up, lift the flap kitaplar, açıldıklarında gizli kelimeleri veya resimleri ortaya çıkaran, kaldırılacak kapakları ve sağlam sayfaları olan açıldığında resimleri üç boyutlu hale getiren,

resimleri değiştirmek için çekilecek sekmeleri olan kağıt mühendisliği içeren kitaplardır (Mayesky, 2002). Hareketli kitaplar çocuklara perspektif ve boyut algısını kazandırarak yaratıcılığın gelişimine de destek sunmaktadır (Arifoğlu ve Kaptan, 2018).

Sessiz –Yazısız Kitaplar (Wordless Books): Sessiz bir kitap en genel haliyle metin bulunmayan tamamen resimlerden oluşan kitap demektir. Genellikle bu kitaplar resimlere hızla bakılıp geçilen kitaplar olarak görülmektedir. Ancak kk çocukların dil kazanımlarını destekleyici özelliği dikkate alındığında çocukların kendi kurgusal hikayelerini oluşturması, okuma ve yazmaya cesaretlendirici olması yönüyle dikkate değerdir. Sessiz kitaplar aynı zamanda bu dönem için kilit rol oynayan eski bir sanat biçimidir (Ciecierski, Nageldinger, Bintz ve Moore, 2017).

Masallar: ocuk edebiyatının gelişimi göz önüne alındığında her ülkenin kendi kültürüne göre şekillenen masallarla karşılaşmak mümkündür. Basit olay örgüleri ve kolay anlaşılır olmalarıyla çocukların dikkatini çekerler (Bottigheimer, 2004). Kk çocukları diğer kültürlerin masallarıyla tanıştırmak, zaman ve mekandan bağımsız olarak başka insanlarla bağlantı kurmaları açısından oldukça önemlidir (Mayesky, 2002). Masallarda belirgin özellikler (iyi, kötü, güzel, çirkin, güçlü, zayıf gibi) gösteren karakterler yer alır. Olaylar bu karakterler arasında geçer ve belirli bir kronolojik sıra izlenerek genellikle mutlu bir sona ulaşılır (Lukens vd., 2021).

Biyografiler: Dikkat çekici kişilerin (müzisyenler, sanatçılar, tarihteki önemli kişiler gibi) hayatlarının anlatıldığı yazı türüdür. Tam biyografi kişinin hayatının tüm yönlerini ele alır. Kısmi biyografi, kişinin yaşamının belirli bir kesitinin anlatıldığı metinlerdir. Diğer bir biyografi türü ise birden fazla kişinin ortak yönlerinin anlatıldığı biyografilerdir. Biyografilerin uygun türü, yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak seçilebilir. Çocuklar için birincil tekil kişi ağzından önemli kişiler hakkında anlatılanlar dikkat çekicidir (Barone, 2011).

Bilgi Veren Kitaplar: Çeşitli konularda bilgi içeren, geniş zaman ya da şimdiki zaman gibi kalıp cümlelerden oluşan kitaplardır. Bu kitaplar açıklama cümlelerinden ve verilen bilgiyi destekleyici diyagram, grafik, başlıklar, sebep sonuç ilişkisine dayalı cümle yapılarıyla karşımıza çıkmaktadır (Duke, 2003). Bilgilendirici metinler yalnızca bilgi vermekle kalmaz aynı zamanda çocuğun sözcük dağarcığını genişleterek önemli

metin yapılarına da dikkat çekerler (Bingham, Venuto, Carey ve Moore, 2018). Duke (2003), küçük çocukların da yetişkinler kadar bilgi verici kitaplara ihtiyaç duyduğunu, bu kitapların dünya hakkında bilgi içermesinin çocuğun dikkatini çekeceğini belirtmiştir. Çocuklarla etkileşimli bir okuma yaparak gösteri ve açıklama yoluyla bilgileri öğretmek, erken okuryazarlık gelişimini destekleyebilir (Duke, 2003).

Fen Kitapları: Fotoğraf ya da gerçekçi resimlerle tasarlanan fen kitapları bilimin her alanıyla ilgili içeriğe sahip olabilir. Küçük çocuklar özellikle uzay, teknoloji, yeryüzü, canlılar gibi konulara oldukça ilgilidir. Bu konuları ele alan kitaplar çocukları heyecanlandırır. Onlara bilime karşı olumlu bir tutum kazandırır ve keşfetme tutkusunu artırır. Sözlükler, atlaslar, ansiklopediler fen kitapları arasında yer almalıdır. Bu kitaplar çocukların anlayacağı sadelikte hazırlanmalı, ilgi çekici resimler ya da fotoğraflarla resimlenmeli ve bilimsel gerçekliğe uygun olmalıdır (Veziroğlu Çelik, 2021).

E-Kitaplar: Basılı bir kitabın dijital formatı olacağı gibi doğrudan elektronik bir ortamda hazırlanmış kitaplar da olabilir. Bunun yanı sıra bazı dijital kitaplara ses, animasyon, müzik gibi öğeler eklenerek kitap etkileşimli (zenginleştirilmiş) bir e kitap haline de dönüştürülebilir. Bu kitapları kullanırken çocuğun gelişimine uygun kitabın seçilmesine, dikkat dağıtıcı görsel içeriklerden arındırılmış olmasına, tasarımın estetik olmasına, sade bir dil kullanılmasına özen gösterilmelidir (Değirmenci ve Uyanık, 2021).

Erken çocukluk dönemi bilişsel, duyuşsal ve sosyal olarak gelişimin oldukça arttığı bir dönemdir. Bu dönem, çocuğun gelişimini destekleyecek uyaranlarla karşılaşması oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemde kitaplarla kurulan bağ çocuğun gelişim alanlarını destekler ve çocuğun sürece aktif olarak katılımını sağlar. Günümüzde gelişen teknolojinin sağladığı olanaklar sayesinde çocukları nitelikli hazırlanmış edebi türlerle buluşturmak artık çok daha mümkündür (Veziroğlu Çelik, 2021). Erken çocukluk döneminde akademik beceri dediğimizde aklımıza gelmesi gereken temel bileşen erken okuryazarlık becerisidir. Bu beceri, okul öncesi dönemde resimli kitaplarla sıklıkla karşılaşarak desteklenir (Işıtan, 2021). Yukarıda adı geçen kitap türlerinin yanında erken çocukluk döneminde erken okuryazarlığı destekleyici özelleştirilmiş kitaplar da alanyazında karşımıza çıkmaktadır. Bu kitaplar:

Kolay Okunabilir Kitaplar (Easy-to-Read Books): Metnin okunmasını kolaylaştırmak için tanınmış sözcük ve sözcük kalıpları, örnek ipuçları ve ritmik tekrarlar yer alır. Bu kitaplar büyük yazı puntosuyla çift aralıklı yazılmış kısa cümlelerden oluşurlar. Genellikle seri halinde olan bu kitaplar yeni başlayanlar için ilgi çekici, teşvik edici ve cesaretlendirici olmalıdır (Lynch-Brown vd., 2014).

Tahmin Edilebilir ve Tekrar Eden Kitaplar (Predictable Books): Tahmin edilebilir ritmik bir dil ile tekrarlanan kelime kalıplarının sıklıkla kullanıldığı kitap türüdür. Metin, tekrarlanan kalıp ifadeye ipucu oluşturacak görsellerle desteklenir. Bu ifadeler aynı zamanda bir sonraki sayfa için ipucu niteliği de taşıyabilir. Çocuklar, bu tarz kitaplar defalarca okunduktan sonra kalıp ifadelerin yer aldığı yeni kurgular meydana getirebilir (Linse, 2007).

Şarkı Kitapları (Songbooks): Şarkı kitapları, geleneksel şarkıların kitaba dönüştürülmüş halleri olabileceği gibi, bir kurgusal hikayeye göre özel tasarlanmış şarkıların eşlik ettiği kitaplar da olabilir. Müzik, bir kitabın dilini, hikayesini, vurguladığı duygunun farklı yönlerini destekleyebilir. Ayrıca şiirsel metinlere ritmin eklenmesi, dilin kullanımının zenginliğine dikkat çekerek, çocuğun kendini ifade etme biçiminin pek çok yolu olduğunu gösterir (Calogero, 2002).

2.1.3. Sanat ve Estetik

2.1.3.1. Estetik

Estetiğin başlangıcı daha eski dönemlere dayanıyor olsa da tarihsel kökenine Platon ve Aristoteles estetiği ile bakmak mümkündür. Platon'a göre her şeyin kaynağı idealardır (Timuçin, 2009). İdealar, değişmez, yaratılamaz, parçalanamaz, ölümsüz gerçeklerdir. Onlar yalnızca akıl yoluyla kavranabilir (Kavuran ve Dede, 2013). İdeaların dünyasında en yüce olan "iyi ideası", sonra "doğru ve güzel idealar" daha sonra da diğer idealar yer alır. Bu bağlamda Platon estetiği, güzel olarak algıladıklarımızın güzel ideasından kaynaklandığını söyler. Güzel ideasının ne olduğu

yüzyıllar boyunca “güzel nedir, ne değildir?” sorularıyla cevaplanmaya çalışılmıştır. Aristoteles ise güzel yerine güzeli açıklayan, onu işleyen sanata yönelmiştir. Sanat onun için gerçekliğin taklidi ile ortaya çıkan düşünsel bir erdemdir. Yüzyıllar boyunca güzele ulaşmak ve sanatta işlevsel olana yönelmek insanların merak ettiği konular olmuştur. Yıllar içinde güzelin anlamı da sanatın işlevselliği de çağın getirdiklerine göre değişmiştir. Ancak insan güzel olanı aramaya ve güzeli konu ederek onun insan için önemi üzerine düşünmeye devam etmiştir. Bu kaygılar ve güzel arayışı da estetiği doğurmuştur (Timuçin, 2013).

“Estetik sözcüğü, Grekçe “aisthesis” ve “aisthanesthai” sözcüklerinin kökenlerinden türetilmiş olup, duyular aracılığı ile algılamak anlamına gelmektedir (Tunalı, 1998, s.13).”

18. yüzyılda estetik terimini yeni bir disiplin olarak tanıtan Alman düşünür Alexander Gottlieb Baumgarten estetiğin bir bilim olarak görülmesini sağlamıştır (Seeley, 2006). Baumgarten, estetiği mantığın ikiz kardeşi olarak tasvir etmiştir. Ona göre estetik, mantığın duyu bilgisi alanındaki karşılığıdır (Tunalı, 1998). Mantığın konusu gerçekliği araştırmak, estetiğin konusu da güzelliği araştırmaktır. Bu nedenle estetik güzelliği araştıran, güzellik üzerine düşünen bir felsefe bilimidir (Gergilili, Hasol ve Özer, 1997a).

Estetik bir felsefe bilimi olarak yakın dönemde kendine yer bulmuş olsa da sanat ve güzellik felsefesinin Antik Çağ tarihine kadar uzandığı tahmin edilmektedir. Güzellik ve sanatla ilgili olan konular kendiliğinden estetik olanın kapsamına girmektedir. Bu nedenle bu konularda yaşanan sorunlar da estetik çerçevede değerlendirilmektedir (Gergilili, vd., 1997a). Ancak estetik olanı yalnızca güzelin değerini inceleyen bir bilim olarak algılamak araştırma alanını sınırlandırmak demektir.

Estetik, bir değer felsefesi olarak ele alındığında dahi güzelliğin dışındaki zarif, ilginç, yüce ya da çirkin olanın da değer konusu, estetiğin araştırma alanına girmektedir (Tunalı, 1998). Bunun yanı sıra estetik, sanat felsefesi alanında da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş sanat dalı kapsamında sorulan ‘Sanat nedir?’, ‘Sanatın estetik değeri nedir?’ sorularının amacı bir şeyin sanat yapıtı sayılabilmesi için sağlanması gereken koşulların belirlenmesini içermektedir (Bolla, 2006). Sanat eserleri, izleyicilerde belirli algısal tepkileri tetiklemek veya kontrol etmek için kasıtlı olarak tasarlanmış eserlerdir. Bu nedenle, estetik bir anlamda sanat yapıtının

oluşturacağı algı süreçleri ile ilgilenirken diğer yandan sanat yapıtlarını ve estetik deneyimleri benzerlerinden ayıran özgün yönlerine de dikkat çeker. Sanat yapıtı, bireyde estetik deneyime neden olan bir nesne rolü oynar ve estetik deneyim de sanatsal bir ürünle karşılaşıldığında oluşur (Bolla, 2006; Seeley, 2006).

Sanat felsefesi ve estetik bilgi alışverişi halinde olsalar da konu yönünden oldukça farklı noktalara odaklanırlar. Artık günümüz estetik anlayışı sanatın somut araştırmalarını konu edinmektedir (Tunalı, 1998). Özellikle sanatın yaratıcı biçim, etki ve yaratıcı kaynaklarına odaklanır (Loudermilk, 2002). Belirtmek gerekir ki estetik bir psikoloji bilimi de değildir. Burada bahsedilen somutluk, psikolojinin deneysel yöntemleriyle elde edilen ve bir sonuca bağlanan durumu kastedemez. Estetik tavır almak, insani duyguları yansıtır ancak estetik açıklama nedenselliğe bağlı yapılan bir açıklama içermez. Bu nedenle estetik, konusu doğrudan estetik yargı olan bir felsefe bilimi olarak görülmelidir (Tunalı, 1998).

Bu bilgiler ışığında estetiği tek başına ya da tek bir görüş üzerinden belirlemek doğru olmayacaktır. Burada estetiğin dört temel yapı taşından bahsetmek gerekir.

2.1.3.2 Estetiğin Yapı Elemanları

Estetik süje (özne), estetik obje (nesne), estetik değer ve estetik yargı, estetiğin ne olduğunun anlaşılmasını sağlayacak önemli unsurlardır. Estetik süje (özne), “Estetik bir tutumla estetik deneyim yaşayan, estetik nesnelere değerlendiren, yorumlayan, eleştiren kişilerdir (D.Taşdelen, 2012, s.14).” Buna göre bir sanat eserini ortaya koyan da onu gören ve etkileşime giren de estetik süje konumundadır. Söz konusu bir edebi eser olduğunda da durum aynı şekilde değerlendirilebilir (Yegen, 2013). Estetik obje (nesne); “estetik deneyimin nesnesi, estetik öznenin yöneldiği nesnedir (D.Taşdelen, 2012, s.16).” Estetik objeyi bir sanat yapıtı olarak düşünmek mümkündür. Sanat yapıtı, onunla etkileşime geçen özneye bir haz duygusu oluşturuyorsa bir sanat eseri olarak kabul etmek mümkündür. Özne ne derece önemliyse nesne de aynı oranda öneme sahiptir (Yegen, 2013).

Estetik bütünlüğü sağlayan bir diğer öge estetik değerdir. İnsan bilinçli bir varlıktır. Yaşadığı evrende nesnelere anlamını bilir ve o ilgiyle zihnindekine uygun olup olmayana ayırt eder. Eğer bilgisi evrendeki varlıkla uyumluysa bu doğru bilgiyi

(hakikat) meydana getirir. Ayrıca insan, ihtiyaçlarının farkına varan, kendine hoş gelene karşı haz duyan bir varlıktır. İhtiyacı doğrultusunda ulaştığı obje bir gereksinim sonucu meydana gelen değer objesidir. Bunun yanı sıra insan, seçim yapma iradesine de sahiptir. Akıl ve içgüdü arasında ayırım yaparak karar vererek bir değer ortaya koymaktadır. Evrende değerlerin bir formu yoktur. Doğada her şey salt gerçeklik halinde bulunur. İnsan, iradesi doğrultusunda yaşadıklarına yararlı, doğru, güzel vb. değerler yükleyerek değerler evrenini oluşturur. Bu değerler evreninde estetik değerler de önemli bir yere sahiptir. Bizler bir estetik nesneye etkileşime girdiğimiz anda ona bir değer yükler, onları “iyi, güzel, hoş, komik vb.” yüklerle ifade ederiz. Tüm bunlar karşılaştığımız estetik nesnenin birer değeridir (Tunalı, 1998).

Birey karşılaştığı bir estetik nesneye sevincini, beğenisini ya da aldığı hazzı “...güzel, zariftir, başarılıdır vb.” gibi bir yargı cümlesi ile dile getirir (Yegen, 2013). Etkileşime girilen estetik nesneye atfedilen bu değer cümleleri değer yargısını ifade etmektedir. Estetik yargılar yaygın olan değer yargılarından (D.Taşdelen, 2012). Bir sanat yapıtının eğitim ortamına entegre edilmesi çocukların sanat hakkında düşünme ve yargı gelişimini destekleyecektir. Öğrenciler estetik sorgulama yaparak sanata karşı değer ve takdir yollarını öğrenebilirler. Sanata değer vermeyi öğrenmek, estetik eğitimin ana hedeflerinden biridir. Estetik yargı sürecinde öğrenciler, başkalarının görüşlerini kabul etme, anlaşmazlık ve belirsizlikle başa çıkma yeteneği geliştirirler. Ayrıca çocuklar, zamanla kendi yargılarının oluşumunu sağlayacak yöntemler de geliştirebilirler (Loudermilk, 2002).

2.1.3.3. Estetik Deneyim

Estetik, izleyici ile sanat arasındaki ilişkiyi tanımlamanın felsefi bir yolu olmuştur (Loudermilk, 2002). İnsan yaşamı boyunca pek çok deneyim kazanır. Deneyim devam etmekte olan ya da sona ermiş bir sürecin sonunda kazanılanlar olarak ifade edilebilir. Estetik deneyim de bu deneyim türlerinden biridir. Estetik deneyim, biçimcilik ve bağlamsal olarak iki yaygın görüşle açıklanmaya çalışılmıştır (D.Taşdelen, 2012).

Biçimcilik; çizgi, şekil, renk, ses gibi özellikler biçimi ifade eder. Biçimciliğe göre estetik deneyim, bireyin nesnelere algılanabilir özellikleri üzerinden değerlendirme yapması demektir. Bu görüşe göre eğer gördüğümüz/ izlediğimiz/ karşılaştığımız bir nesne bizi içine çekmiyor ve bir an önce o anı bitirmek istiyorsak yaşanan durum bir estetik deneyim değildir. Bağlamcılık; bu görüşe göre bir estetik deneyim için yalnızca biçimsel özellikler değil içerik de oldukça önemlidir. Bir eserin içeriğine, dönemin bilgisine sahip olmak, onun amacını anlamak o eserle yaşanılacak estetik deneyimi anlamlı hale getirecektir (D.Taşdelen, 2012).

Estetik deneyim ve sanat yapıtı arasında ikili bir ilişkiden söz etmek mümkündür. Deneyim sanat ile etkileşimle meydana gelir ve sanat yapıtı da bu deneyimin oluşmasını sağlayan bir nesne olarak görülebilir (Bolla, 2006). Sanatın hayal gücü üzerindeki özgürleştirici etkisi, uyandırdığı haz, yaşanan deneyimin günlük deneyimlerden ayrılmasına neden olur (Meeson, 1985). Bolla (2006), estetik deneyimlerin istedik olarak oluşturulamayacağını hatta bazen yaşandığının anlaşılmasının da zor olduğunu dile getirmiştir. Bazen yaşanan bir deneyimin estetik bir deneyim olduğu fark edilse bile pek çok günlük deneyimden farklı olduğu için birey bu deneyimle ne yapacağını kestiremeyebilir (Bolla, 2006).

2.1.3.4. Estetik Algı ve Sanat İlişkisi

Yaşadığımız çevre, kültür, olay ve olguları yorumlama şeklimiz, önceki öğrenmelerimiz hem günlük deneyimleri hem estetik algımızın oluşmasını etkileyen unsurlardır (Özalp, 2016).

Estetik algı; algılama, görsel algılama ve estetik algılama şeklinde devam eden bir süreç izler (Laçınbay, 2020). Günlük yaşamda karşımıza pek çok bilgi çıkar. Bu bilgiler duyular aracılığı ile tanınır ve birey bunlara bazı anlamlar yükler. Anlam yüklenen ve bellek tarafından desteklenen duyular algıları oluştururlar. Bu nedenle, bir algının estetik algı olarak değerlendirilebilmesi için bireyin belirli bir deneyim ve bilgi birikimine sahip olması gerekir. Bunun da yaratıcılığı destekleyici, sanatsal malzemelerle desteklenmiş estetik deneyimlerin yaşanacağı ortamların artırılmasıyla sağlanacağı anlaşılmaktadır (Karaahmet Balcı, 2015).

Estetik algı; akıl yürütme aracılığı ile değil haz duygusunun ortaya çıkmasına aracılık eden duyuların yorumlanıp değerlendirilmesiyle gelişir (Eroğlu, 2011). Ayrıca estetik algı, bir sanat eserinin yaratılması ve takdir edilmesi, bir sanatçı ya da sanat eseriyle etkileşimde bulunan bir birey olarak deneyimlerinin tanımlaması ve değerlendirilmesinin ötesinde bir kavramdır (Savoie, 2015). Lim'e (2004) göre, estetik algı gelişimi için nesnenin hem biçim hem de bağlamının bütün olarak değerlendirilmesi ve her ikisinin de birbiriyle uyumlu olması gerekmektedir. Estetik algı ile ilgili yapılan tanımlamalarda (Evan, 1987; Chatterjee, 2014; Savoie, 2015) estetik tutum, estetik deneyim, duyuşsal algı ifadeleriyle bağlantılar kurulmuştur. Bu ifadeler, estetik eğitimi ile ilgili çeşitli boyutları ve çocukların bir nesne karşısında vereceği estetik tepkilerinin çeşitliliğine de dikkat çekmektedir (Kik, 1989).

Savoie'e (2015) göre estetik algı aynı zamanda çevreye karşı gösterilen bir duyarlılıktır. Çocuklar analitik düşünmeyi öğrenmeye yatkın bir bilişsel süreçle dünyaya gelirler. Sınıflandırmalar, karşılaştırmalar ve çeşitli ölçüm işlemleri analitik düşünmenin gelişimini destekler. Ancak yaşanan dünyanın yaratıcı bir biçimde algılanması ve farklılıkların ortaya çıkmasını yalnızca analitik düşünce ortaya çıkaramaz. Bireyin duyuşsal gelişiminin ve estetik algı gelişiminin desteklenmesi, analitik düşünce ve estetik algı arasında kurulacak olan denge yaratıcılığı destekler ve bireyde merak duygusunu tetikler. Farklı bakış açılarıyla dünyayı gözlemek ve tek bir açıdan çözüme ulaşmak yerine çeşitliliğin farkına varmak estetik deneyimin artması ve estetik algının gelişmesiyle sağlanabilir. Bu noktada sanatçılar sanatları aracılığıyla, farklılığa dikkat çekici, kalıplaşmış, sınırları belirgin olan yollarla alışkanlıkları pekiştirmek yerine estetik algıyı tetikleyici etkiler yaratırlar. Sanatçının yaratıcılığı dünyanın başka düzlemlerde görünmesine fırsat sunarak bireydeki yaratıcılığı harekete geçirecek yeni bir deneyim alanı oluşturur. Çocukluk döneminde sanat pratikleri yapmak, estetik deneyimleri arttırmak zihnin bağdaştırıcı, algılayıcı ve sezgisel yönlerini de besler (Savoie, 2015).

Erken çocukluk itibarıyla sanatla etkileşime girmek çocuğun kendini tanıma sürecini de destekler. Bu nedenle sanat çalışmaları oldukça önemlidir. Bu sayede çocuklar kazanmış oldukları deneyimler ile estetik deneyimleri birleştirirler (Gültekin, 2011). Estetik deneyim, pek çok imgeyle karşı karşıya kalınan erken çocukluk döneminde henüz okuma yazma bilmeyen çocuğun kitaplarla etkileşime girmesini

sağlayacak çekici kitap kapaklarıyla da deneyimlenebilir. Bu deneyim aynı zamanda çocuğun erken okuryazarlığına da katkı sağlayacaktır (Danko- McGhee ve Slutsky, 2011).

2.1.3.5. Estetik Algı Gelişim Evreleri

2.1.3.5.1. Machotka Gelişim Evreleri

Yapılan pek çok çalışmada, çocuklarda estetik gelişimin aşamaları belirlenmeye çalışılmıştır (Machotka,1966; Moore, 1973; Helmund, 1987). Erken çocukluk döneminde estetik gelişimin nasıl şekillendiğinin bilinmesi bu dönemde yapılacak olan sanat eğitiminin çerçevesini belirlemek açısından oldukça önemlidir.

Moore (1973), erken çocukluk dönemindeki çocukların bir resim karşısındaki ifadelerinin yaşça daha büyük çocuklara göre daha nesnel olduklarını ifade etmiştir. Machotka (1996), çocukların resimleri değerlendirirken kullandıkları estetik kriterleri ve tercihlerini Piaget'nin gelişim aşamalarıyla destekleyerek açıklamıştır. Estetik tercihler, çocukların bu aşamalara girme yaşı, eğitim, sanatla etkileşim, sanatsal materyalleri kullanma fırsatı vb. gibi konulardan etkilenebilir.

İşlem Öncesi Dönem (5-8 yaş): Çocuklar gerçekçi temsilden çok soyut resimlere ilgi duyarlar. Resmin neyi ifade ettiği ile ilgili nesnel tepkiler verirler. Bu dönemde özellikle renkler dikkat çekicidir (Machotka,1966, s. 882-883).

Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş): Gerçekçi resimler daha çok ilgi çekici hale gelir. Resimlerdeki ifadeler hakkında nesnel ve öznel tepkiler verebilirler. Bu dönemde renkler ve renklerin tonları dikkat çekmeye başlar (Machotka,1966, s. 882-883).

Biçimsel İşlem Dönemi (12 yaş ve üzeri): Çocuk bu dönemde artık resmin detaylarını incelemeye ve resmi yorumlamaya başlamıştır. Artık yalnızca renkle değil tasarımın diğer öğeleriyle de ilişkiler kurmaya başlar (Machotka,1966, s. 882-883).

Ayrıca çocuklarda estetik gelişimi anlamlandırabilmek için Parsons 1978’de ve Housen 1980’lerde yapmış oldukları gözlem ve görüşme çalışmalarından yola çıkarak çeşitli evreler belirlemişlerdir.

2.1.3.5.2. Parsons’un Estetik Gelişim Evreleri

Parsons, Piaget ve Kohlberg’in kuramlarından yola çıkarak çocuklardaki estetik gelişimi anlayabilmek için geliştirdiği şemada Picasso, Chagall ve Renoir’in çok bilindik resimlerini 1. sınıftan 12. sınıfa kadar olan çocuklara göstermiş, çocukların cevaplarından yola çıkarak 6 konu ve her konu için de 3 seviye belirlemiştir (Parsons, Johnston ve Durham, 1978).

Aşama 1. Öznel Dönem (2-7 yaş): Bu dönemde çocuklar beğendikleri resimleri güzel olarak kabul ederler. Onlar için resimde kullanılan araç gereçten çok beğenilip beğenilmemesi durumu vardır. Sıklıkla tanıdık nesnelere deneyim kurmayı tercih ederler (Parsons vd., 1978, s.88-90).

Aşama 2. Gerçekçi Dönem (7-9 yaş): Gerçekçi resimler oldukça ilgi çekiciyken benzer nesnelere duyarlılık hala ön plandadır. Bu aşamada çocuk resimdeki kişi, olay vb. durumların duygularına da ifadelerinde yer verir (Parsons vd., 1978, s.90-92).

Aşama 3. Estetik Karmaşa (9-18 yaş): Artık resim kadar resmi yapanın duygu durumu ile ilgilenmeye başlanır. Kullanılan tekniğin doğurduğu ifade ile ilgilenir. Bilinen konuların aksine ölüm gibi bilinmeyen konulara, ilginç ya da duyarlılık gerektiren konularla da ilgilenir. Biçim ve konu güzelliği arasında karmaşık duygular yaşar. Özgün ifade kaygısı güder (Parsons vd., 1978, s.92-95).

Aşama 4. Estetik Anlayış: Sanat eğitimi ile ortaya çıkacak olan bu evrede birey, sanatsal öğelere karşı hassastır. Eserdeki ifade biçiminin farkına varır. Kullanılan tekniğe ilgi duyabilir. Biçimle ilgili çeşitli yargılarda bulunur (Parsons vd. 1978, s.95-98).

Aşama 5. Estetik Eleştiri: Birey bu aşamada çeşitli konular hakkında bilgi sahibidir. Sanatla iç içe olmak bu aşamaya ulaşmak için yeterli değildir. Birey estetik eleştiriye

yaparken dayanakları sağlam ölçütler kullanır. Bu aşamaya eğitilmiş sanatçılar ve eleştirmenlerden çok az bir kısım ulaşabilir (Parsons vd., 1978, s.98-100).

Aşama 6. Estetik Yargı: Yaşanılan estetik deneyimlerin üst düzeyi olarak ifade edilebilir. Estetik yargı, eser ile ilgili bir fikir/his oluşmasının odak noktası hem de bir estetik yargıya varabilmek estetik deneyimin en üst düzeyidir. Çocuk pek çok estetik deneyimden sonra belirli değerlendirmeler yapar. Bu değerlendirmeler zamanla estetik yargıyı oluşturur. Estetik yargı bir önceki estetik deneyimden beslenerek genel bir kanı oluşmasını sağlayabilir ya da bilgiler süzülerek yeni ve farklı bir deneyime yol açabilir (Parsons vd., 1978, s.100-102).

2.1.3.5.3. Housen Estetik Gelişim Evreleri

1970'lerde farklı derecelerde sanat eserleri ile etkileşime girmenin estetik gelişimini nasıl etkilediği üzerine incelemeler yapan Housen beş farklı estetik aşama tanımlamıştır.

1.Aşama: Bu aşamada birey sanat eserinin hikaye anlatıcısı konumundadır. Duyuları, önceki deneyimleri, anıları ve çağrışımları etkileşimde buldukları sanat eserini yorumlamalarını etkiler ve yargılar daha çok bilinenler ve beğeniler üzerine inşa edilir (Dsantis ve Housen, 2000, s.13).

2.Aşama: Birey sanat eserini, kendi görüşleri, ilgileri doğrultusunda seçer. Sosyal, ahlaki ve geleneksel ölçütler çerçevesinde bir değerlendirme yapar. Eğer eser ona göre olması gerektiği gibi değilse eksik, garip, değersiz olarak değerlendirebilir. Bireyde gerçeklik algısı bozulup duygular tanımlanamayacak bir hal aldığına o eserden uzaklaşma başlamış demektir (Dsantis ve Housen, 2000, s.13).

3.Aşama: Bu aşamada birey sanat eserinin anlamının, akla uygun hale getirilerek ve kategorize edilerek anlaşılacağına inanmaktadır. Kişisel görüşlerden çok sanatsal dönem, sanatçının stili, sanat tarihi çerçevesinde yorumlamalar yapar (Dsantis ve Housen, 2000, s.14).

4.Aşama: Sanatsal öğeler (renk, çizgi, şekil gibi) dikkat çekicidir ve sanat eserinin yorumlanmasında bilgi birikiminin ve beğenin yanında sezgiler de devreye girer. Bir

eserle tekrar tekrar etkileşime girmek deneyim ve sezgilerin ortaya çıkması için birer fırsata dönüşür. Birey bu süreci değişime açık ve geliştirilebilir olarak görür (Dsantis ve Housen, 2000, s.14).

5.Aşama: Bu aşamada birey sanat eserini inceleme ve yansıtma konusunda önemli yollar katetmiştir. Çok iyi bildiği bir eserle yeniden karşılaştığında kişisel görüşleriyle evrensel değerleri entegre ederek yeni bir değerlendirme yapar (Dsantis ve Housen, 2000, s.14).

Zaman içinde sanata maruz kalmak estetik gelişmenin tek yoludur. Burada önemli olan yaş almak değil sanatsal deneyimler edinmektir. Bir yetişkin, sanata sıklıkla maruz kalan bir çocuktan daha geri bir aşamada olabilir, belki hayatı boyunca bir çocuğun çıkacağı düzeye dahi ulaşamayabilir (Dsantis ve Housen, 2000).

Erken çocukluk döneminde yaş gruplarına uygun olarak tasarlanan nitelikli kitaplarda bu gelişim aşamaları dikkate alınarak çocukların hayal gücünü besleyici, anlatımın sade ve anlaşılır, resimlerin de estetik kaygı göz önünde bulundurularak parlak, canlı renklerden oluşmasına gösterilecek titizlik estetik gelişimi olumlu yönde etkileyecektir (Bassa, 2013).

2.1.4. Vygotsky /Dewey Estetik Eğitim ile İlgili Yaklaşımları

Dewey, sanatı yaşamın temel bir parçası olduğunu düşündüğü deneyim ile ilişkilendirmiştir (Lim, 2004). Sanat, insanın dünya ile sıkı bağı sonucunda ortaya çıkan anlamdır. Bu anlam, sanat yoluyla değişim ve dönüşüm geçirerek yeniden ve sürekli olarak yaratılır. Yeniden yaratma sürecinde yaşanan her bir deneyim yoğunlaşarak estetik deneyimi meydana getirir. Estetik deneyim, birey ve dünyanın bütünlüğünü ifade eder (Dewey, 2021).

Dewey'e göre deneyim, birey ve çevre arasında yaşanan etkileşimli ilişkidir. Çoğu estetik görüşün aksine, insanların estetik bir deneyim yaşaması için sadece güzel sanatlarla ilgilenmesi gerekmez. Dewey, sanatı insan deneyimlerinin en yüksek biçimleri için model olarak alır. Ancak onun tanımındaki sanat, güzel sanatlar dünyası değil, çocuğun yaşamını yansıtan tüm etkinliklerdir. Serbest hareket, blok oyunları,

evcilik oyunlarının yanı sıra, baskı, ahşap oyma gibi çocuğun doğasına uygun sanatsal çalışmalar, sanat temelli bir müfredat aracılığı ile deneyime dönüştürülebilirler (Lim, 2004).

Bu eğitimlerle algısal gelişim desteklenerek yaşanan her bir deneyimi estetik deneyime dönüştürmek mümkündür (Özalp, 2016). Yaygın olarak estetik deneyimin çocukluk döneminde sanat dersleriyle elde edilecek bir konu olduğu düşünülür. Bu nedenle sıklıkla yetişkinlikte estetik bir deneyim kazanmak için sinema, müze vb. yerlerde zaman geçirmek gereklidir algısı oluşur. Ancak bu kısıtlamalara gerek yoktur. Doğada var olan bir durumu gözleyip çizmek, yağmurlu bir günde yürümekten alınacak haz da estetik deneyimi yaşatır (Lim, 2004).

Dewey'e göre bilgi aslında estetik bir deneyime dönüştürülebilir ancak, bunun gerçekleşebilmesi için deneyimlerin zenginleştirilmesi gereklidir. Böylece estetik deneyimin oluşması sağlanır. Estetik deneyimlerin varlığının hissedilebilmesi içinse algısal gelişimin desteklenmesi ve deneyimlenen bilginin de bellekte bir anlam kazanması gereklidir (Granger, 2006).

Vygotsky, estetiği dilin estetik işlevi üzerine yoğunlaşarak açıklamış ve görsel sanatlar müzik ve dans ile açıklanmaya çalışılan estetik kavramına edebiyatı da dahil etmiştir. Ona göre dil ister şiirsel ister ifade edici olsun insan zihninde estetik duygular uyandıran içsel bir değere sahiptir. Ayrıca estetik gelişimi sosyal ve kültürel bir süreç olarak görmektedir (Lim, 2004).

Dilin estetik işlevi, çocukların hayal güçleri ve fantezilerine ilham vermeli, onlara yeni anlamlar yaratacakları yollarla estetik dünyanın içine çekebilmelidir. Çocuklara estetik deneyimlerini zenginleştirmek için verilen sözel uyaranlar, ritm, ses, hayal gücü, metafor gibi estetik kodlar içermelidir (Vygotsky, 1994).

Vygotsky'in bu görüşünden yola çıkarak zengin estetik ifadeler içeren sözlü ipuçları vererek küçük çocuklarla sanat eserleri hakkında uygun diyaloglar kurmak çocukların estetik gelişimini destekleyecektir. Çocukların öğrenmek için bir kaynak olarak barındırdığı estetik duygusu ve hayal gücü, yetişkinleri aşan bir boyuttur. Bu nedenle yetişkin bakış açısına uyacak bir çerçeveye sınırlandırılmamalıdır (Lim, 2004).

2.1.5. Resimli Kitapların Sanat ve Estetik Açısından İncelenmesi

2.1.5.1. Resimli Kitaplarda Sanatsal Öğeler ve Görsel Tasarım

Elemanları

Resimli kitaplar metin, sanatsal öğeler ve tasarım elemanlarının arasındaki bütünsel bir ilişkiyi temsil eden çok yönlü estetik nesnelere (Pantaleo, 2017). Gün geçtikçe resimli kitaplar yeni formlar ve tasarımlarla karşımıza çıkmaktadır (Wolfenbarger ve Sipe, 2007). Çocuklar bir resimli kitap okunurken bu görsel unsurlara odaklanarak onları yorumlar, çıkarımlarda bulunur, yeni formlar kazandırır ve bu sayede estetik anlayış geliştirirler (Pantaleo, 2015).

2.1.5.1.1. Sanatsal Öğeler

a. Renk: Geleneksel tasarım elemanları içinde en etkileyici öğe olan renk, sanatçının dünyasını yansıtan kendine özgü önemli bir dildir (Kiefer,1992; Artut, 2020). Renk, genellikle duygularımızın ve ruh halimizin bir yansıması olabilir.

Bazı teorisyenlere göre renge tepkimiz hem onun doğal çağrışımlarından hem de kültürümüz aracılığıyla öğrendiklerimizden oluşur (Sipe, 2002). Bang (2000), renklerin kişilerde oluşturduğu duyguları şöyle ifade etmiştir: Tasarımdaki beyaz arka planlar, koyu arka planlardan daha güvenli hissettirmektedir; siyah, karanlığı çağrıştırdığı için genellikle tehlikeyi temsil eder; beyaz renk ışığı, sarı renk güneşi, mavi ise deniz ve gökyüzünü çağrıştırır.

Sanatçılar tarafından sıklıkla, üç ana renk (birincil renkler); bu renkler karıştırılarak elde edilen ara renkler (ikincil renkler); renk çarkında birbirine zıt olan renkler (tamamlayıcı renkler); renk çarkında yan yana yer alan renkler (benzer renkler) ve iki ikincil rengin karıştırılmasıyla oluşan üçüncül renkler kullanılmaktadır (Barone, 2011). Renkler ayrıca ton (açık, koyu, parlak renkler), değer aralığına (yoğun, güçlü ve saf renkler) göre ve sıcak/ soğuk renkler olarak da kategorize edilirler (Barone, 2011; Gergilili vd., 1997b).

Renklerin birlikteliğine ise renk uyumu denir. Renk uyumu, sanatçı ve tasarımcıların, birlikte çalışacaklarını bildikleri renk kombinasyonlarını seçip kullanma biçimlerinin bir ifade şeklidir. Tek bir rengin açıklık ve koyuluk ile sağlanan ton farklılıklarının birlikteliği ile oluşan uyuma *tek renk uyumu* denir. Genellikle resme sakin, durağan bir görünüm kazandırır. Renk çemberinde birbirine komşu olan renklerin tercih edilmesiyle oluşan renk uyumuna *benzer renk uyumu* adı verilir. Bu renkler bir aradayken birbirlerinin etkilerini azaltır ve gözü rahatlatıcı bir etki yaratarak yumuşak bir görünüm kazanırlar. Renk çemberinde karşı karşıya duran renkler *tamamlayıcı renklerdir*. Aralarında çok yüksek kontrast vardır. Seçilen tonların değer ve doygunlukları birbirine ne kadar yakınsa ve bu renkler ne kadar yan yana yerleştirilirse, daha parlak ve yoğun görüntüler oluştururlar ve hareketli bir görünüm verirler. Renk çemberinde birbirine eşit uzaklıkta bulunan üç rengin birlikte kullanılmasıyla sağlanan renk uyumu ise çok renklilik uyumudur (Bleicher, 2012).

Görsel bir ögeyi anlamlandırabilmek için, nesnelerin sayfa içindeki yerleşimlerini, renk ve çizgilerin kullanımını incelemek gereklidir (Moebius, 1986). Resimli kitaplarda kullanılan renkler karakterin duygu durumları hakkında birer ipucu olabilirler. Bir rengin doygunluğu ya da sayfalar arası geçişlerde değişen renkler, olay örgüsündeki değişim ve dönüşüme, hareket ve birbirleri arasındaki bağlantıya katkı sunarlar (Martinez, Harmon, Hillburn-Arnold ve Wilburn, 2020).

Resimli kitaplarda gün geçtikçe kullanılan renk çeşitliliği artıyor olsa da siyah ve beyaz resimlerin yer aldığı kitaplar da oldukça etkileyicidir. Siyah ve beyazın ton aralığının çeşitlendirilmesi karakterlerin duygu durumunda önemli izler meydana getirirken, sayfada oluşturulan beyaz boşluklar ve çizgilerin çarpaz taranmasıyla elde edilen doku ve derinlik kitapları oldukça çarpıcı hale getirmektedir (Temple, vd., 1998).

b. Çizgi: Nasıl ki bir edebi metni sözcükler inşa ediyorsa çizgiler de resimdeki karakterlerin duygu durumunu, mekan ve olayları inşa eder (Bassa, 2013). Kullanım amacına göre çizgiler en temel biçimde, görünür çizgi /nesne çizgisi, tarama çizgisi ve kontur çizgisi olarak sınıflandırılabilir (Arnheim, 1974). Sanatçılar, anlamı iletmek ve izleyicinin dikkatini canlı tutabilmek için çizgilerden yararlanırlar. Kontur çizgileri, çizilen şeklin belirginleştirilmesini sağlar ve çizime üç boyutlu nitelikler kazandırır.

Tarama ve çapraz tarama çizgileri, birbirine yakın çizilen çizgilerdir. Bu çizgiler forma derinlik, biçim ve gölgeleme katarlar (Matulka,2008).

Sıklıkla karşılaştığımız üç çizgi türü olan yatay, dikey ve çapraz çizgiler metin içinde çeşitli anlamlar meydana getirir (Bassa, 2013). Yatay çizgiler, huzurlu ve sakinleştirici; dikey çizgiler ise kararlı ve güçlü görünüm oluşturur (Matulka, 2008). Pek çok kitapta dikkat çekiciliği ve akılda kalıcılığı arttırmak için yaygın olarak siyah ana hat çizgileri kullanılır. Çizginin biçimi düzgünlüğü ya da pürüzlülüğü endişe, durgunluk ya da enerjik görüntüler oluşturmaya olanak sağlar (Sipe, 2002).

c. Şekil: Şekiller öncelikle nesnelere dış görünüşleri hakkında bir izlenim oluşturmamızı sağlar. Arnheim (1974)'e göre şekli ilk gördüğümüzde zihnimiz bilinçli ya da bilinçsizce onun temsil ettiği bir şey olduğunu düşünür. Şekiller, resimli kitaplarda anlatılan hikayeye göre bir form kazanarak okuyucunun dikkatini çeker.

Pürüzsüz, düz ve yatay şekiller resme sakinlik ve devamlılık kazandırırken, dikey şekiller hareket ve canlılığı ifade eder. Şekiller yalnızca sayfa içine yerleştirilmiş formlar değildir. Aynı zamanda bir sayfanın düzenini de ifade eder. Buna göre sayfanın üst yarısındaki resimler özgürlük ve mutluluk hissi uyandırırken alt kısmında kalan şekiller durağanlığı ifade eder. Sayfada çok yüksek yerlere konumlandırılmış şekiller de tehlike çağrışımı yapabilir. Ayrıca resimde kahramandan uzak konumlanmış şekiller hareket ediyor izlenimi oluşturur, yakın olanlar ise sakin, durağan bir görünüm kazandırır (Bang, 2000).

Paciga ve Becker (2015), çocukların görsel bir ögeyi yorumlamalarına yardımcı olmak amacıyla bir rehber hazırlamış ve resme yerleştirilen şekillerle ilgili, "Zit renklerden oluşan şekiller neyi ifade ediyor olabilir?; Ana karakterin çiziminde bu şeklin kullanılmasının amacı ne olabilir?; ...şeklinin bu hikayede olması hikayeye ne kazandırıyor (s.32)." sorularının çocuklarla tartışılmasının metnin daha derinden algılanmasına destek sunacağını belirtmişlerdir.

ç. Doku: Çoğu resimli kitabın iki boyutlu üretiminden dolayı oldukça az fark edilir görsel ögesidir. Dokulu yüzeyler olay örgüsünde beliren çatışmayı destekler, resme hareket ve canlılık hissi kazandırır (Kiefer, 1992). Dokunun belirgin olduğu yüzeyler, diğer görsel öğelerin desteğiyle çocuğun hikayeyi derinleştirmesine ve düşünmesine imkan sunar (Wyile, 2017).

Doku, genellikle çocukların çizimlerinde eksik olan bir unsurdur. Çocuklar dokuyu iyi resimlenmiş kitaplarda keşfederek kendi resimlerinde de kullanmaya yöneleceklerdir (Barone, 2011).

d. Kompozisyon: Bir kitaptaki resim, sanatçının seçtiği malzemelere, kullandığı yönteme, metnin amacına göre çeşitli formlarda karşımıza çıkarlar. Resmi oluşturan görsel tasarım elemanlarının bir araya gelerek metinle bütünleşmesi kompozisyonu oluşturur (Pantaleo, 2014).

Bassa (2013)'ya göre çizer, çeşitli elemanları dengeli şekilde bir araya getirerek etkileyici görseller sunabilir. Ayrıca sayfa içinde yerleştirilen görsel öğelerin sayfadaki konumları kompozisyonun etkileyciliğinde son derece önemlidir. Simetrik bir kompozisyonda görsel öğelerin dengeli dağılımı sabitlik ve düzeni öne çıkarırken asimetrik kompozisyonlar hareketliliğe katkı sunar. Tüm öğelerin resimli bir kitapta bütünsel, zenginleştirici ve tutarlı olarak yer alması estetik bir görünüm oluşturacaktır (Bassa, 2013).

2.1.5.1.2. Tasarım Elemanları

a. Denge: Bir kompozisyon düzeni içindeki görsellerin genel dağılımını ifade etmektedir. Denge olmadığında öğeler anlamsız ve dağınık görünürler. Resimde aynı ya da benzer öğelerin yerleşimi bir denge meydana getirir. Resimli kitaplarda karşımıza çıkan üç farklı denge türü vardır. Simetrik denge, genel olarak merkezi bir eksenin her iki tarafında da aynı görüntü hakimdir. Birbirini tamamlar. İnsan karakterleri simetrik bir dengeye sahiptir. Asimetrik denge, nesnenin parçaları merkezi eksen etrafında eşit dağılmaz ancak toplam görüntü bir denge oluşturur. Radyal denge, bir merkezin oluşturduğu dengedir. Görüntü parçalı olabilir ve parçalar birbirinin aynısı olmasa bile merkezi bir denge göze çarpar (Matulka, 2008)

b. Zıtlık (Kontrast): Bir görselde neyin daha çok önemli olduğuna dikkat çeker. Görsel bir metinde renk, doku, boyut, şekilde zıtlığa yer vermek nereye bakılacağını, metinde neyin takip edileceğine yardım eder. Zıtlık öğelerin öne çıkmasını sağlayarak sayfalar arası dikkat çekiciliği de artırır (Stachulak, 2011).

c. Vurgu: Bir nesnenin ön plana çıkmasını ve daha fazla dikkat çekmesini sağlar. Vurgu genellikle belirli bir ögenin diğerlerinden farklı olacak şekilde yerleştirilmesi ya da bir grup benzer öge içinden birinin farklı bir şekilde ortaya çıkmasıyla (biçim, desen, boyut) oluşturulur. Ayrıca öğeleri hiyerarşik olarak sıralamak belirli öğeleri daha vurgulu hale getirir (Tomita, 2015).

ç. Uyum ve Çeşitlilik: Uyum, bir kompozisyonda birlik ve çeşitlilik arasındaki dengeyi sağlar. Uyum görselin estetik ve bir bütün olarak görülmesini sağlar. Çeşitlilik ise birliğin tamamlayıcı bir ilkesi gibi işlev görür ve birbirinden bağımsız öğeleri dengeleyerek uyumu yakalar. Yaratıcı tasarımlarda genellikle bağımsız öğelerin uyumlu ve dengeli yerleşimleri dikkat çeker (Evans ve Thomas, 2013).

d. Hareketlilik: Sanatçı, sanatın çeşitli öğelerini kullanarak resimde bir hareket yaratır. Bu hareketlilik okuyucunun odaklanmasına ve onunla hareket etmesine olanak sağlar (Matulka, 2008). Çizgi ve şekildeki yön değişikliği, renklerde kontrast görsel hareket katar (Artut, 2020).

e. Ritim: Genellikle öğelerin belli aralıklarla tekrarlanmasıyla oluşur. Ritim bir hareket oluşturur, desen ya da doku hissi meydana getirebilir. Ritmik bir öge tekrarlanarak düzenli, hareketli ya da aşamalı bir ilerleme durumu oluşturabilir (McClurg-Genevise, 2005). Pek çok sanatçının çizimlerinin tanınmasını sağlayan kendine özgü bir ritmi vardır (Artut, 2020).

f. Birlik: Her şeyin tam ve olduğu yerde görüldüğü hissi uyandırır. Tekrar eden çizgiler ve şekiller, ortak tonlarda kullanılan renkler ve benzer dokulu öğeler bütün bir görünüm verir. Ancak birliğin çok fazla olması resmin sıkıcı ve durağan olmasına neden olur (Stout, 2000).

2.1.5.1.3. Resimli Çocuk Kitaplarında Kullanılan Sanatsal Stiller

Resimli kitaplardaki sanat, çocuklarla bu kitapların paylaşılmasının en önemli nedenidir. Dünya üzerindeki pek çok çocuk, sanat galerilerini gezip, çeşitli sanat eserlerini görme şansına sahip değildir. Evlerde ya da okullarda bulunan sanatın desteklediği resimli kitaplar, çocukların pek çok sanat eserini görmeleri için fırsatlar

sunar. Çocuklar, kitapların tasarımında yer alan sanatsal stillerin adını bilmeseler de ilk tanışma anıyla birlikte bu stili keşfetme sürecine girmiş olurlar (Nespeca ve Reeve, 2003).

Stil, zaman içinde geliştirilmiş belirli bir sanatsal ifade biçimini anlattığı kadar, bir sanatçının eserini ayırt edici ve tanınabilir kılan özelliklere de işaret edebilir (Horning, 2010). Yazarlar nasıl ki yazdıkları eserleri belirledikleri edebi bir türün gerektirdiği koşullara göre yaratıyorsa, sanatçılar da resimleri tasarlariken çeşitli sanatsal stillerden faydalanmaktadır (Barone, 2011).

Çocuklar, resimli kitaplar aracılığı ile en sevdikleri sanatçıların çalışmalarını tanımlayan ayırt edici özellikleri fark etmeye başlarlar. Sanat eserleri genellikle stil benzerliklerine göre gruplandırılır ancak her sanatçının benimsediği stilin resimlere yansması farklı olabilir. Bir sanatçının yapıtları nadiren tek bir sanat stiline uyar. Genellikle sanatçılar benimsedikleri stilleri kendi kişisel ifadeleriyle birleştirirler (Lynch-Brown vd., 2014).

Sanatsal stiller incelenirken, resimli bir kitabın konusuna uygun olup olmadığı, hikayenin arkasındaki anlamı ne kadar etkili bir şekilde aktardığı ve metni nasıl tamamladığı düşünülmelidir (Sipe, 2002). Sanatsal stiller arasındaki temel farklılıkları anlamak, bir resimli kitabın konu, tema ve karakterlerinin ruh halinin yorumlanmasında bir bütünlük oluşturabilir. Öğretmenler, çocukların dikkatini resimlerin oluşturulma biçimlerine ve çeşitli sanat hareketleri ve stillerinin amaçlarına çekerek, karşılaştıkları görüntüleri daha fazla anlamalarına yardımcı olabilir (Serafini, 2012a).

Resimli çocuk kitaplarında, gerçekçilik, gerçeküstüçülük, izlenimcilik, dışavurumculuk, halk sanatı ve karikatür sanatı yaygın olarak kullanılan sanatsal stiller arasındadır (Barone, 2011).

I) Gerçekçilik (Realizm): Gerçekçilik, anlaşılması pek çok stile göre kolay olduğu için çocuk kitabı çizerlerinin yaygın olarak kullandığı bir stildir (Fairer-Wessels ve Wessels, 2007). Gerçekçilik, doğanın, insanların ve nesnelerin gerçekte görüntülerini yansıtan bir yeniden üretimdir (Jacobs ve Tunnel, 2004). Gerçekçi resimler, tanınan nesnelere bir fotoğrafın sahip olabileceği detaylarla yansır (Matulka, 2008).

Ülkemizde, çocuğun yaşadığı çevreyi tanıyabilmesi ve çevreye uyumunun kolaylaşması için resimli çocuk kitaplarında gerçekçi resimler kullanılmış olsa da zamanla bu düşünce yerini çoğunlukla çağdaş resim sanatına bırakmıştır (Bassa, 2013).

II) Gerçeküstücülük (Sürrealizm): Gerçeküstü resimler, bilinen nesnelere sıra dışı görüntülerini bir araya getirerek yaratıcı detaylar sunar. Görüntüler rüya gibi algılanabilen nitelikler içerir. Bu resimlerde olabildiğince gerçeğe yakın detaylar olduğu kadar dikkat çekici bir çarpıklık da söz konusudur (Lukens vd., 2021). Gerçeküstü resimlerde, günlük hayatta yan yana görülemeyecek öğeler abartılı boyutlarda sıklıkla kullanılır. Sanatçı öğeleri gerçekçi olarak çizmiş olsa da bu öğeler yan yana geldiklerinde gerçekdışı bir görünüm kazanırlar (Taşçıyan, 2016).

III) İzlenimcilik (Empresyonizm): İzlenimcilik, 19. yüzyıl Fransız ressamı tarafından ışığa odaklanan bir tarzıdır. Sanatçılar, gerçekliğin detaylı anlatımını yerine, kırılmış veya yansıyan bir ışık hissi yaratmak için parlak renkli boyalar kullanırlar. Resimlerde hızlı fırça darbeleri belirgindir (Matulka, 2008).

IV) Dışavurumculuk (Expresyonizm): Sanatçıların kendi duygu ve hislerini barındıran öznel etkilerin ortaya konduğu bir stildir. Duyguları yansıtmayla ilgili olduğu için resimli kitaplarda sıkça kullanılır (Barone, 2011). Resimler gerçekçi görüntüler sunar ancak karakterlerin yüz ifadeleri, abartılı ve çarpıtılmış olarak dikkat çeker (Lynch- Brown vd., 2014).

V) Halk Sanatı (Folk Art): Çeşitli çizgi ve renk bileşenlerini kullanarak toplumların gelenek ve kültürel biçimlerini yansıtır (Fairer-Wessels ve Wessells, 2007). Halk sanatında genellikle toplumun izlerini taşıyan kumaşlar, süs eşyaları, gazeteler, resimler, motifler gibi malzemelerin basit şekilleri çarpıcı renklerle kullanılır (Druker, 2018).

VI) Karikatür Sanatı (Cartoon Art): Pek çok sanatçının kendine özgü bir tarzı vardır. Çarpıtılmış vücutları ve mizahi özellikleri ön plandadır. Pek çok sanatçı, tasarımlarında çizgi romanlarda sıklıkla görülen konuşma balonlarını kullanırlar (Matulka, 2008). Karikatür sanatı ayrıca özel temaları ele alan kitapları hafifletmek ve çocuk ile zorlu tema arasında güvenli bir köprü oluşturmak için sıklıkla kullanılır (Horning, 2010).

VII) Soyut Sanat (Abstract Art): Resimler bilinçli olarak gerçeklikten uzaklaştırılır. Karakterin duygu ve ifadelerini anlatmak için çeşitli formlar ve renklerden yararlanır. Resme bakanlar belirli formları değil temsil ettiği nesnelere görürler (Lukens vd., 2021).

2.1.5.1.4. Resimleme Teknikleri

Çocuk kitaplarının tasarımı, çocuk estetiğinin temelini oluşturur. Sanatçılar kullandıkları teknik sayesinde sanatsal ifadesini zenginleştirerek çeşitli ayrıntılar, mizah ve farklı karakterler meydana getirirler. Her çocuk, kitaplarda karşılaştığı farklı formları kolaylıkla fark edebilir. Sanat, çocukların kendi kişiliklerini, kültürel ve geleneksel bilgilerini keşfetmelerine yardımcı olabilir (Tian, 2018).

Bir sanatçının belirli bir kitapta hangi tekniği kullandığına dair bilgiler genellikle kitabın telif hakkı sayfasında bulunabilir. Bunun yanı sıra kitabın hazırlanmasında özellikle tercih edilen ortam ve teknikler varsa “sanatçı notu” olarak ayrı bir bölümde de yer alabilir (Matulka, 2008).

Bazı sanatçılar tek bir araçla çalışırken kendilerini daha rahat hissederler ve bunu resimledikleri her kitapta kullanırlar. Bazıları ise farklı kitaplar için farklı araçlar tercih ederler (Horning, 2010). Bir sanatçı iki veya daha fazla teknik kullanıyorsa bu karışık medya kullanımı anlamına gelmektedir (Matulka, 2008). Ancak burada önemli olan sanatçının kullandığı teknikleri tek tek yorumlamak değil, bir bütün olarak ele alındığında tüm öğelerin sanatsal ifadeyi nasıl etkilediğini fark etmektir. Resimleme teknikleri genel anlamda çizim, boyama, baskı, kolaj ve dijital sanat olarak sınıflandırılabilir (Horning, 2010).

2.1.5.1.4.1. Çizim Teknikleri

a. Kurşun Kalem: Kalemler sanatçıların kullandığı en birincil çizim malzemesidir. Karışık medya uygulamaları içinde çizimin temel aşamasını oluşturur.

Çocukluk döneminde sıklıkla kullanılan boya kalemlerine yakın oldukları için tanıdık ve benzer çizimlerle çocukları cesaretlendirirler (Ursell, 2013).

b. Pastel: Parlak ve canlı renk seçenekleriyle sıklıkla tercih edilen bir çizim aracı olan pastel boyalar yağlı yapıları nedeniyle karıştırılarak yeni renkler elde edilebilir. Dokulu yüzeylerde oldukça etkilidir. Ayrıca farklı boyalarla dirençli bir etkileşim göstererek ön plana çıkabilir (Mayesky, 2002).

c. Scratthboard (Kazıma Tekniği): Sıklıkla ahşap baskılara benzeyen bir görüntü verir. Siyah bir tahtanın üzerine kesici bir aletle çizimin ana hatları çizilir. Çapraz tarama, kazıma ve çizimin başarısı resimde kontrast oluşturarak güçlü ve çarpıcı görüntüler oluşturabilir (Miller, 1969).

2.1.5.1.4.2. Boyama Teknikleri

Resmin anlam ve duygularını iletmek için resimli kitaplarda birçok boya çeşidi kullanılmaktadır. Sıklıkla kullanılanlar, sulu boya, akrilik boya, guaj ve yağlı boyadır. Her bir boya kendine özgü özelliklere sahiptir (Horning, 2010).

a) Sulu Boya: Su oranının ve kullanılan kağıdın boyanın renk değerinde etkili olduğu bir boyama türüdür. Pürüzsüz, zarif, esnek bir görünüm verir. Boyanın doğru kullanılması ve sanatçının yaratıcılığı ortaya eşsiz bir resmin çıkmasını sağlar (Gao, 2021).

b) Akrilik Boya: Renkleri parlak ve canlıdır. Hızlı kurur ve bu sanatçı için büyük bir avantaj sağlar. Akrilik boyalar çok yönlüdür. Kalın, yoğun, ince ve şeffaf katmanlar halinde kullanılabilir (Salisbury, 2004).

c) Guaj Boya: Kıvamlı ve opak renkli bir boyadır. Guaj boyanın kendine özgü bir parlaklığı ve fark edilebilir bir yapısı vardır. Boyanın bu kendine özgü yoğunluğu doğru şekilde kullanıldığında çarpıcı görüntüler elde edilebilir (Ursell, 2013).

d) Yağlı Boya: Renk çeşitliliği açısından zengindir. Yavaş kuruyan bir boya olması sanatçının ince ve kalın katmanlar oluşturmasına olanak tanır. Yağlı boya ince katmanlar halinde uygulandığında açık ve koyu tonların oluşmasını ve sisli bir görünüm elde edilmesini sağlar (Sgourev, 2020).

2.1.5.1.4.3. Baskı

Ahşap, metal, taş vb. malzemelerin üzerine işlenmiş olan görüntülerin genellikle kağıt ya da kumaşa aktarılmasıyla elde edilir. Sanatçı vermek istediği etkiye göre baskı tipini seçer. Geleneksel baskıda genellikle mekanik bir araç olmadan sanatçının kazıma, oyma vb. yöntemlerle oluşturduğu ortamın mürekkeplenmesiyle elde edilir. Baskının en büyük avantajlarından biri tek bir şablon kullanarak birden fazla resmin elde edilebilir olmasıdır (Abidin, Daud ve Rathi, 2013).

2.1.5.1.4.4. Kolaj

Oldukça eski bir resimleme tekniği olarak kullanılan kolaj, farklı malzemelerin kesilip birleştirilmesini ifade etmektedir. Kolajı oluşturan parçaların düzenli bir yerleşim içinde olması gerekmez. Resimli çocuk kitaplarında kullanılan kolaj çoğunlukla bir yabancılaşma hissi vererek, önceden bilinen objenin alışlagelen görüntüsünü kırmaktadır. Bu durum çocukların yaratıcı düşünme yollarıyla metne katılmasını sağlaması açısından önemlidir (Druker, 2018; Kılıç, 2021).

2.1.5.1.4.5. Fotoğraf

Resimli çocuk kitaplarında gün geçtikçe artarak kullanılan birer resimleme tekniği haline gelmiştir. Çoğunlukla bilgilendirici kitaplarda kullanılsa da kurgusal ve tematik kitaplarda da karşımıza çıkmaktadır. Yazar ve sanatçı birlikte bir resimli kitap için fotoğrafların nasıl ve ne amaçla çekileceği, kitapta nasıl yer alacağı konusunda dikkatli ve titiz bir çalışma gerçekleştirirler (Barrett ve Marantz, 1989).

2.1.5.1.4.6. Dijital Sanat

Çeşitli sanatsal stillerle özdeşleşmiş pek çok sanatçı dijital sanattan da yararlanmaktadır. Bir resmin dijital araçlarla çizilmesi etkileyciliği, gerçekliği azaltıcı

bir etki oluşturmaz. Geleneksel stillerin çoğu dijital araçlar kullanılarak da çizilebilmektedir (Lehr, 2008).

2.2. İlgili Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde hem ülkemizde hem de yurt dışında resimli çocuk kitaplarının biçim ve içerik yönünden incelendiği çalışmaların (Sipe ve Mcguire, 2006; Hladiková, 2014; Villarreal, Minton ve Martinez, 2015; Tian, 2018; Bolat Aydoğan, 2020a; Dönmezler ve Say, 2020; Tursunmurotovich, 2020; Bekkaya ve Güven, 2021; Erol, Elhakan ve Burulday, 2021; İnce Samur, 2021; Şeker ve Çam, 2021) sıklıkla yapıldığı gözlenmiştir.

Son dönemlerde erken çocukluk döneminde sanat eğitiminin öneminin vurgulanması ile alanyazında karşımıza bir yazarın/çizerin tarzının incelenmesi; sanatçıyı ele alan kitapların incelenmesi, resimleme tekniklerinin incelenmesi, yaratıcılık gibi çeşitli konu başlıklarında çalışmaların da yapıldığı gözlenmiştir. Bu bağlamda ülkemizde ve dünyada yapılan çalışmalardan bazıları şöyledir:

2.2.1. Yurt İçi Çalışmalar

Aygün ve Abacı (2014), çalışmalarında 4-8 yaş grubuna uygun olan 50 adet resimli çocuk kitabının resimlemelerini incelemişlerdir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen “*Kriter Tablosu*”na göre 2004-2013 yılları arasında yayınlanmış olan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde önemli ilerlemeler kaydedildiği ve çizerlerin alanında uzman kişiler olduğunu ifade etmişlerdir.

Yıldız ve Durmuşoğlu (2018), çalışmalarında ressamı konu edinen 57 resimli çocuk kitabını geliştirdikleri “*Resimli Çocuk Kitabı Biçimsel Özellikler Formu*” ve “*Resimli Çocuk Kitabı Sanatla İlişkili Eğitsel Özellikler Formu*” aracılığıyla incelemiş kitaplara konu edinen sanatçıların insani yönlerinin yansıtıldığı ancak ele alınan ressamın çoğunluğunun erkek olduğu ve yabancı ressamı anlatan kitapların daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Acer ve Gözen (2019), çocukların resimli kitaplardaki sanatsal öğeleri nasıl yorumladıklarını gözlemek üzere yaptıkları çalışmada, çocukların dikkatini özellikle renkler ve kullanılan şekillerin çektiğini, ayrıca kendi resimlerinde de sıklıkla bu öğeleri yorumladıklarını belirtmişlerdir.

Bolat Aydoğan (2020b), sanat eğitimini destekleyici resimli çocuk kitapları üzerine yapmış olduğu çalışmasında, çocuk sanat kitaplarının içerik özelliklerini “*Dil ve anlatım; Sanatsal kazanımlar, Çocuğun gelişimsel özelliklerine uygunluk*” başlıkları altında toplamış ve örnek bir kitap incelemesi yapmıştır.

Deniz ve Gönen (2020), “*Resimli Öykü Kitabı Değerlendirme Ölçeği*”ni geliştirmiştir. 200 çocuk kitabı üzerinde uygulanan ölçek, yapılan geçerlik güvenirlik çalışmalarında nitelikli resimli çocuk kitaplarını belirleyici öğeleri tespit etmeye yönelik kullanıma uygun olduğu sonucunu vermiştir.

Kadızaade ve Oğuz (2020), yazar ve çizer Anna Obiols’un resimli kitaplarını inceledikleri çalışmalarında, kitaplarda konusu geçen sanatçıların tablolarının kitap resimlerinde kullanıldığını ve sanatçıların hayatlarının dikkat çekici biçimde öyküleştirildiğini belirtmişlerdir.

Mercan ve Aydoğan (2020), çocuk kitapları resimlemelerini öğretmen görüşlerine göre değerlendirdikleri çalışmalarında, geliştirdikleri “*Kitap Resimlerini Değerlendirme Ölçeği*”ni kullanmışlardır. Ölçekte yer alan “*Resimli Kitap Seçme Nedenleri*” bölümündeki sorulara araştırmaya katılan 96 öğretmenin büyük bir kısmı kitabı renk, boyut ve resimlerin büyüklüğüne göre tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca iki öğretmen kitaplardaki resimlemelerin çocukta estetik gelişimini desteklediğini de ifade etmiştir.

Anıl Yılmaz ve Yılmaz (2021), yapmış oldukları araştırmalarında kendi geliştirdikleri “*Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Formu*” aracılığıyla 2015-2019 yıllarında basılan 0-7 yaş arası çocuklar için 130 resimli çocuk kitabının çeşitli özelliklerinin kütüphanelerden ödünç alınmaları üzerindeki etkisini incelemiş ve kapak tasarımıyla dikkat çeken çeviri kitapların ve çocuğun ilgi ve ihtiyacına karşılık gelen kitapların çok daha fazla tercih edildiğini belirtmişlerdir.

Atılğan (2021), çalışmasında, Prof. Dr. Sedat Sever’in “*Çocuk Edebiyatı Yapıtlarını İnceleme Ölçütleri*” ile incelediği Leo Lionni kitaplarının çocuğun sanat

eğitimine olumlu katkı sunacağını, çocuğu resim yapmaya teşvik edici estetik ögeler barındırdığını belirtmiştirt.

Ersan ve Bayraktar (2021), kolaj tekniği ile oluşturulan resimli çocuk kitaplarını incelemiş ve kolaj tekniği ile oluşturulan görsellerin çocuğun soyut düşünme becerisi üzerinde destekleyici bir etkisi olduğunu, metni zenginleştirerek görsel ve dokunsal bir etki yarattığını ifade etmişlerdir.

İnan Demir (2021), Sara Şahinkanat'ın resimli kitaplarını incelediği tez çalışmasında zaman içinde yazarın kitaplarının kurgu yönünden geliştiiğini, resimlemelerinin dikkat çekici niteliğe ulaştığını belirtmiştirt. Kitapların sırt kısmının sert ve yuvarlatılmış köşelere sahip olacak şekilde tasarlanmasının kullanım kolaylığı sağlayacağına ve olası tehlikelere karşı önlemsel olacağını da ifade etmiştirt.

Tanrikulu (2021), on beş çocuk kitabı yazarı ile yapmış olduğu görüşmede, çocuk edebiyatı yayıncılığında en çok yaşanan sorunlar arasında, kitap resimlerinin kalitesi, çeviri kitapların basım şekli, medya ve teknolojik gelişimlerin olumsuz etkileri ve dağıtım sorunlarını tespit etmiştirt.

Başoğlu (2022), çalışmasında sanat alanı içinde müzeye odaklanan 13 resimli kitabı “*müze gezisi odaklı yazılanlar, kendi müzesini oluşturma fikriyle yazılanlar, etkinlik ve uygulama odaklı yazılanlar*” olarak kategorilere ayırmış ve kitapların müze ve sanat eserleri ile ilgili tanıtıcı bilgiler içerdiğini, sanat eğitimini destekleyici nitelikler taşıdığını belirtmiştirt.

Can, Kılınçcı ve Şeker (2022), 5 yaş grubu 94 çocuk ile yaptıkları farklı tür ve resimleme özelliklerine sahip 11 kitabı incelemişlerdir. Çocuklarla yapılan birebir görüşme sonucunda çocukların resimli kitaplarda, hareketli, eğlenceli çizimleri net ve merak uyandırıcı özellikte kitapları tercih ettiklerini tespit etmişlerdir.

Kara (2022), çalışmasında resimli çocuk kitaplarında yaratıcılığı destekleyen faktörlerden “*sanatçının resimleme anlayışı, metin resim ilişkisi, kullanılan renk kombinasyonları ve sayfa düzeni*”ni örnek sayfa aktarımlarıyla açıklamış ve yaratıcılığın önemini vurgulamıştır.

Sever ve Karaman Benli (2022), 0-8 yaş arasına uygun müzik temalı resimli çocuk kitaplarını geliştirdikleri “*Müzikle İlgili Çocuk Kitaplarını İnceleme Formu*”

aracılığıyla incelemiş ve görsellerde sıklıkla nota resimleri, konser, müzik aleti afişleri gülme ve fısıldama seslerinin harf puntolarıyla temsili, gibi görsellere sıklıkla yer verildiğini belirtmiştir.

Yapılan çalışmalar incelediğinde estetik algıya yönelik çalışmaların genellikle görsel tasarım unsurları, belirli sanat dallarına yönelik kitap incelemeleri ve yaratıcılık gibi konularda yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle resimli çocuk kitaplarının estetik algıyı destekleyici çeşitli ölçütler çerçevesinde bütünsel olarak inceleneceği çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

2.2.2. Yurt Dışı Çalışmalar

Danko-McGhee ve Slutsky (2011), 2-5 yaş arası çocukların estetik tercihleri ile ilgili yaptıkları çalışmada, 2-4 yaş arasındaki çocukların temsili, bilindik ve renkli çizimlerden oluşan kitap kapaklarını tercih ettiklerini ancak büyük yaş grubuna göre gizemli resimlerin daha çok ilgilerini çektiğini; 5 yaşındaki çocukların ise renkli ve siyah beyaz resimleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Kümmerling-Meibauer ve Meibauer (2011), Pop Art kitaplarla ilgili yaptıkları çalışmalarında, 5 çocuk kitabını tuhaf kavramı çerçevesinde incelemişlerdir. Pop Art'ın kitaplarda tuhaf, şaşırtıcı ve sorunlara odaklanıcı etkisinin çocukların düşünme sınırlarını geliştirici olduğunu ifade etmişlerdir.

Serafini (2015), güzel sanat ürünlerinin resimli çocuk kitaplarında bir görsel öge haline gelmesini incelediği çalışmasında, sanat eserinin yeniden üretilerek (reprodüksiyon), sanat eserinden yola çıkılarak kitabın bağlamına uygun olacak şekilde dönüştürme yoluyla ve doğrudan sanat eserinin değil de sanat akımının kullanılması olarak üç farklı yolla kitaplarda kullanıldığını örneklerle açıklamıştır.

Ciecierski vd. (2017), resimli çocuk kitaplarıyla ilgili yeni bakış açılarına değinmişlerdir. Sözsüz resimli kitaplarla okuryazarlığın nasıl arttırılabileceği, pop-up/flip-up gibi tasarım kitapların STEM disiplinlerine nasıl destek sunacağına dikkat çekmişlerdir.

Peng (2017), resimli kitaplardaki estetik dil üzerine yaptığı çalışmasında sanatsal stillerin keşfedilmesinde resimli kitapların çok önemli bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Resimli kitapların sanatsal birer kaynak olarak kullanılmasını önererek resimli kitap deneyimlerini estetik dünyaya giriş kapısı olarak yorumlamıştır.

Xiaoyuan (2018), Anthony Browni kitaplarından örnekler vererek resimli çocuk kitaplarındaki sürreal öğeleri ele aldığı çalışmasını, sağ beynin görüntü merkezi olduğunu savunan araştırmalara dayandırmıştır. Gerçeklik barındıran sürreal resimlerin, farklı, detaylı ve abartılı görüntüler sunarak çocuğun sağ beyninin gelişmesine katkı sağlayacağını, hayal gücü ve yaratıcılıklarını destekleyeceğini ifade etmiştir.

Dodgson (2019), çalışmasında resimli çocuk kitaplarında ele alınan sanatsal biçimlerin giderek arttığını ancak kitaba konu olan sanatçıların yeterli çeşitlilikte olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca resimli çocuk kitaplarında kullanılan resimleme stillerinin insan tasvirlerini nasıl soyutlaştırdığını karşılaştırmalı örneklerle anlatmıştır.

Hidayah (2020), Pop-up kitapların çocukların yaratıcılıkları üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında önce araştırmaya katılan 11 çocuğun yaratıcılık puanları tespit edilmek için bir ön test yapılmış ardından belirlenen pop-up kitabı okunmuştur. Deney öncesi çocukların yaratıcılık ortalaması 15.36, deney sonrası ise 30.82 olarak tespit edilmiştir.

Martinez, Harmon, Hillburn-Arnold ve Wilburn (2020), resimli kitaplardaki renk değişimlerini incelemiş ve rengin bir resimli kitap için en önemli görsel tasarım unsuru olduğunu açıklamışlardır. Bu çalışmaya göre, olay örgüsünü yaratan, karakter ve ortamın değişikliğinin sezdirilmesinde en önemli unsurun renk olduğunu, hikaye içinde yeni bir hikayenin başlayacağına işaret edebileceği gibi aynı zamanda geçmiş ya da geleceğe gidiş gelişlerle ilgili ipuçları da barındırabileceğini belirtmişlerdir.

Selthofer ve Ranogajec (2020), Hırvatistan'da 147 resimli çocuk kitabının görsel öğelerini inceledikleri çalışmada, kitapların kapak resimlerinin ve iç sayfaların tasarımının dikkat çekici olduğunu, ayrıca resimlerde yansıtılan iletişim kurma biçimlerine bakıldığında kültürel özelliklerin ön plana çıktığını ifade etmişlerdir.

Tursunmurotovich, Eraliyevich ve Shuhratovich (2020), çalışmalarından kurgunun anlaşılması için resimli kitapların resimleme stillerinin önemini vurgulamış, çocukluk dönemi için iyi birer deneyim aracına dönüşecek olan resimli kitapların, çocuklarda sanat zevkini oluşturan, okumaya teşvik eden, anlaşılması zor olan konuları anlamlandırmayı kolaylaştıran kitaplar olduğunu ifade etmişlerdir.

Wei ve Ma (2020), resimli çocuk kitaplarının çekicilikleri üzerine yaptıkları çalışmada, Eric Carle'ın Aç Tırtıl kitabının 3 farklı tasarımını (resimli kitap, 3D kitap ve e-kitap) kullanmışlardır. 40 çocuk ve 48 ebeveynle yapılan çalışmada dayanıklı, basit ve anlaşılır bir tasarıma sahip olan ve okuyucuyu kitaba dahil eden resimli kitapların daha fazla tercih edildiğini belirtmişlerdir.

McNair (2021), resimli kitapların peritextual özelliklerinin öğretmenlerin resimli kitap seçim kriterleri belirlemek için kullanabilecekleri önemli özellikler olduğunu belirttiği çalışmasında, bu özelliklerin çocukların keşfetme sürecinde önemli bir yeri olduğunu ve genellikle bir kitap için çeşitli ipuçları barındırdığını ifade etmiştir.

Wong, Cheung ve Chiu (2021), çocukların resimli kitaplardaki sanatı yorumlamalarının tespit edilmesi için yaptıkları çalışmalarında, desene odaklanan iki kitap, araştırmaya katılan iki öğretmen tarafından, 5-6 yaş grubu 30 öğrenciye küçük gruplar halinde düzenli aralıklarla okunmuştur. Daha sonra çocuklara, çizimler hakkında detaylı düşünmeye yöneltici açık uçlu sorular sorularak resim yapmaları istenmiş ve bu süreçte çocukların kendi resimlerini eleştirdikleri, kitaptaki desenleri yorumladıkları ve günlük hayatla bağlantı kurarak açıklama yaptıklarını tespit etmişlerdir. Bu sebeple, kitap ve çocuğa kitabı inceleyecek yeterince zaman verilmesinin ve çocuğun iç dünyasını harekete geçirici, eleştirel düşünmeye yöneltici soruların önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Yapılan çalışmalar ışığında resimli kitapların sanatsal tasarım ürünü olarak ele alındığı, bu kitapların sanat eğitiminde nasıl kullanılabileceğine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda resimli çocuk kitaplarının birer tasarım ürünü olarak sahip olması gereken özelliklerin belirlenebilmesi oldukça önemlidir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araç ve teknikleri ile veri toplama süreci ve veri analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırma olup tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimlemelerinin sanat bilgisi ve estetik algıyı desteklemesi yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. “Nitel araştırma yönteminde temel olarak gözlem, görüşme ve dokümanların analizi sonucunda sorunlar keşfedilerek bütüncül olarak ortaya konulur (Darlington ve Scott, 2002, s.2-3).” Nitel araştırmalar , değişkenlerin bir durum ya da olay üzerindeki etkilerini araştırmak yerine o durum ya da olayı bütünsel olarak ele alarak ayrıntılı tanımlama yapmaya olanak sağlar (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2006, s.426).

Tarama modeli ise “Nitel araştırmalarda da kullanılabilen bilgi toplama modelidir. Nitel araştırmalarda kullanılan stratejiler kullanılarak evreni yansıtan örneklemden hızlı biçimde bilgi toplanır ve var olan durum tanımlanır (Ponto, 2015, s.168-169).” “Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar, 2005, s.77).” Genel tarama modellerinde verilerin toplandığı çalışma grubunun belirlenen sorulara verdiği cevaplar araştırmanın verilerini oluşturur (Fraenkel vd., 2006, s.393). Bu araştırmada tarama modeli türlerinden genel tarama modeli kullanılmış ve sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyen resimli çocuk kitaplarını tespit etmek amaçlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu erken çocukluk dönemine (3-8 yaş) uygun içerik ve resimleme özellikleri bakımından estetik özellikler barındıran resimli çocuk

kitapları oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Ölçüt örnekleme yönteminde önceden belirlenmiş ölçütler vardır ve bu ölçütleri karşılayan durumlar incelenir (Patton, 1990, s.177).” “Bu ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulacağı gibi önceden belirlenmiş bir ölçüt listesi de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.122).” Ölçüt örnekleme amacını önceden belirlenmiş olan ölçütler çerçevesinde incelenen durumların nitel veri analizleri aracılığıyla derinlemesine tanımlanmasını sağlamaktır (Patton, 1990).

Çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitaplarının belirlenmesinde kullanılan ölçütler şöyledir:

- Erken çocukluk dönemine (3-8 yaş) uygun olması
- Sanat bilgisi içermesi
- Resimlerinin sanatsal özellikler taşıması
- Yaratıcılığı destekleyici öğeler içermesi

Belirlenen ölçütlere göre seçilen kitaplara kitapçılar, kütüphaneler, çeşitli yayınevi internet siteleri ve sosyal medya aracılığı ile ulaşılmış ve toplamda 152 kitap çalışma grubunu oluşturmuştur.

Aşağıda Tablo 1’de resimli çocuk kitaplarının yerli/ çeviri olma durumu, yaş grubu, basım yılı ve baskı sayısı bilgisi, yazar ve resimleyen özellikleri betimsel olarak verilmiş ve tablolaştırılmıştır.

Tablo 1. Kitapların Künye Bilgilerinin Dağılımı

Kitap Künye Bilgileri	Toplam	
	n	%
	152	100.0
Yerli	53	34.9
Çeviri	99	65.1
Yaş Grubu		
3 yaş ve üzeri	43	28.3
4 yaş ve üzeri	76	50.0
5 yaş ve üzeri	24	15.8
6 yaş ve üzeri	9	5.9

Tablo 1-devamı

Basım Yılı Bilgisi		
2008- 2015	22	14.5
2016-2022	130	85.5
Baskı Sayısı		
1. baskı	90	59.2
2. baskı	23	15.1
3. baskı	6	4.0
Diğer baskılar	33	21.7
Yazar ve resimleyen aynı	80	52.6
Yazar ve resimleyen farklı	72	47.4

Tablo 1'e göre kitaplardan 53 (%34.9) kitabın yerli; 99 (%65.1) kitabın ise çeviri kitap olduğu tespit edilmiştir. Yine 43 (%28.3) kitabın 3 yaş ve üzeri; 76 (%50) kitabın 4 yaş ve üzeri; 24 (%15.8) kitabın 5 yaş ve üzeri; 9 (%5.9) kitabın ise 6 yaş ve üzeri için olduğu saptanmıştır. Kitapların 22 (%14.5)'si 2008-2015 yılları arasında; 130 (%85.5)'u 2016-2022 yılları arasında basılmıştır. Bir kitabın (%0.5) basım yılı bilgilerine kitap iç kapağında yer verilmediği ancak yayınevi sayfalarında bu bilginin yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 90 (%59.2) kitabın birinci baskı olduğu, 23 (%15.2) kitabın ikinci baskı, 6 (%4.0) kitabın üçüncü baskı olduğu tespit edilmiştir. İncelenen kitaplardan birinin 14. basımı olduğu tespit edilmiştir. Basımı yenilenen kitapların kağıt kalitesinde, kapak türü ve tasarımında değişimler olduğu da saptanmıştır. Yazar ve resimleyeni aynı olan 80 (%52.6) kitap, yazar ve resimleyeni farklı olan 72 (%47.4) kitap olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Çalışma grubunda yer alan kitapların incelenmesinde, araştırmacı tarafından alanyazın incelemesi gerçekleştirilerek oluşturulan "*Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitapları İnceleme Formu*" kullanılmıştır.

Çalışma için yapılan alanyazın incelemesi sonucunda Aygün ve Abacı (2014) tarafından geliştirilen "*Değerlendirme Kriter Formu*"; Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2016) tarafından geliştirilen "*Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol*

Listesi” ve Yıldız ve Durmuşoğlu (2018) tarafından geliştirilen “*Resimli Çocuk Kitabı Sanatla İlişkili Eğitsel Özellikler Formu*”na rastlanmıştır. Bu araçlar, önce aracı geliştiren araştırmacılardan e-posta yoluyla istenmiş ve izin alındıktan sonra bu çalışmada yararlanılmıştır. Çalışma sırasında örnekleme oluşturan kitaplar için içerik analiz yapılmış, bu analiz sırasında kitapların içerik, resimleme, dil ve anlatım özelliklerine göre formlarda yer alan bazı tematik kodlamalar çıkarılmış yerine yeni tematik kodlamalar eklenmiştir.

Değerlendirme Kriter Formu: Aygün ve Abacı (2014) tarafından geliştirilen form, metin özellikleri, resimleme özellikleri ve metin-resim ilişkisi bölümlerinden oluşmaktadır. Metin özellikleri alt bölümünde 32 madde, resimleme özellikleri alt bölümünde resimleme tekniklerine ilişkin 13 madde, görsel anlatım özelliklerine yönelik 8 madde yer almaktadır. Metin resim ilişkisi alt bölümünde ise 11 madde yer almaktadır. Form evet/hayır şeklinde cevaplanacak 63 maddeden oluşmaktadır.

Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi: Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2016) tarafından geliştirilen formda künye bilgileri ve biçimsel özelliklere ilişkin iki bölüm yer almaktadır. Biçimsel özellikler bölümü; resimleme, renkler ve resimleme teknikleri alt bölümlerinden oluşmaktadır. Resimleme alt bölümünde Evet/ Hayır şeklinde cevaplanacak 12 soru; renkler bölümünde açık uçlu cevaplanacak 3 madde ve resimleme tekniği alt bölümünde açık uçlu cevaplanacak 10 madde yer almaktadır. Form toplam 39 maddeden oluşmaktadır.

Resimli Çocuk Kitabı Sanatla İlişkili Eğitsel Özellikler Formu: Yıldız ve Durmuşoğlu (2018) tarafından geliştirilen form 2 bölümden oluşmaktadır. Resimli çocuk kitaplarının biçimsel özelliklerine ilişkin alt bölümde 16 madde; Sanatla İlişkili Eğitsel Özelliklere ilişkin alt bölümde 16 madde yer almaktadır. Biçimsel özelliklerin cevapları “Evet/ Hayır” olarak kodlanmıştır. Eğitsel özellikler bölümünde yer alan maddelerin cevapları ise “Kısmen/Hayır/Evet” olarak kodlanmıştır.

Buna göre araştırmacı tarafından oluşturulan Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitapları İnceleme Formu; Kitapların Fiziksel Özellikleri, Kitap Türü, Sanatsal Özellikleri, Görsel Anlatım Özellikleri, Yaratıcılığı Destekleyici Özellikler ve Dil ve Anlatım Özellikleri olmak üzere 6 alt boyut ve toplam 80 maddeden oluşmaktadır. Formun fiziksel özellikler alt boyutunda kitapların boyutu,

ciltleme, kapak yapısı, kitap tasarımı, punto büyüklüğü, kağıt türü ve sayfa sayısı incelenerek forma kodlanmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır. Kitap Türü alt boyutu, araştırmacı tarafından yapılan alanyazın sonucunda geliştirilerek forma eklenmiş olup kurgusal kitap, sanat bilgisi içeren kitap ve yaratıcılığı destekleyen kitap olmak üzere 3 tür belirlenmiştir. Kurgusal kitap türünde incelenen kitaplar özelliklerine göre, hikaye, masal, biyografi/otobiyografi ve uygulamalı kitaplar olmak üzere 4 bölüme ayrılmıştır. Sanat bilgisi içeren kitaplar; sanat eserini anlatan kitaplar, sanatçıyı anlatan kitaplar, sanat türlerini anlatan kitaplar, sanat akımlarını anlatan kitaplar, belirli sanatsal tarzlarla resmedilmiş kitaplar olmak üzere 5 bölüme ayrılmış; yaratıcılığı destekleyen kitaplar ise kendi içinde sessiz kitaplar, etkileşimli kitaplar, farklı düşünmeyi destekleyici kitaplar olarak 3 bölüme ayrılmıştır. Toplam 12 maddeden oluşan bu bölümde form üzerinde işaretlemeler yapılmış ve yüzdeler alınarak puan hesaplanmıştır.

Sanatsal Özellikler alt boyutunda sanatsal stillere yönelik 8 madde; sanat dallarına yönelik 6 madde araştırmacı tarafından yapılan alanyazın incelemesi sonucunda geliştirilerek eklenmiştir. Sanatsal stiller alt boyutunda, Gerçekçilik (Realizm), Gerçeküstücülük (Surrealizm), Dışavurumculuk, İzlenimcilik, Art İzlenimcilik, Soyut Sanat, Folk Art (Halk Sanatı) ve Karikatür/Çizgi Film sanatı olmak üzere 8 stil belirlenmiş ve kitaplarda hakim olan sanatsal stilin formda işaretlenmesi ile veriler toplanmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır. Sanat dalları alt boyutunda ise belirlenen resim, heykel, tiyatro, dans, müzik ve fotoğraf olmak üzere toplam 6 sanat dalına ilişkin formda işaretleme yapılarak veriler toplanmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır.

Resimleme tekniklerine yönelik 5 madde; Yıldız vd., (2016) tarafından geliştirilen “Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi” formunda resimleme teknikleri alt boyutunda yer alan 10 maddeden yararlanılarak, Kolaj, Baskı (Linol, Gravür), Dijital sanat, Çizim teknikleri (Kalem/ Mürekkep) ve Boyama Teknikleri olarak kategorize edilmiştir. Kitaplar bu bağlamda incelenerek formda yer alan maddelere göre işaretlemeler yapılmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır.

Kullanılan renkler ve renk uyumlarına göre 9 madde; Yıldız vd., (2016) tarafından geliştirilen “Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi” formunda renkler alt boyutunda yer alan 3 madde ve Aygün ve Abacı (2014) tarafından

geliştirilen Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Teknikleri ve Resimli Çocuk Kitaplarının Görsel Anlatımı Ölçüt Tablosu'nda yer alan görsel anlatım alt boyutundaki 6 madde kullanılmıştır. Formda yer alan maddelere ilişkin işaretleme yapılmış ve yüzdeler alınarak hesaplanmıştır.

Sanatçı Özellikleri ve Sanat Bilgisi İçermesine yönelik 10 madde içermektedir. Sanatçı özelliklerine ilişkin 5 madde ve sanat bilgisi içermesine yönelik 5 madde, Yıldız ve Durmuşoğlu (2018) tarafından geliştirilen “Resimli Çocuk Kitabı Sanatla İlişkili Eğitsel Özellikler Formu”nda yer almaktadır. Maddeler evet/hayır şeklinde kodlanmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır.

Görsel Anlatım Özellikleri alt boyutunda kapak tasarımı, sayfa tasarımı, metin-resim ilişkisine yönelik 22 madde; Aygün ve Abacı (2014) tarafından geliştirilen Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Teknikleri formunda yer alan resimleme tekniği ve görsel anlatım alt boyutundaki 12 madde ve Resimli Çocuk Kitaplarının Görsel Anlatımı Ölçüt Tablosu ve Yıldız vd., (2016) tarafından geliştirilen Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesinde resimleme alt boyutunda yer alan 10 madde kullanılmıştır. Her iki araçta da ortak olduğu tespit edilen 10 madde çıkarılmıştır. Maddeler evet/hayır olarak forma kodlanmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır.

Yaratıcılığı Destekleyici Özellikler alt boyutunda etkileşimli öğelere yönelik 5 alt başlık araştırmacı tarafından yapılan alanyazın incelemesi sonucunda forma eklenmiştir. Formda yer alan bu 5 maddeye ilişkin işaretlemeler yapılmış ve yüzdeleri alınarak puan hesaplanmıştır.

Dil ve Anlatım Özellikleri alt boyutunda yer alan maddeler Aygün ve Abacı (2014) tarafından geliştirilen Değerlendirme Kriter Formunda yer alan Dil ve Anlatım Özellikleri alt boyundaki 8 madde kullanılmıştır. Maddeler form üzerinde evet/hayır olarak kodlanmış ve yüzdeler alınarak puan hesaplanmıştır.

Tablo 2. Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitapları İnceleme Formu Yer Alan Maddeler

	Fiziksel Özellikler	Sanatsal Özellikler	Görsel Anlatım Özellikleri	Dil ve Anlatım Özellikleri
Değerlendirme Kriter Formu (Aygün ve Abacı, 2014)		Renk Uyumu 4 madde	Kapak Tasarımı 1 madde	8 madde
		Renk Bilgisi 2 madde	Sayfa Tasarımı 1 madde	
			Metin-Resim İlişkisi 4 madde	
		TOPLAM 20 madde		
Resimli Çocuk Kitabı Sanatla İlişkili Eğitsel Özellikler Formu (Yıldız ve Durmuşoğlu, 2018)		Sanatçı Bilgisi 5 madde		
		Sanat Bilgisi 5 madde		
		TOPLAM 10 madde		
Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi (Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu, 2016)	7 madde	Kullanılan Renkler 3 madde	Metin-Resim İlişkisi 4 madde	
		Resimleme Teknikleri 5 madde		
		TOPLAM 19 madde		

Tablo 2-devamı

	Sanatsal Özellikler	Kitap Türü	Yaratıcılığı Destekleyici Özellikler
İçerik analizi sonucu formalaşan maddeler	Sanatsal stiller	12 madde	5 madde
		8 madde	
	Sanat dalları	6 madde	
TOPLAM			
31 madde			

Tablo 2'ye göre çalışma grubunda yer alan kitaplar, fiziksel özelliklere yönelik 7 madde; kitap türüne ilişkin 12 madde; sanatsal özelliklere yönelik 38 madde; görsel anlatım özelliklerine yönelik 10 madde; yaratıcılığı destekleyici özelliklere yönelik 5 madde; dil ve anlatım özelliklerine yönelik 8 madde olmak üzere toplam 80 madde çerçevesinde incelenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen çalışma grubundaki 152 kitap, sanat bilgisi içermesi ve estetik algıyı desteklemesine yönelik geliştirilmiş olan “Sanat Bilgisi ve Estetik Algıyı Destekleyen Resimli Çocuk Kitapları İnceleme Formu”nda yer alan maddelere göre incelenerek veriler elde edilmiştir.

Verilerin güvenilirliği bakımından her kitap araştırmacı tarafından iki kez okunmuş olup daha sonra formda yer alan Fiziksel Özelliklerine yönelik 7 madde; Kitap Türüne ilişkin 12 madde; Sanatsal Özelliklere yönelik 36 madde; Görsel Anlatım Özelliklerine yönelik 12 madde; Yaratıcılığı Destekleyici Özelliklere yönelik 5 madde; Dil ve Anlatım Özelliklerine yönelik 8 madde olmak üzere toplam 80 madde çerçevesinde incelenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada çalışma grubunda yer alan kitaplar içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. ‘‘İçerik analizi, metnin içeriğine veya bağlamsal anlamına dikkat ederek metin verilerini analiz etmek için kullanılan yöntemlerden biridir (Hsieh ve Shannon, 2005, s.1278).’’ İçerik analizi kullanılarak verilerin analizinin gerçekleştirildiği bir araştırmada, birbirine benzeyen veriler belirli temalar altında toplanarak anlaşılır biçimde yorumlanmalıdır (Yıldırım ve şimşek, 2018). Metin verileri sözlü, basılı ya da elektronik biçimde olabileceği gibi anlatsal yanıtlardan, açık uçlu anket sorularından, gözlem ve görüşmelerden, odak gruplarından, makale ya da kitaplardan da elde edilmiş olabilir (Hsieh ve Shannon, 2005).

Çalışmada elde edilen verilerin analizi, formda yer alan evet hayırlı sorular, anlatsal yanıtlar yoluyla betimsel olarak yüzde-frekans bilgileri kullanılarak analiz edilmiştir. Kitaplardan örnek resimler eklenerek formda yer alan soruların cevapları örneklerle detaylandırılarak cevaplanmıştır. Bu kitaplardan alınan görsel ve yazılı örnek sayfalar, yayınevlerinden mail yoluyla izin alınarak kullanılmıştır.

Araştırma verilerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla kodlayıcılar arası güvenilirlik çalışması yapılmıştır. ‘‘Miles ve Huberman’a göre (1994) iki araştırmacı aynı veri setini kullanarak kodlama yaptığı takdirde tanımlar daha keskin hale gelmektedir. Kodlayıcılar arası güvenilirliğin % 80’e yakın olması, hatta verilerin büyüklüğüne göre % 90’dan fazla olması önerilmektedir (Miles ve Huberman, 1994’ten aktaran, Arastaman, Öztürk-Fidan ve Fidan, 2018, 58).’’ Bu çalışmada bu sebeple başka bir uzman tarafından örnekleme oluşturan kitaplardan bir kısmı (32 kitap %21,05) rastgele seçilerek incelenmiş ve değerlendirme aracına göre değerlendirilmiştir. Değerlendirilen bu formlar üzerinde kodlayıcılar arası güvenilirlik çalışması yapılmış ve bu oranın %98,46 olduğu bulunmuştur.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, çalışma grubunda yer alan kitapların sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyici özellikleri, kitapların fiziksel özellikleri, türleri, sanatsal özellikleri, görsel anlatım özellikleri, yaratıcılığı destekleyici özellikleri ve dil ve anlatım özellikleri başlıkları altında incelenmiş ve bulgular betimsel olarak açıklanmıştır.

4.1. Kitapların Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kitapların fiziksel özelliklerine ilişkin bulgular bu bölümde betimsel olarak verilmiş ve tabloleştirilmiştir.

Tablo 3. Kitapların Fiziksel Özellikleri

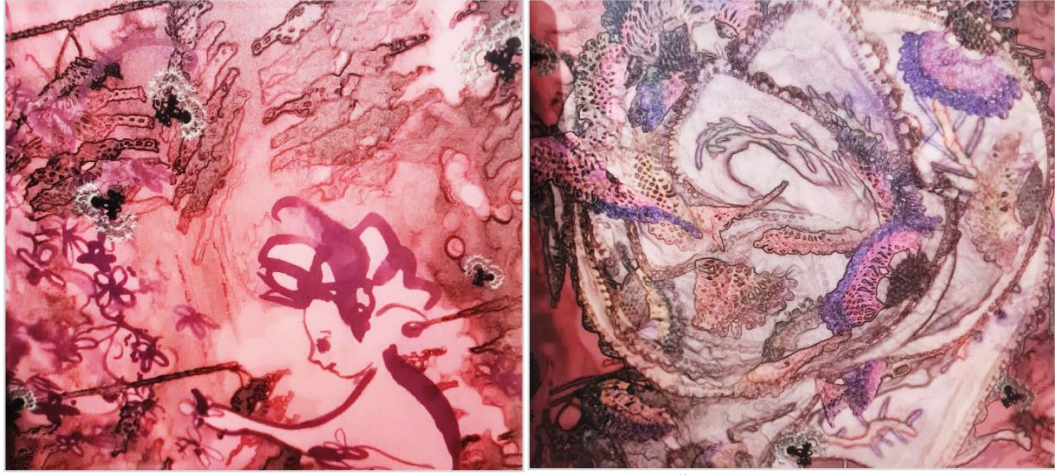
Kitapların Fiziksel Özellikleri	Toplam n	%
<u>Kitap Boyutu</u>		
Büyük	105	69.0
Orta	25	16.6
Küçük	22	14.4
Toplam	152	100.0
<u>Kitap Kapağı</u>		
İnce Karton	19	12.6
Karton	80	52.3
Mukavva	53	35.1
Toplam	152	100.0

Tablo 3-devamı

<u>Ciltleme</u>		
Dikişli	109	71.5
Yapıştırma	8	5.3
Zımbalı	35	23.2
Toplam	152	100.0
<u>Kağıt Türü</u>		
1.Hamur	50	32.9
Kuşe	101	66.4
Aydınger Kağıdı	1	0.7
Toplam	152	100.0
<u>Kitap Sayfa Sayısı</u>		
16-30 sayfa	25	16.4
32-48 sayfa	121	79.6
50-96 sayfa	6	4.0
Toplam	152	100.0
<u>Yazı Puntosu</u>		
16-20 punto	76	54.3
20 ve üzeri punto	64	45.7
Toplam	140	100.0
<u>Kitap Tasarımı</u>		
Yatay	70	46.1
Dikey	82	53.9
Toplam	152	100.0

Alanyazın incelendiğinde kitap boyutu ile ilgili yaklaşık 16x23 cm aralığının kitabın çocuk tarafından tek başına taşınabilir ölçüler olduğu, normal büyüklük olarak yorumlandığı belirlenmiştir (Sever, 2021). Senechal, Cornell ve Broda (1995), resimli çocuk kitaplarının boyutunu, kitabın hem rahat okunur olması hem de çocuk için görünürlüğünün kolay olması açısından “iki kucak genişliği” olarak tanımlamıştır. Çalışma grubunda yer alan kitapların boyutları bu bilgiler ışığında gruplandırılmıştır. Buna göre 10x15 cm ile 20x20 cm arası boyutlardaki kitaplar küçük; 20x20 cm ile 22x22 cm arasındaki kitaplar orta; 22x22 cm ile 27x32 cm arasındaki kitaplar da büyük boyutlu kitaplar olarak ele alınmıştır.

Tablo 2'ye göre kitap boyutları incelendiğinde 105 (%69.0) kitabın büyük; 25 (%16.6) kitabın orta; 22 (%14.4) kitabın da küçük boyutlarda basıldığı belirlenmiştir. Kitaplardan 19 (%12.6)'unda ince karton; 80 (%52.3)'inde karton; 53 (%35.1)'ünde mukavva kapak tercih edildiği gözlenmiştir. Ayrıca kitap ciltleme yöntemi olarak 109 (%71.5) kitapta dikiş kullanıldığı ve 35 (%23.2) kitabın da zımba ile ciltlendiği tespit edilmiştir. İncelenen kitaplarda sıklıkla karşılaşılan kağıt türü 101 (%66.4) kitapta kullanılan kuşe kağıt olmuştur. Ayrıca 50 (%32.9) kitapta 1. hamur kağıt kullanıldığı ve 2.hamur kağıt kullanılmadığı da tespit edilmiştir. İncelenen kitaplardan birinin bazı sayfalarında ise aydinger kağıt kullanıldığı görülmüştür. Aşağıda bazı kitaplardan örnek görseller verilmiştir (Resim 1 ve Resim 2).

Resim 1. Uzaydaki Renkli Orman Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Veryeri Alaca, I. (2022). *Uzaydaki renkli orman*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, ss.6-8

Resim 1'de yer alan “*Uzaydaki Renkli Orman*” kitabından aydinger kağıdına basılmış görseller kitap içinde yarı saydam bir görüntü oluşturmaktadır. Kurgu içinde sessiz birer sayfa olarak yer alan bu sayfalar bilinmeyen taraf (uzay, evren gibi); karşı sayfası da kuşe kağıda basılmış benzer resimlerin olduğu sayfalar ise bilinen taraf (dünya, yaşadığımız, tanıdığımız yer gibi) ile bağdaştırılabilir. Bu iki farklı kağıda aktarılarak anlatılan olay örgüsü kitabın estetik değerini artırmada etkili olabilir.

Çalışma grubunda yer alan 25 (%16.4) kitabın 16-30 sayfa olduğu; 121 (%79.6) kitabın 32-48 sayfa olduğu; 6 (%4.0) kitabın ise 50-96 sayfa olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaş grubu büyüdükçe sayfa sayısının gittikçe azaldığı; sessiz kitaplar, ara bul ve etkileşimli kitap türlerinde ise sayfa sayısının resimli çocuk kitaplarının sayfa sayısına oranla oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Kitaplarda

kullanılan punto aralığının resimli çocuk kitapları için uygun olduğu ve yaş grubu büyüdükçe punto aralığının küçüldüğü tespit edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan 152 (%100.0) kitaptan 12 (%7.9) kitap sessiz kitap kategorisinde olduğu için punto büyüklüğü kalan 140 (% 92.1) resimli çocuk kitabında incelenmiştir. Buna göre 140 (%92.1) kitaptan 76'sı (%54.3) 16- 20 punto aralığında; 64'ünün (% 45.7) 20 ve üzeri punto aralığında yazıldığı belirlenmiştir.

İncelenen kitapların tasarım özellikleri dikkate alındığında 70 (%46.1) kitabın yatay şekilde tasarlandığı sayfaların sağdan sola açıldığı; 82 (%53.9) kitabın ise tasarım ve tutuş özellikleri itibariyle dikey olarak tasarlandığı ve sayfaların sağdan sola doğru açıldığı belirlenmiştir. İncelenen 2 kitapta (%2,8) tasarımın ve iç sayfaların yatay olduğu sayfaların aşağıdan yukarıya açıldığı; 1 kitabın (%1,2) da tasarım ve iç sayfalarının dikey olduğu ve sayfaların aşağıdan yukarıya doğru açıldığı tespit edilmiştir. Aşağıda örnek olarak Resim 2 verilmiştir.

Resim 2. Fare ile Dağ Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Gramsci, A. (2019). *Fare ile dağ*. İzmir: Desen Yayınları, ss.1-2

Resim 2'de "*Fare ile Dağ*" adlı resimli çocuk kitabının iç sayfalarından örnekler yer almaktadır. Kitabın sayfaları alışlagelmiş olan sağdan sola doğru açılan

sayfalar yerine aşağıdan yukarıya doğru açılacak şekilde tasarlanmıştır. Kitap dik bir konumda kullanmaya elverişli bir olay örgüsü dizisi şeklinde sıralanmış kendi içinde bir akış sırası içermektedir. Merkezde bir dağın yer aldığı kitapta olay örgüsünün dağın eteklerinde başlayarak zirveye doğru ilerlediği ve resimlerin de aşağıdan yukarıya doğru ilerledikçe silikleştiği ve görüş açısının daraldığı gözlenmiştir. Bu nedenle kitabın dik bir tasarıma sahip olmasının kitap içindeki işlevine ve kitabın dikkat çekiciliğine katkı sunduğu söylenebilir.

4.2. Kitapların Kitap Türüne İlişkin Bulgular

İncelenen resimli kitaplar; kurgusal kitap türü, sanatsal kitap türü ve yaratıcılığı destekleyen kitap türü kategorilerinde incelenmiş ve elde edilen bulgular tablolaştırılarak açıklanmıştır.

Kurgusal kitap türü kategorisinde kitaplar hikaye, masal, biyografi türünde incelenmiştir. Sanatsal kitap türü kategorisinde sanat eserini, sanatçıyı, sanat türlerini ve sanat akımlarını anlatan kitap ve belirli sanatsal tarzlarla resmedilen kitaplar başlıkları altında incelenmiştir. Yaratıcılığı destekleyen kitap kategorisinde ise sessiz kitaplar, etkileşimli kitaplar ve farklı düşünmeyi (esnek düşünmeyi) destekleyici kitaplar ele alınmıştır.

Tablo 4. Kitap Türü

Kitap Türü	Toplam	
	n	%
<u>Kurgusal Kitap</u>		
Hikaye	133	87.5
Masal	1	0.7
Biyografi/ Otobiyografi	15	9.9
Uygulamalı Kitap	3	10.9
<u>Sanat Bilgisi İçeren Kitaplar</u>		
Sanat eserini anlatan kitaplar	26	17.1
Sanatçıyı anlatan kitaplar	19	12.5
Sanat türlerini anlatan kitaplar	45	29.6
Sanat akımlarını anlatan kitaplar	2	1.3
Belirli sanatsal tarzlarla resmedilmiş kitaplar	107	70.4

Tablo 3-devamı

<u>Yaratıcılığı Destekleyen Kitaplar</u>		
Sessiz kitaplar	12	7.9
Etkileşimli kitaplar	16	10.5
Farklı düşünmeyi destekleyici kitaplar	98	64.5

*Bir kitap birden fazla kategoride yer almıştır. Bu nedenle bulgular sayı olarak verilmiş ve yüzdeler bu sayılar üzerinden hesaplanmıştır. .

Tablo 3'e göre kurgusal kitap kategorisinde, 133 (%87.5) kitabın belirli bir olay örgüsüne sahip olduğu; 1 (%0.7) kitabın masal türünde yazıldığı; 15 (%9.9) kitabın ise bir sanatçının hayatının anlatıldığı kurgusal biyografi türünde olduğu tespit edilmiştir. Kitaplardan 3 (%10.9)'ü uygulamalı kitap kategorisinde olup bağımsız sayfalardan oluştuğu ancak içsel bir tutarlılığa sahip olduğu görülmüştür. Sayfaların başlı başına bağımsız hikayeler oluşturmaya imkan verdiği gibi bütünsel olarak da hikaye yaratmaya uygun olduğu belirlenmiştir. Aşağıda kitap türleri için örnek verilmiştir (Resim 3).

Resim 3. Ressam Masalı Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Göknil, C. (2019). *Ressam masalı*. İstanbul: Bozlu Art Project, ss. 10

Resim 3'te "Ressam Masalı" görseli yer almaktadır. Resimde Osman Hamdi Bey'in ünlü eseri "Kaplumbağa Terbiyecisi (1906)" ve onun yanına giden masal kahramanı görülmektedir. Çeşitli ressamı ve eserlerini ziyaret eden karakter, kuru boya ve akrilik boya ile resmedilmiş sayfalar arasında masallara özgü zamanın belirsizliğinde seyahat etmekte, sıklıkla masalarda karşılaşılan figürler karaktere eşlik

etmektedir. Ayrıca kitabın, masallara özgü bir tekerlemeyle başladığı, abartılı anlatımın hakim olduğu da dikkat çekmektedir.

Tablo 3'e göre "Sanat bilgisi içeren kitap" kategorisinde kitapların birden fazla alt kategoride değerlendirilebilir olduğu gözlenmektedir. Buna göre, 26 (%17.1) kitabın sanat eserini anlattığı; 19 (%12.5) kitabın sanatçıyı anlattığı, 45 (%29.6) kitabın bir sanat türünü anlattığı, 2 (%1.3) kitabın da sanat akımını anlattığı saptanmıştır. Ayrıca tüm kitaplara bakıldığında genel olarak, 107 (%70.4) kitabın belirli bir sanatsal tarz ile resmedildiği tespit edilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan kitaplardan 126'sının "Yaratıcılığı destekleyen kitap" kategorisinde olduğu saptanmıştır. Bu kitaplardan, 12 (%7.9) kitabın sessiz kitap; 16 (%10.5) kitabın etkileşimli kitap olduğu; 98 (%64.5) kitabın farklı düşünmeyi destekleyici kitap olduğu tespit edilmiştir.

4.3. Kitapların Sanatsal Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki kitaplar, sanatsal özellikler bakımından, resimli kitaplarda karşılaşılan sanatsal stiller, sanat dalı, resimleme tekniği, kullanılan renkler, renk uyumları, sanatçı özellikleri ve sanat bilgisi içermesi başlıkları altında incelenmiş ve elde edilen bulgular açıklanmıştır.

a. Sanatsal Stillere İlişkin Bulgular

Tablo 5. Resimli Kitaplardaki Sanatsal Stillere

Sanatsal Stiller	Toplam	
	n	%
Gerçekçilik (Realizm)	49	32.2
Gerçeküstücülük (Sürrealizm)	31	20.4
Dışavurumculuk	15	9.9
İzlenimcilik	14	9.2
Art İzlenimcilik	1	0.6
Soyut Sanat	36	23.7
Folk Art (Halk Sanatı)	5	3.3
Karikatür/Çizgi Film	49	32.2

*Bir kitap birden fazla kategoride yer almıştır. Bu nedenle bulgular sayı olarak verilmiş ve yüzdeler bu sayılar üzerinden hesaplanmıştır.

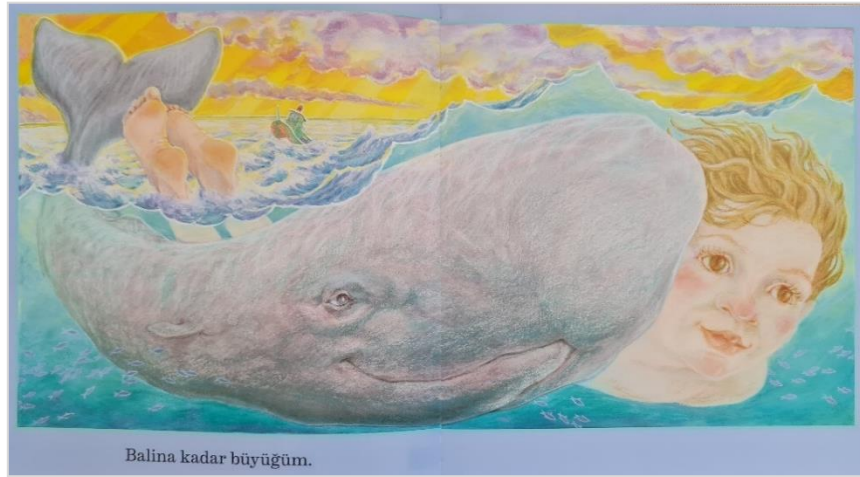
Tablo 4 incelendiğinde, 49 (%32.2) kitabın gerçekçi resimlendiği; 31 (%20.4) kitapta gerçeküstü, abartılı ve absürt çizimlerin yoğun olduğu belirlenmiştir. Bu kitaplarda bu akımların temsilcisi ressamlar konu edindiği gibi, kitap resimlemesinde çizerlerin resimleme tarzı olarak da karşımıza çıktığı görülmüştür. Aşağıda sanatsal stillerle ilgili örnekler verilmiştir (Resim 4-Resim 5).

Resim 4. Jumanji Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Allsburg C. V. (2020). *Jumanji*. İstanbul: Uçan Fil Yayınları, ss.5

Örneğin Resim 4'te "*Jumanji*" isimli kitapta yer alan görselde çizimlerin detaylı ve gerçekçi olduğu, çocuk ve oyuncakların detaylı resimlendiği görülmektedir. Gerçekçi detayların resme hakim olduğu kitapta karakterlerin ifadeleri dikkat çekicidir.

Resim 5. Çekirge Kadar Hızlıyım Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Wood, A. (2021). *Çekirge kadar hızlıyım*. İstanbul: Hep Kitap, ss.5-6

Resim 5'te "*Çekirge Kadar Hızlıyım*" adlı kitaptan bir görsel yer almaktadır. Bu görselde çizimlerin detayları dikkat çekmektedir. Resimde çocuk ve balina aynı

büyükte çizilmiş ve birbirine benzetilmiştir. Bu görüntü ve renkler tıpkı bir rüya halindeymiş gibi bir görüntü yaratarak iki gerçekçi ögeyi gerçeküstü bir boyuta taşımıştır.

Resim 4 ve Resim 5’te yer alan görsellerde gerçekçi çizimlerin ağır bastığı görülmektedir. Yaygın olarak resimli çocuk kitaplarında gerçekçi akımın etkilerinin görüldüğü bilinmektedir (Fairer-Wessels ve Wessels, 2007). Ancak gerçekçi ögeler bu iki örnekte olduğu gibi yer yer hayali ögelerle bir araya gelerek çocuğun hayal gücünü destekleyebilir ve çocuk kitaplarındaki resimlerin sınırlarını genişlettiği de söylenebilir.

İncelenen 15 (%9.9) kitapta dışavurumculuğa özgü çizimlerin yer aldığı, 14(%9.2) kitapta konu olarak ele alınan ressamın izlenimci ressamlar olduğu ve kitap resimlerinde sanatçının bu döneme uygun olarak yaptığı resimlerin kullanıldığı; 1 (%0.6) kitapta sanatçının art izlenimci olması sebebiyle yapmış olduğu eserlerden yola çıkılarak resimlemenin yapıldığı, renk, ışık vb. ögelerin art izlenimci stile uygun olduğu belirlenmiştir. Aşağıda ilgili örnek görseller verilmiştir (Resim 6- Resim 8).

Resim 6. Ayna Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lee, S. (2020a). *Ayna*. İstanbul: Meav Yayıncılık, ss.14-15

Resim 6’da “Ayna” kitabının görselleri yer almaktadır. Dışavurum resim özelliklerine uygun olarak sayfada birbirinin aynı olan bir çocuk karakter yer almaktadır. Çizer karakteri olabildiğince çocuksu, heyecanlı, keşfetmeye odaklanmış olarak resmetmiş ve simetrik bir görüntü sağlayarak gelişigüzel fırça darbeleriyle yeni

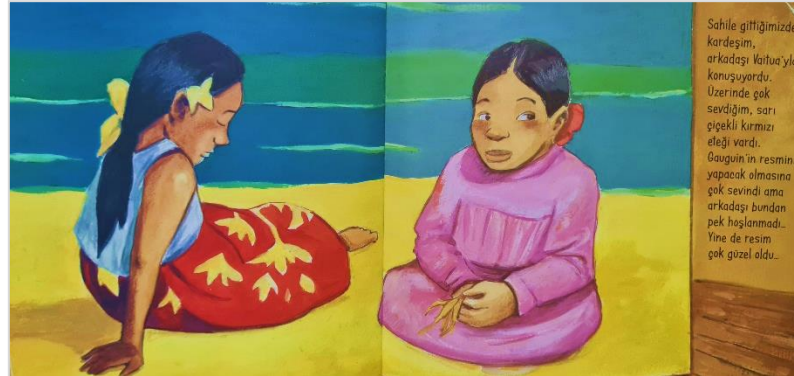
bir form elde etmiştir. Bir ayna oyunu olarak tasarlanan kitapta bir çocuğun kendi ile buluşması resmedilmiştir. Bu buluşma anının karakterin dikkat çekiciliğini arttıracakı düşünülmektedir.

Resim 7. Monet- Arkadaşım Claude Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Obiols, A. (2021). *Monet-Arkadaşım Claude*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.8-9

Resim 7 'de Ressam Claude Monet'nin "*Gelincikler (1873)*" tablosuna benzer şekilde resmedilmiş kitap sayfaları görülmektedir. Monet'nin dikkat çekici özelliklerinin anlatıldığı kitapta resimler ressamın tablolarına uygun olarak resimlenmiş ve izlenimci resimlerin özelliklerini (ışık, fırça darbeleri, renkler vb.) yansıtmaktadır.

Resim 8. Gauguin- Arkadaşım Paul Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Obiols, A. (2021). *Gauguin- Arkadaşım Paul*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.24-25

Resim 8'de "*Gauguin-Arkadaşım Paul*" adlı kitabın görselleri yer almaktadır. Kitapta, ressam Paul Gauguin'in Tahiti'ye gelişi ve oradaki resimleme süreci anlatılmaktadır. Bu görselde, Gauguin'in "*Tahitili Kadınlar (1891)*" adlı tablosunun benzer şekilde resmedilmiş görseli görülmektedir. Gauguin, izlenimciliğin sınırlarının

dışına çıkarak art izlenimcilik akımının gelişmesine katkı sunmuş ve resimde “*Cloisonnizm*” olarak bilinen tekniği kullanmıştır. Bu teknikle, belirgin kenar çizgileri ve koyu renkler kullanmış resmin ana figürlerini arka plandan ayırmış, resme daha basit bir görünüm vermiştir (Obiols, 2021).

İncelenen kitaplardan 36 (%23.7) kitap soyut sanatın niteliklerini taşımakta, soyut sanat akımında öncü olan ressamların eserlerini ve hayatlarından kesitlere değinmekte olduğu; 5 (%3.3) kitabın folk art (halk sanatı) kategorisinde değerlendirilebilecek kitaplar olduğu, bu kitapları resimleme tekniği olarak geleneksel teknikler kullanıldığı ve resimlerinde kültürel öğelere yer verildiği de belirlenmiştir. Ayrıca 49 (%32.2) kitabın çizgi film/karikatür şeklinde resimlenen karakterlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu kitaplarda sıklıkla konuşma balonları, konuşma çizgisi ya da küçük kutucuklar kullanıldığı, resimlerin mizahi yönünün ağırlıkta olduğu da tespit edilmiştir (Resim 9-Resim 11).

Resim 9. Renk Apartmanı Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Beiegel, C. (2019). *Renk apartmanı*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.19-20

Resim 9’da “*Renk Apartmanı*” adlı kitaptan görseller yer almaktadır. Kitap Ressam Piet Mondrian’ın “*Kompozisyon ile Kırmızı, Sarı, Mavi ve Siyah (1921)*” adlı tablosu öyküleştirelmıştır. Resimde yer alan görselde tablonun içinde çalışan bir usta resmedilmiştir. Usta, öncesinde renkler arasındaki siyah çizgileri yok etmiş ancak renkler arasında kaos meydana gelmiştir. Bu nedenle renklerin birbirine karışmasını önlemek ve kargaşaya neden olmamak için kalın siyah çizgileri yeniden çekerek renkler arasında duvarlar oluşturmaktadır. Mondrian’ın ünlü soyut eserlerinde biri olan bu tablo aracılığıyla hem tabloda yer alan renklere hem de karışınca ortaya çıkan

renklere yer verilmiştir. Böylelikle bu kitapta renk karışımlarının çocuklar için eğlenceli bir dille anlatıldığı söylenebilir.

Resim 10. Açıl Maske Açıl Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Akal, A. (2012). *Açıl maske açıl*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, ss.24-25

Resim 10’da “*Açıl Maske Açıl*” adlı kitaptan yer alan görseldeki iki insan figürünün Japon geleneksel giysileriyle resmedildiği görülmektedir. Geleneksel özelliklerin sıklıkla kullanıldığı Folk art (halk sanatı) sanatsal stiline uygun olarak hazırlanmış kitapta, karakterlerin fiziksel özellikleri (saç, göz yapısı, giyim vb.) hangi kültürü temsil ettiğini gösterirken aynı zamanda o kültürün ve halkın yaşam tarzları hakkında da ipuçları taşımaktadır. Çeşitli ülkelerden insanların resimlendiği bu kitapta kültürel çeşitlilik ve farklılıkların dikkat çekici olduğu söylenebilir.

Resim 11. Değişimsever Bay Flux Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Maclear, K. (2019). *Değişimsever bay flux*. İstanbul: Hep Kitap, ss.16

Resim 11’de “*Değişimsever Bay Flux*” adlı kitabın bir görseli yer almaktadır. Basit çizgilerle resimlenmiş kitapta karakterlerin karikatür çizimlerini anımsatan beden uzuv büyüklüklerinin farklılığı dikkat çekmektedir. Ayrıca bir merdivenin

üstünde elma yiyen adam kitabın konusuna uygun olarak resme yerleştirilmiştir. Değişikliklerin olağan olduğunu mizahi bir dille ifade eden kitabın ince mesajlar taşıyan görselleriyle dikkat çekmek için etkili bir yol izlediği söylenebilir.

b. Sanat Dallarına İlişkin Bulgular

Tablo 6. Resimli Kitaplardaki Sanat Dalları

Sanat dalı	Toplam	
	n	%
Resim	130	85.5
Heykel	9	5.9
Dans	7	4.6
Müzik	12	7.9
Tiyatro	2	1.3
Fotoğraf	3	1.9

**Bir kitap birden fazla kategoride yer almıştır. Bu nedenle bulgular sayı olarak verilmiş ve yüzdeler bu sayılar üzerinden hesaplanmıştır.*

Tablo 5 incelendiğinde, 130 (%85.5) kitabın resim dalı ile öne çıktığı; 9 (%5.9) kitapta heykel sanatına yer verildiği, 7 (%4.6) kitabın dans sanatıyla ilgili bilgiler içerdiği; 12 (%7.9) kitabın müzik terimlerini ifade ettiği, görsellerinde müzik sembollerine yer verildiği, 2 (%1.3) kitabın tiyatro ile ilgili olduğu; 3(%1.9) kitabın fotoğraflar içerdiği belirlenmiştir.

Resim dalı ile öne çıkan kitaplarda, 3 kitabın çizgi resimlerle resmedildiği; 1 kitapta mozaik sanatının açıklandığı, örnek resimlerinin yer aldığı belirlenmiştir. Resim 12’de çizgi resimlerle öne çıkan örnek kitap resmi verilmiştir.

Resim 12. Sırtımdaki Ağır Yük Kitabı Örnek Sayfası
Kaynak: Hajo G. (2014). Sırtımdaki ağır yük. İstanbul: Erdem Çocuk, kapak resmi

Resim 12’de “*Sırtımdaki Ağır Yük*” adlı kitabın kapak sayfasının görseli yer almaktadır. Kitap, çizgi resimlerle resimlenmiştir. Biriktirdiğimiz yüklerin kırmızı ve gittikçe büyüyen bir nokta ile gösterilmesi, sade sayfa tasarımı ve çizgi resimleriyle çocuğun hayal dünyasına hitap ederek verilmek istenin mesajın etkililiğinin artmasını destekleyebilir.

Heykel sanatının ele alındığı 9 kitaptan 1’inde çocukların yapabilecekleri; 6 kitapta çeşitli malzemelerle yapılmış heykel karakterlerin olduğu; 1 kitabın bir heykel üzerinden sanatçıya ilham verdiği; 1 kitabın ise bir sanatçı tarafından yapılmış heykeli konu edindiği belirlenmiştir. Resim 13 ve Resim 14’te heykel sanatının ele alındığı örnek kitaplara yer verilmiştir.

Resim 13. Picasso Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Jackson, R. (2014). *Picasso*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.13-14

Heykel sanatının ele alındığı Resim 13’te görülen “*Picasso*” adlı kitabın görsellerinde Afrika maskeleri yer almaktadır. Sanatçının tamamlamaya çalıştığı bir eseri için önemli olduğu belirtilen bu maskelerin farklı boyut ve çeşitlilikte olduğu belirtilmiştir. Maske sanatının çeşitliliğine dikkat çeken bu sayfa farklı sanat dallarına ilişkin çocukta merak duygusunu canlandırabilir.

Resim 14. Değişimsever Bay Flux Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Maclear, K. (2019). *Değişimsever Bay Flux*. İstanbul: Hep Kitap, ss.20

Yine Resim 14’te, Marcel Duchamp tarafından 1917 yılında yapılmış “*R. Mutt 1917*” isimli bir heykel görselde yer almaktadır. Bu eserin yer aldığı sayfada “*estetik haz*” tanımlaması yapıldığı belirlenmiştir. Kitabın bu sayfasının yaratıcılığın ve sanatın güzelin ötesinde farklı bir noktayı vurguladığı düşünülebilir.

Tablo 5 incelendiğinde, 7 kitabın dans ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Bu kitaplardan 5’inin bale dansı ile ilgili olduğu; 2’sinin ise müzik ile dansın birbiriyle ilişkisinin anlatıldığı kitap olduğu tespit edilmiştir (Resim 15).

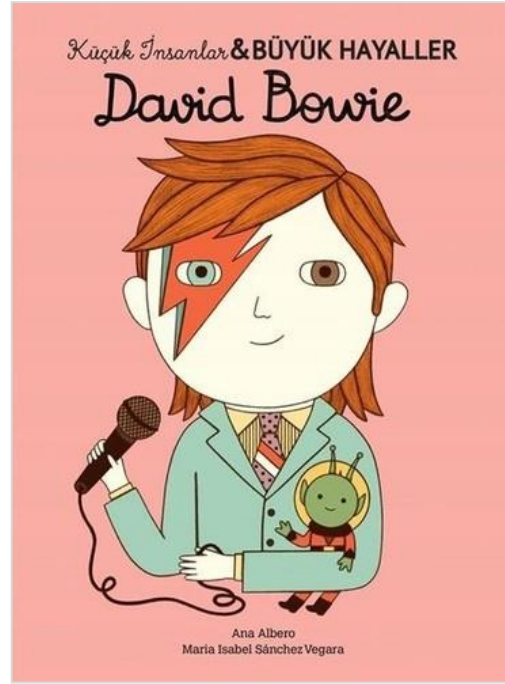

Resim 15. Arkadaşım Balerin Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Butschkow, R. (2018). *Arkadaşım balerin*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, kapak resmi

Resim 15’te kapak resmi yer alan “*Arkadaşım Balerin*” kitabı bale sanatı ile ilgili temel bilgileri çocukların anlayabileceği sadelikle dile getirirken aynı zamanda azim ve çaba gerektiren bir dans olduğunu da vurgulamaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde, 12 kitabın müzik sanat dalı ile ilişkili olduğu; bu kitaplardan 1’inin müzikal bir terim üzerine kurgulandığı; 3 kitabın sanatçının hayatından bir kesit olarak kurgulandığı; 2 kitabın var olan bir şarkı ile ilişkili olduğu; 4 kitabın müzik aleti, konser, nota gibi kavramlar üzerine kurgulandığı; 2 kitabın bireyin içinde onu güdüleyen içsel bir melodinin olduğunu anlatan kitaplar olduğu tespit edilmiştir (Resim 16).

Resim 16. David Bowie Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: SanchezVegara, M. I. (2020). *David Bowie*. İstanbul: Martı Çocuk, kapak resmi

Örneğin Resim 16’da “*David Bowie*” adlı resimli kitabın kapak görseli yer almaktadır. Kitapta ünlü sanatçı David Bowie’nin sahne sanatları yolculuğu anlatılmakta ve sanatçının müzik, dans ve kostümleri hakkında bilgiler verilmektedir. Kendine özgü kostümleriyle “*Ziggy Stardust*” isimli bir tarz ile sahne üzerinde bambaşka karakterlere bürünerek şarkı söylediği, sanatını bir performans sanatı olarak şekillendirerek akıllarda yer ettiğinden söz eden kitapta sanatçının en bilinen şarkılarından birinin dünya tarihine geçen önemli bir bilimsel olayla özdeşleştirildiğinden de bahsedilmektedir (SanchezVegara, 2020). Bu durum sanatın çok yönlü bir ifade biçimi olduğunun çocuk tarafından algılanmasına destek olabilir.

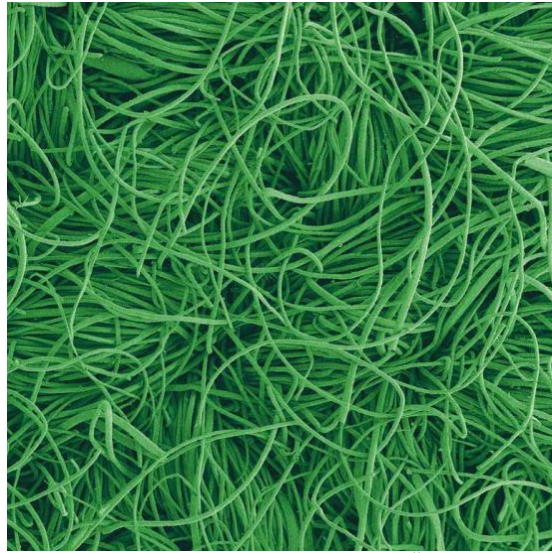
Tablo 5’te yer alan diğer bulgular incelendiğinde, 2 kitabın tiyatro sanat dalı ile ilişkili olduğu; 1 kitabın kukla tiyatrosu ile ilişkili olduğu; 1 kitabın ise sanatçının hayatından bir kesit olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Tablo 5’te görüldüğü gibi 3 kitapta fotoğraf sanatının da resimli çocuk kitaplarında kullanıldığı tespit edilmiştir (Resim 17-18).

Resim 17. Komşudaki Tiyatro Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Danowski, S. (2021). *Komşudaki tiyatro*. İstanbul: Ketebe Yayınları, ss.13-14

Örneğin resim 17’de “*Komşudaki Tiyatro*” kitabındaki kuklaların yer aldığı sayfalar görülmektedir. Kitapta el kuklası olarak tasarlanmış kuklalarla oynayan iki kardeşin yeni komşularına kukla gösterileri yapması ve kuklalarla kurulan bağ anlatılmaktadır. Nostaljik bir görünüme sahip olan kitap çizimleri oynanan oyun ve oyuncaklar zamanla değişse bile bazı oyunların çekiciliğine dikkat çekerek kukla yapma, kukla oyunu üretme ve kukla oynatma durumlarının bir çocuğun günlük rutinine nasıl dahil olabileceğine ilişkin örnekler sunmaktadır.

Resim 18. Bu Kitabı Yalama Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Ben-Barak, I. (2020). *Bu kitabı yalama*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, iç kapak resmi

Örneğin, resim 18’de “*Bu Kitabı Yalama*” kitabının iç kapak sayfasının görseli yer almaktadır. Görsel, bir kumaşın mikroskop görüntüsünün 350 kat büyütülerek elde

edilmiş fotoğraftır. Kitapta kumaş, kağıt, diş gibi farklı alanlardan elde edilmiş mikroskop görüntüleriyle mikroplara karşı bir farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Çeşitli yönergelerle kitaba dahil edilen çocuklar dört farklı mikrop tarafından yolculuğa çıkarılmakta ve bu yüzeylerde dolaştırılmaktadır. Yönergenin sonrasında mikroskop görüntülerinin yer aldığı sayfaların açılması çocuklar tarafından ilgi çekici olabilir ve sağlıklı ilgili farkındalığı artırabilir.

c. Resimleme Tekniklerine İlişkin Bulgular

Tablo 7. Resimli Kitapların Resimleme Teknikleri

Resimleme Tekniği	Toplam	
	n	%
Kolaj	29	19.1
Baskı (Linol, Gravür)	4	2.7
Dijital sanat	58	38.1
Çizim teknikleri (Kalem/ Mürekkep)	29	19.1
Boyama teknikleri	32	21.0

Tablo 6'ya göre incelenen resimli kitaplarda birden fazla tekniğin birlikte kullanıldığı belirlenmiştir. Tablo 6, baskın olan tekniğin özelliklerine göre oluşturulmuştur. Buna göre kolaj tekniği kullanılarak tasarlanan 29 (%22.3) kitabın bir kısmının tamamen kolaj tekniği ile hazırlandığı, bir kısmının da belirli sayfalarında bu teknikten yararlandığı belirlenmiştir. İncelenen 4 (%1.5) kitapta baskı tekniğinden faydalandığı, 56 (%21.0) kitapta ise çeşitli bilgisayar programları aracılığıyla yapılmış dijital resimlemelerin yer aldığı gözlenmiştir. Aşağıda resimleme teknikleri ile ilgili örnek görseller verilmiştir (Resim 19-22).

Resim 19. Yoğun Bir Yıl Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lionni, L. (2019). *Yoğun bir yıl*. Ankara: Elma Çocuk Yayınları, ss.18

Örneğin resim 19’da “*Yoğun Bir Yıl*” kitabının ilk sayfaları yer almaktadır. Yazar ve çizer olan Leo Lionni kitabın tamamını kolaj tekniği ile resimlemiş, çeşitli renk ve dokularda boyadığı kağıtları keserek kullanmıştır. Bir malzemenin alışlagelmiş görüntüsünden başka yollarla da kullanılabilceğini yansıtan kitap çocukların yaratıcılıklarının gelişimine katkı sağlayacak özellikler içermektedir.

Resim 20. Büyük Yılan Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Parlange, A. (2021). *Büyük yılan*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, ss.1

Resim 20’de “*Büyük Yılan*” kitabının sayfalarından bir örnek yer almaktadır. Yazar ve çizer Adrien Parlange kitabın tüm resimlerinde linol baskı tekniğini kullanmıştır. Bu baskı linol adı verilen, şekil alabilen özel bir malzemenin üzerine resimlerin oyulması ve mürekkep aracılığı ile kağıda aktarılması işlemidir (Matulka, 2008). Sade resimleriyle öne çıkan kitapta birbirinin etkisini yumuşatan tonlar tercih edilmiştir. Baskı resmin farklılığı ile dikkat çeken kitap, imkansız gibi görünen bir

konuyu anlatmakta bütünleyici bir etki yaratarak klasik olanın dışına çıktığı ve resimli kitabın sınırlarını genişlemesine destek sunduğu söylenebilir.

Çizim teknikleriyle öne çıkan 29 (%22.3) kitapta, kalem ve mürekkep çizimlerinden sıklıkla yararlanıldığı; bu tekniklerin tek başına kullanılabilirdiği gibi, çeşitli boyama teknikleriyle birlikte de kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu resimlerin çizgi resim olabildiği gibi, iki boyutlu, dikkat çekici gerçeklik hissi veren resimler de olabildiği gözlenmiştir.

Resim 21. Ayna Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lee, S. (2020a). *Ayna*. İstanbul: Meav Yayıncılık, kapak resmi

Resim 21’de Suzy Lee tarafından yazılan “*Ayna*” adlı sessiz kitabının kapak sayfasının görseli yer almaktadır. Kömür kalemle çizilmiş resimlerden oluşan kitapta bir kız çocuğunun aynadaki yansımasıyla karşılaşması anlatılmıştır. Yer yer renklendirilmiş olan çizimlerde siyah renk ve gölgelendirmeler sıklıkla kullanılmıştır. Bu durum küçük kızın gerçekçiliğine katkı sunarken aynı zamanda hareket, net duygu ifadelerini de güçlendirmiştir. Birbirinin simetrisi olarak tasarlanan karşılıklı sayfalar birbirinin aynası olacak şekilde oluşturulmuş ve sade çizimlerle çocuğun duyguları etkili bir şekilde yansıtılmıştır.

İncelenen 32 (% 24.6) kitabın boyama tekniği ile öne çıktığı bu tekniklerden akrilik boya, sulu boya ve kuru boya kalemlerinin sıklıkla tercih edildiği tespit edilmiştir.

Resim 22. Gölge Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lee, S. (2021). *Gölge*. İstanbul: Meav Yayıncılık, ss.12

Resim 22’de “*Gölge*” isimli sessiz kitabın görseli yer almaktadır. Yatay zeminde aşağıdan yukarıya açılan sayfa tasarımına sahip olan kitapta sanatçı, çeşitli şablonların boya yardımıyla çeşitli yüzeylere aktarılması olarak bilinen “*stencil*” tekniğinden yararlanmıştır. Sprey akrilik boya yardımıyla görseli kağıda aktaran sanatçı sarı ışığın oluşturduğu gölgelerle hayallere dalan bir çocuğun maceralarına yer vermektedir. Gerçekliği yansıtan sayfaların sade çizimleri, benzetme sayfalarının ise püskürtme boya aracılığı ile daha geçişli olması ve katmanlı bir yapıda resimlenmesi kitaba iki farklı boyut getirerek resimli çocuk kitabı tasarımının sınırlarını genişletmiştir.

d. Kullanılan Renkler ve Renk Uyumuna İlişkin Bulgular

Tablo 8. Resimli Kitaplarda Kullanılan Renklerin Dağılımı

Kullanılan Renkler	Toplam	
	n	%
Canlı renkler	128	84.2
Pastel renkler	26	17.1
Siyah- Beyaz-Gri	20	13.1
Renk Uyumu		
Çok renklilik uyumu	120	78.9
Benzer renk uyumu	133	87.5
Tek renk uyumu	64	42.1
Tamamlayıcı renk uyumu	116	76.3

*Bir kitap birden fazla kategoride yer almıştır. Bu nedenle bulgular sayı olarak verilmiş ve yüzdeler bu sayılar üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 7 incelendiğinde 128 (%84.2) kitapta canlı renkler kullanıldığı; 26 (%17.1) kitapta pastel; 20 (%13.1) kitapta ise siyah-beyaz-gri renkler kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 3 kitabın tamamen siyah-beyaz-gri tonlarında resimlendiği, 17 kitabın ise yalnızca bazı sayfalarında siyah-beyaz-gri renklerin kullanıldığı belirlenmiştir. Aşağıda incelenen kitaplarda kullanılan renklere ilişkin örnekler verilmiştir (Resim 23-25).

Resim 23. Adalı Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Diaz, J. (2018). *Adalı*. Ankara: Bilgi Çocuk, ss.19-20

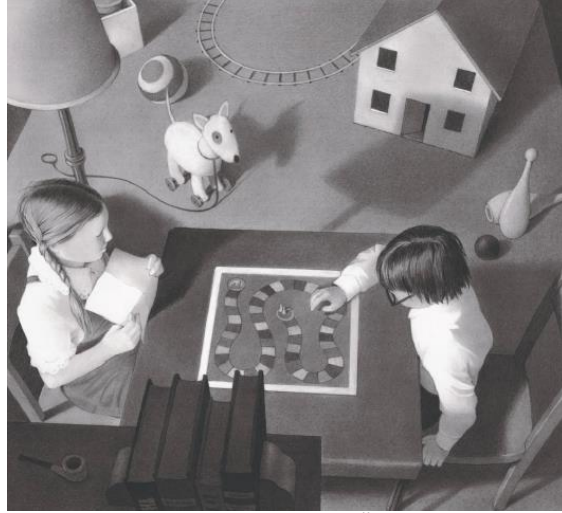
Örneğin, Resim 23'te "*Adalı*" adlı kitaptan görseller yer almaktadır. Canlı renklerin bir arada kullanılmasıyla dikkat çeken kitapta özellikle gökyüzünde kullanılan sıcak tonlar dikkat çekmektedir.

Resim 24. Büyük Orman Avcıları Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Nolan, D. (2015). *Büyük orman avcıları*. İstanbul: Abm Yayınları, ss.1-2

Yine "*Büyük Orman Avcıları*" isimli kitaptan alınan Resim 24'teki görselde pastel renklerin birbiriyle uyumu dikkat çekmektedir. Sessiz bir kitap olan bu kitapta görsellerin pastel renklerle resimlenmesi, zaman olarak gün batımına yakın bir zaman dilimiymiş gibi bir etki yaratırken ayrıca kitaba da bir rüya hissi etkisi katmıştır.

Resim 25. Jumanji Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Allsburg C. V. (2020). *Jumanji*. İstanbul: Uçan Fil Yayınları ss.9

Resim 25’te ünlü yazar Chris Van Allsburg’un tanınmış kitaplarından “*Jumanji*” görseli yer almaktadır. 1981 yılında yazılmış kitap 2020 yılında dilimize çevrilmiştir. Kitaba yansıyan sanatsal stilden kurguya kadar pek çok alanda örnek gösterilen bu kitapta karakalem çizimleri dikkat çekmektedir. Kitap, resimli kitapların sınırlarını aşmakta ve karakalem resimlerinin detaylarıyla ilgi toplamaya günümüzde de devam etmektedir (Matulka, 2008).

Tablo 7 incelendiğinde incelenen kitaplarda renk uyumu kuralından çok renklilik uyumu olan kitaplar 120 (%78.9); benzer renk uyumu olan kitaplar 133 (%87.5); tek renk uyumu olan kitaplar 64 (%42.1) ve tamamlayıcı renk uyumu olan kitaplar 116 (%76.3) olarak belirlenmiştir (Resim 26-30).

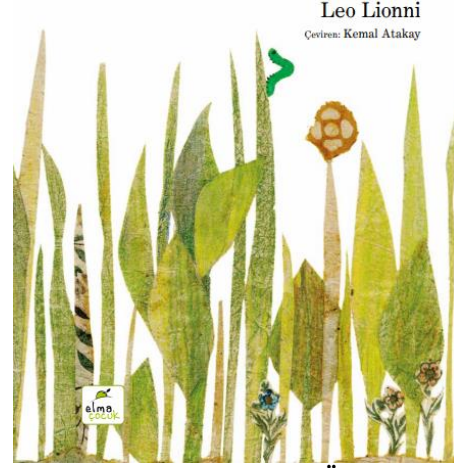
Resim 26. Buradaki Kitap Nereye Gitti? Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Guimaraes, T. (2021). *Buradaki kitap nereye gitti?* Ankara: Bilgi Çocuk Yayınevi, ss.9

Örneğin resim 26’da “*Buradaki Kitap Nereye Gitti?*” isimli kitapta yer alan görselde ana renklerin (sarı, kırmızı, mavi) belirgin olarak kullanıldığı, çok renklilik

uyumu görülmektedir. Bu uyum kitap karakterleri arasında neşeli ve durağan olmayan bir etki yaratmaktadır. Etkileşimli kitap kategorisinde ele alınan kitapta kullanılan renkler resme canlılık ve hareket kattığından çocuk için daha çekici olabilir ve okuma etkinliğine katılımı arttırabilir.

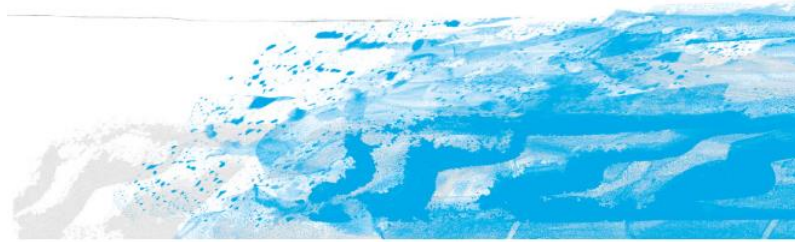
Tırtıl Boyu

Resim 27. Tırtıl Boyu Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lionni, L. (2020a). *Tırtıl boyu*. Ankara: Elma Çocuk, kapak resmi

Resim 27’de Leo Lionni’nin “*Tırtıl Boyu*” kitabının görseli incelendiğinde renk çemberinde yan yana bulunan renklerin kullanıldığı görülmektedir. Ana renk olarak sarının yanında yer alan üçüncül renk olan sarı- yeşil ve sarı-turuncu tonlar birlikte kullanılarak benzer bir renk uyumu yakalanmıştır. Benzer renklerin yan yana kullanılması sakin, dingin bir atmosfer oluştururken aynı zamanda koyu yeşil renkli tırtılı ön plana çıkararak hikayenin ana karakterine dikkat çekmeyi başarmıştır.

Resim 28. Dalga Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lee, S. (2020b). *Dalga*. İstanbul: Meav Yayıncılık, ss.6

Resim 28’de Suzy Lee’nin tek renk kullanarak tasarladığı sessiz kitap olan “*Dalga*” kitabının görseli yer almaktadır. Sulu boya kullanılarak resimlenmiş kitapta mavi renk tek başına ve farklı tonlamalarla karşımıza çıkmaktadır. *Monokromik* olarak adlandırılan tek rengin tonları ile resimlenmiş bu kitapta soğuk renk olan mavinin seçilmesi ve denizin resmedilmesi, derin, soğuk ve sonsuz bir etki meydana

getirmektedir. Denizin bir oyun aracına dönüştüğü kitapta mavi rengin tonları çocuğa yaklaştıkça değişmekte ve çağrıştırdığı hisler de değişerek tek renk ile elde edilecek görünüm farklılıklarına dikkat çekmektedir. Sessiz kitap olmasıyla kurgunun pek çok anlamı barındırmasına ve farklı farklı yorumlamalara açık hale getirmesinde de tek renk uyumunun önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

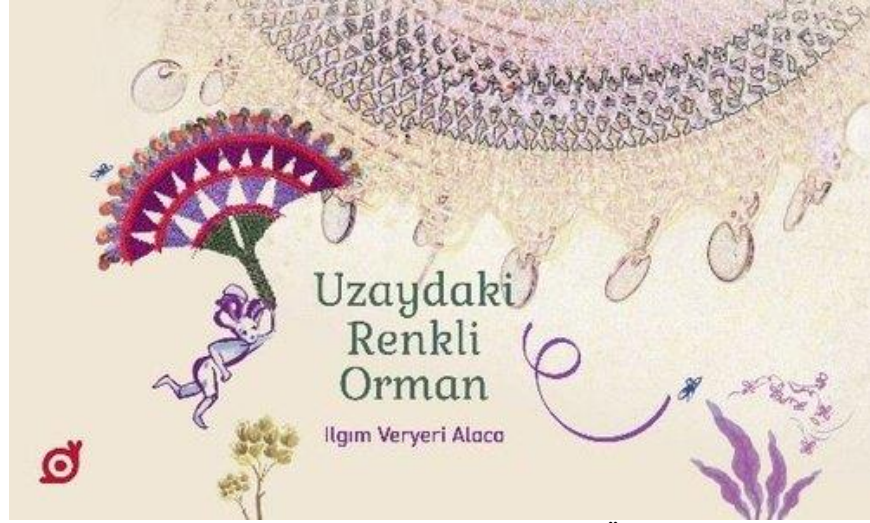
Resim 29. Buradaki Kitap Nereye Gitti? Kitabı Örnek Sayfaları
Kaynak: Guimaraes, T. (2021). *Buradaki kitap nereye gitti?* Ankara: Bilgi Çocuk, ss.33-36

Resim 29’da “*Buradaki Kitap Nereye Gitti?*” adlı kitaptan görseller yer almaktadır. Sanatçı yalnızca sayfa içi resimlemelerde değil aynı zamanda sayfalar arası geçişte de tamamlayıcı renkleri (kırmızı ve yeşil) kullanarak kitabın kontrastını arttırmıştır. Bir ara bul kitabı özelliği taşıyan bu kitapta olayların düğümünün çözüldüğü bu iki sayfanın arka arkaya tamamlayıcı renkler kullanılarak tasarlanmasının hikayenin etki alanını arttırarak merakı yükselteceği ve kitabın anlattığı sıcak hikayenin etkisini arttırdığı da düşünülebilir.

Ayrıca kitaplardaki resimler, renklerin nasıl kullanıldığına yönelik “*Kullanılan renkler nesnelere/varlıkların renkleri gerçek dünyadaki renkleriyle aynı kullanılmış mı?; Nesnelere/varlıkların renkleri gerçek dünyadaki renkleriyle farklı, hayal güçlerini harekete geçirici olarak kullanılmış mı?*” sorularına çerçevesinde incelenmiştir ve bulgular örnek resimlerle açıklanmıştır.

Nesnelerin ve varlıkların gerçek renkleriyle resimlendirildiği 133 kitapta yer yer gerçek renklerin dışında farklı renklerle renklendirilmiş sayfaların olduğu da dikkat çekmektedir. Özellikle sanatçıyı anlatan 19 kitapta renklerin gerçekçi kullanıldığı belirlenmiştir. Bu nedenle hayal gücünün harekete geçirici sayfalara 143 kitapta rastlanmıştır. Bu sayfalarda genellikle çevre betimlemelerinde alışlagelmiş renklerin dışına çıkıldığı tespit edilmiştir. Soyut sanatın özelliklerini yansıtan 36

(%23.7) kitapta ise renklerin daha özgün kullanıldığı belirlenmiştir. Aşağıdaki görselde renklerin nasıl kullanıldığına ilişkin örnekler yer almaktadır (Resim 30).

Resim 30. Uzaydaki Renkli Orman Kitabı Örnek Sayfası
Kaynak: Veryeri Alaca, I. (2022). Uzaydaki renkli orman. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, kapak resmi

Yine “*Uzaydaki Renkli Orman*” isimli kitaba ait görsel Resim 30’da verilmiştir. Buna göre soyut resimlemelerle ön plana çıkan kitapta nesnelerin renkleri hayal gücünü arttırıcı farklılıkta kullanılmıştır. Açık renklerin hakim olduğu sayfalar genelde yeryüzünü, yaşadığımız dünyayı çağrıştırırken, koyu renkli sayfalar uzayın derinliklerini ve bilinmezliğini çağrıştırmaktadır. Çocukluk döneminin ilgi çekici olan konularından biri olan uzay konusunun soyut resimlemelerle anlatılırken aynı zamanda farklı malzeme kullanımı ile bunun desteklenmesi ve renklerin sınırsızlığından faydalanılmasının çocukluk dönemi yaratıcılığına katkı sunacağı düşünülebilir.

e. Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Sanatçı Özellikleri ve Sanat Bilgisine İlişkin Bulgular

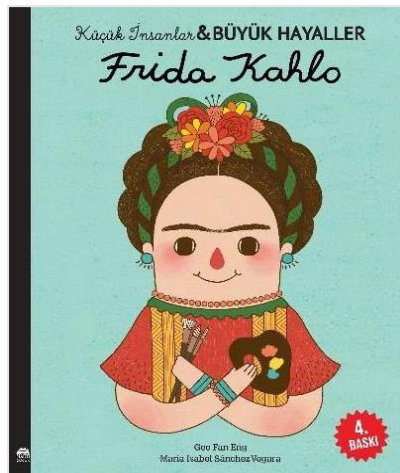
Bu bölümde kitaplar, resimli çocuk kitaplarında yer alan sanatçı özellikleri ve sanat bilgisine ilişkin belirlenen sorulara göre incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Kitaplarda Yer Alan Sanatçı Özelliklerine İlişkin Bulgular

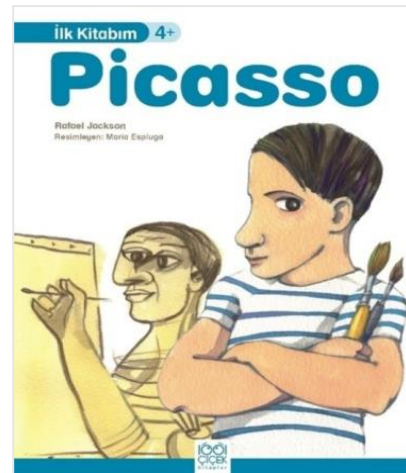
İncelenen kitaplarda; *Sanatçının yaşam öyküsüne yer verilmiş mi?; Temsil ettiği akım ve kullandığı tekniğe ilişkin bilgi var mı? Sanatçının sanat eserlerinden örneklere yer verilmiş mi ve eserlerin künye bilgileri belirtilmiş mi? Kitapta sanatçılar insan doğasına uygun olarak güçlü ve zayıf yönleriyle tanıtılmış mı? Verilen sanatsal*

bilgiler bilimsel gerçeklerle örtüşüyor mu? soruları çerçevesinde kitaplar incelenmiştir.

Buna göre, çalışma grubundaki 76 kitapta sanatçının yaşam öyküsü bilgilerinin kitabın iç kapak ya da son sayfada verildiği belirlenmiştir. Bu kitaplarda genellikle sanatçının doğum günü, yaşadığı yer, sanat ile bağı gibi konulara değinilmiştir. 17 kitapta sanatçının temsil ettiği akım bilgilerinin verildiği; 38 kitapta sanatçının kullandığı tekniğe ilişkin bilgilerin bulunduğu belirlenmiştir. Aşağıda resimli çocuk kitaplarında yer alan sanatçı özellikleri ile ilgili örnek görseller verilmiştir (Resim 31-32).

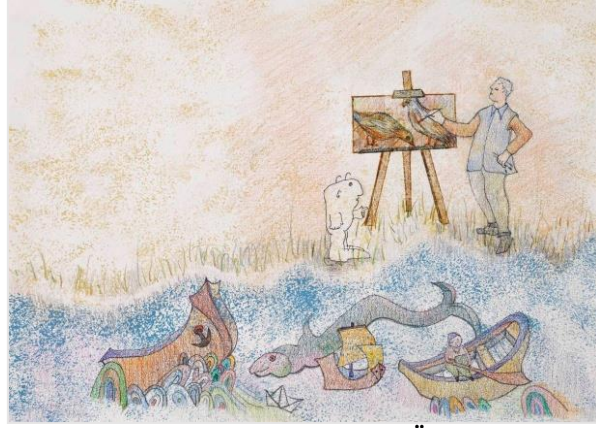
Resim 31. Frida Kahlo Kitabı Örnek Sayfası

Resim 32. Picasso Kitabı Örnek Sayfası

**Kaynak: Sanchez Vegara, M., I. (2018). *Frida Kahlo*. İstanbul: Martı Çocuk, kapak resmi
Jackson R. (2019). *Picasso*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, kapak resmi**

Resim 31’da “*Frida Kahlo*” isimli kitapta sanatçının biyografisinde portre resimler çizdiği belirtilmiştir. Kitapta yaşamı boyunca başarılı bir otoportre sanatçısı olduğu ifade edilen Frida Kahlo’nun yapmış olduğu diğer çalışmalarından örnekler de kitapta sunulmuştur. Resim 32’de Ressam Picasso’nun sanat yaşamı içinde eserler verdiği dönemlerden (mavi-pembe dönem) bahsedilmektedir. Sanatçılarla ilgili yapılan bu açıklamalar, onların farklı dönemlerde yaptıkları eserlerini görmeye teşvik edici olabilir.

Resim 33. Ressay Masalı Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Göknil, C. (2019). *Ressay masalı*. İstanbul: Bozlu Art Project, ss.28

Resim 33'te "*Ressay Masalı*" isimli kitapta yer alan görselde tuvalin önünde resim yapan Ressay İbrahim Çallı'nın bilgileri sayfa alt notu olarak verilmiş ayrıca son sayfada sanatçının yaşam öyküsü ve tuvalde görülen eseri hakkında da bilgilere yer verilmiştir.

Yalnızca 19 kitapta sanatçılar güçlü/zayıf yönleriyle ele alınmıştır. Hasta olmak, kararsızlık, kaygı, üzüntü, neşe, çok çalışmak gibi durumların ifade edildiği görülmüştür. Tüm kitaplarda sanatçı ve sanat eserleri hakkında verilen bilgilerin gerçeklerle örtüştüğü ve bilimsel bir bilgiye aykırı olmadığı belirlenmiştir.

Kitaplarda Yer Alan Sanat Bilgisine Yönelik Bulgular

İncelenen kitaplarda; *Çocukların sanatı anlamalarını sağlayacak sanatın doğasına ilişkin bilgi ve kavramlara yer verilmiş mi? Sözlük/ metin içi açıklama var mı? Sanatın zaman içinde değişim ve dönüşüm gösterebileceği sunulmuş mu? Kitap aktardığı bilgiler ve farklı sanat eserlerinden örneklerle çocukların farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olmalarına katkı sunuyor mu? Kitap çocuklara farklı sanatsal teknik ve malzemeler kullanılarak anlatım zenginliği yaratılabileceği farkındalığına katkı sunuyor mu?* sorularına ilişkin bulgular açıklanmıştır.

Tablo 9. İncelenen Kitaplarda Yer Alan Sanatsal Kavramlar

Sanat dalı	Kavramlar
Resim ve Heykel	Resim yapmak, boya, portre, tuval, palet, fırça, fotoğraf, kübizm, müze, heykel, mozaik...
Müzik	Konser, şarkı söylemek, caz, nota, beste, gayda, keman, orkestra, plak...

Tablo 9-devamı

Tiyatro	Sahne, oyun sergilemek, kukla tiyatrosu, maske...
Dans	Bale, tango, vals, konç, tütü, solist, balet, orkestra çukuru, spot, senkron...

Kitaplarda yer alan sanat dalları ile ilgili çocukların sanatı anlamalarını sağlayacak sanat kavramları ve kelimeler Tablo 8’de tematik olarak gruplanmıştır. Buna göre incelenen kitaplardan 76’sında çocukların sanatı anlamalarını sağlayacak kavram ve bilgileri içerdiği ve bu kitaplardan 7’sinde ele alınan sanatsal kavramla ilişkili metin içi açıklamaların yer aldığı belirlenmiştir. “*Orkestra çukuruna baktık. Sahnenin önündeki, içinde müzisyenlerin oturduğu alana böyle denir (Butschkow, 2018, Arkadaşım Balerin, s.11)*” örneğinde metin içinde kurguya dahil olarak bir kavramın açıklamasının yapıldığı görülmektedir. Kitaplarda yer alan sanatsal kavramlar, öğreticilikten uzak, kurgunun içinde sanatın meydana gelmesini sağlayan öğeler olarak verilmiş ve resimlerle desteklenmiştir.

İncelenen kitaplardan sanatın zaman içinde değişim ve dönüşüme uğrayabileceği 24 kitapta hissettirilmiştir. Bu kitaplarda sanatçıların farklı sanat dallarında yaptığı çalışmalar anlatıldığı gibi, bir sanat eserinin ortaya çıkma süreci içindeki değişimler de konu edilmiştir. Buna örnek olarak “*Mavi, mor ve gri renkler kullanarak resim yapmaya o zaman başladı. Böylece ‘mavi dönem’ resimleri ortaya çıktı (Jackson, 2019, Picasso, s.9); Mathew ressam oldu. Çok çalıştı. Neşeli şekiller ve renklerle daha büyük tuvaler çizdi (Lionni, 2020, Matthew’in Rüyası, s.23).*” verilebilir. Ayrıca “*...Bay Flux ise Martin’e başka sanatçıların sanat eseri olarak görülmeyen ama insanların baktıklarında harika şeyler hissedebileceği eserlerini gösterdi (Maclear, 2019, Değişimsever Bay Flux, s.19-20)*” örneğinde sanatın kalıplaşmış yargılardan uzaklaştığı ve özgünlüğü de ifade edilmektedir.

Kitaplardan 36 kitap çocukların farklı kültürler hakkında bilgilenmesini sağlayıcı şekilde tasarlanmıştır.

Resim 34. Adalı Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Diaz, J. (2018). *Adalı*. Ankara: Bilgi Çocuk, ss.9-10

Resim 34'te Ada'nın sosyal yaşamından bahsedilmekte geleneksel bir çalgı olan "guiro" nun sesi tasvir edilerek müziğin Ada için ne derece önemli olduğu ifade edilmektedir. Görseller incelendiğinde "Latin Dansı" yazan tabela dikkat çekmektedir. Farklı kültürlerin resimli çocuk kitaplarında yansıtılması çocuklara kendi yaşadıkları çevrenin haricinde başka insanlar, toplumlar ve kültürler olduğunu da gösterecektir.

4.4. Kitapların Görsel Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde görsel anlatım özellikleri; kapak tasarımı, sayfa tasarımı, metin-resim ilişkisi başlıkları altında incelenmiş ve elde edilen bulgular açıklanmıştır.

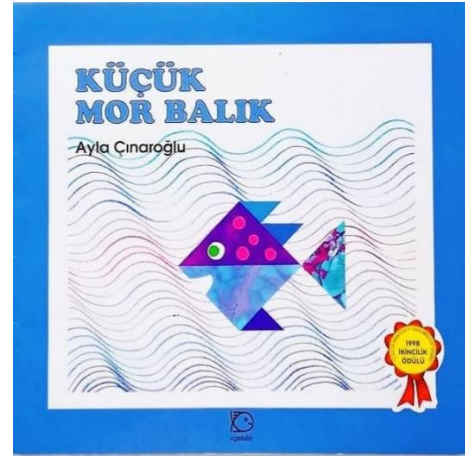
Kapak Tasarımına İlişkin Bulgular

Çalışma grubunda yer alan 152 kitapta, "Kapak resmi dikkat çekici ve merak uyandırıcı mı?" sorusuna yanıt aranmıştır. İncelenen kitap türleri göz önüne alındığında farklı tasarımlarda kapaklarla karşılaşıldığı, kitap isimlerinin kapağın tasarımını destekleyici ve dikkat çekiciliği arttırıcı şekilde konumlandığı tespit edilmiştir. Kitabın ana karakter ya da mekan gibi belirgin öğelerini ön plana çıkaran kapak resimleri olduğu gibi, yer yer kabartma desenlere ve kullanılan tekniğe ilişkin bir ipucu niteliği taşıyan öğelere de yer verildiği belirlenmiştir. Aşağıda kitapların kapak tasarımlarıyla ilgili örnekler verilmiştir (Resim 35- Resim 37).

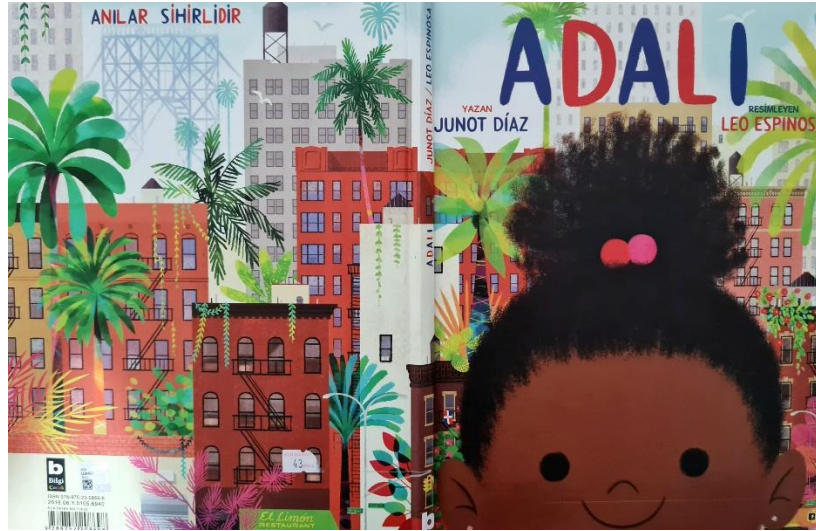

Resim 35. Bu Kitabı Yalama Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Ben-Barak, I. (2018). *Bu kitabı yalama*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, kapak resmi
Çınaroğlu, A. (2016). *Küçük mor balık*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, kapak resmi

Resim 36. Küçük Mor Balık Kitabı Örnek Sayfası

Resim 37. Adalı Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Diaz, J. (2018). *Adalı*. Ankara: Bilgi Çocuk, kapak resmi

Resim 35’te “*Bu Kitabı Yalama*” isimli kitapta kapak görselinin ortasında bir konuşma balonu yer almakta ve sağ alt tarafta 4 minik figür görülmektedir. Ön sayfadaki açıklama notundan mikropları anlattığı anlaşılan kitap zemin rengi sarı olan karton kapağının sade tasarımıyla dikkat çekici olabilir.

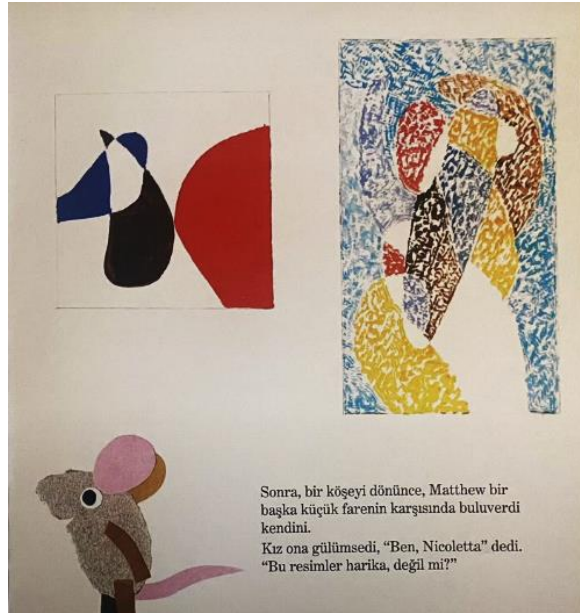
Resim 36’ da “*Küçük Mor Balık*” isimli kitabın kapak tasarımının sadeliği dikkat çekmektedir. Kapakta yer alan balık çeşitli renklerde boyanmış kağıtlardan kesilen geometrik şekiller kullanılarak yapılmıştır. Tangram oyununu anımsatan bu görüntü kitabı ilgi çekici hale getirebilir.

Resim 37’de “*Adalı*” isimli kitabın bütünsel kapak tasarımına sahip görseli verilmiştir. Ön ve arka kapak birbirini tamamlayıcı olarak resimlenmiş ön kapakta ana karakterin yüz ve saçının neredeyse sayfanın tamamını kapladığı görülmektedir. Karakterin ten renginin ve saç stiline alışılmışın dışında olması çocuğun merak duygusunu kamçileyebilir.

Sayfa Tasarımına İlişkin Bulgular

Kitaplar sayfa tasarımı açısından “*Resimlerin çerçevesi var mı? Resimler her iki sayfayı kaplayıcı şekilde hazırlanmış mı?*” sorularına ilişkin incelenmiş ve yorumlanmıştır.

İncelenen kitapların yer yer çerçeve içine alınmış yer yer ise tüm sayfayı kaplayan resimlerle resmedildiği tespit edilmiştir. Bu kitaplardan 10’unun çerçeve içine yerleştirilmiş resimlerinin olduğu; 133 kitabın ise her iki sayfayı kaplayan resimlerden oluştuğu belirlenmiştir. 9 kitapta ise yer yer çerçeve içine yerleştirilmiş resimlerin ve her iki sayfaya yayılan resimlerin birlikte yer aldığı belirlenmiştir. Aşağıda kitaplarda yer alan sayfa tasarımına ilişkin örnekler yer almaktadır (Resim 38-39)

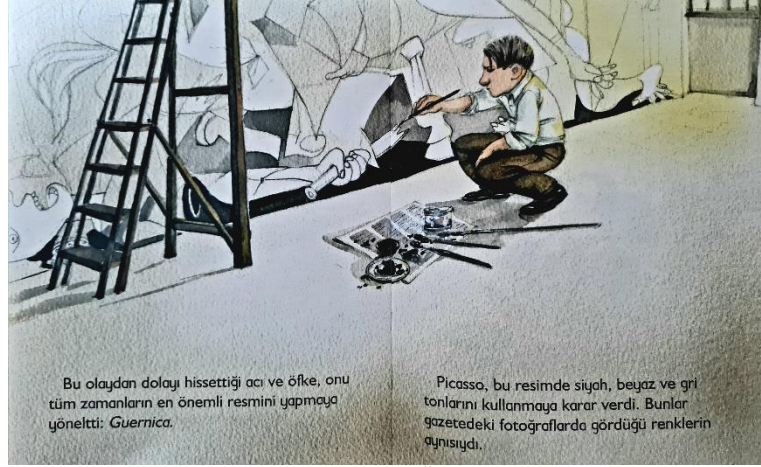

Resim 38. Matthew'un Rüyası Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lionni, L. (2020b). *Matthew'un rüyası*. Ankara: Elma Çocuk, ss.12

Örneğin, Resim 38’de “*Matthew'un Rüyası*” adlı kitapta resimlerin çerçeve içinde resmedildiği görülmektedir. Bu çerçevelerin kitapta sanat galerisinde sergilenen tabloları ifade etmesi yönünden dikkat çekiciliği arttırdığı söylenebilir. Ayrıca kitap

karakterinin küçük bir fare seçilmesinin nedeni olarak çerçeveli resimlerin kitabın odak noktası olduğunu vurgulamak için tasarlandığı da düşünülebilir.

Resim 39. Picasso Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Jackson, R. (2014). *Picasso*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.23-24

Resim 39’da iki sayfaya yayılan Picasso tarafından resimlenen “*Guernica* (1937)” tablosunun yapım aşaması görülmektedir. İki sayfaya yayılmış resimde sayfanın neredeyse tamamını bu eserin kapladığı görülmektedir. Bu yayılımın oldukça büyük olduğu bilinen *Guernica*’nın büyüklüğüne de vurgu yapmak için kullanıldığı düşünülebilir.

Metin-Resim İlişkisine Yönelik Bulgular

Metin-resim ilişkisi, “*Resimler basit, konuya uygun ve anlaşılır mı?, Resimler kitaptaki konuyu güçlü bir biçimde anlatabiliyor mu?, Resimler aynı sayfadaki yazı ile ilişkili mi?, Resim gerçekçi mi, yorumlayıcı mı, eğlendirici mi? Resim metne hareket ve anlatım gücü katıyor mu? İki boyutlu betimleme yapılmış mı? Derinlik algısı oluşturuyor mu?, Çevre betimlemesi detaylı mı yoksa çocuğun hayal gücüne bırakılmış mı? ve Resimler estetik değer taşıyor mu?*” soruları çerçevesinde resimli kitaplar irdelenerek elde edilen bulgular açıklanmıştır.

Çalışma grubundaki 152 kitabın tamamında (%100.0) resimlerin basit, konuya uygun ve çocuklar için anlaşılabilir olduğu; resimlemelerin konuyu güçlü şekilde yansıttığı belirlenmiştir. 12 (%7.9) kitabın sessiz kitap olduğu ancak içinde çevresel yazıların yer aldığı belirlenmiştir. Çevresel yazılar resmin içinde yer alan, kurguya bir mekan olarak ya da dekor olarak dahil olan tabela, market, sokak isimleri gibi yazılardır (Kural ve Şimşek, 2022). Bu kitapların dışındaki 140 (%93.1) kitapta aynı

sayfada yer alan yazıların resimlerle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Aşağıdaki görselde metin-resim ilişkisine yönelik örnekler yer almaktadır (Resim 40).

Resim 40. Belki Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Yamada, K. (2020). *Belki*. İstanbul: Nar Çocuk, ss.21-22

Resim 40'da "*Belki*" isimli kitaptan örnek görseller yer almaktadır. Görselde çocuğun şefkatle kutup ayısına sarıldığı görülmektedir. Karakterlerin yüz ifadelerinin düşünceli ve mutlu olduğu hissedilmektedir. Aynı sayfada "*Belki kendi adına konuşamayanlar için sen konuşacaksın (s.22).*" cümlesi yer almaktadır. Bu cümlenin hem yüklediği sorumluluk hem de bunu yapacak güce sahip olmanın verdiği huzur karakterlerin büyüklükleriyle oluşturulan zıtlıkla da belirginleştirilmek istenmiş olabilir. Bu nedenle metin ve resim arasında kuvvetli bir bağlantı olduğu söylenebilir.

Kitapların 106 (%69.7)'sının gerçekçi resmedildiği belirlenmiştir. Gerçekçi sanat stili ile resimlenen kitaplarla birlikte gerçek fotoğraflardan yararlanılarak kurgulanmış kitaplar da bu kategori içinde değerlendirilmiştir. 152 (%100.0) kitabın tamamının yorum yapmaya olanak sağladığı belirlenmiştir. Karakterin duygusal dünyası, çevrenin koşulları ya da olayın akışı ile ilgili çeşitli sorularla resimlerin kurguları destekleyici olduğu ifade edilebilir. Yine tüm kitaplarda kitap resimlerinin metne hareket ve anlatım gücü kattığı, zamandan bağımsız olarak kendi içinde bir akış sırası izlediği ve resimlerde derinlik algısının kullanıldığı belirlenmiştir. 148 (%97.4) kitap resminin iki boyutlu olduğu bulunmuştur. Ayrıca ele alınan kitaplarda "*Çevre betimlemesi (dekor) ayrıntılı resimlenmiş mi?, Çevre betimlemesi (dekor) çocuğun hayal gücüne bırakılmış mi?*" soruları çerçevesinde kitaplar incelenmiştir. 84 (%55,3)

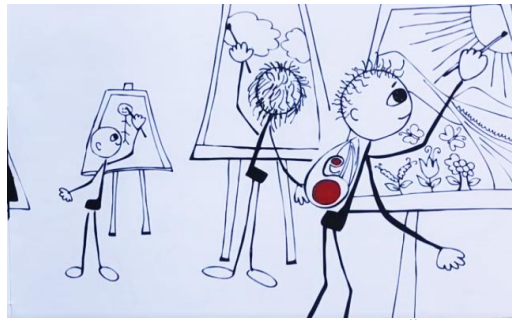
kitapta çevre betimlemesi ayrıntılı resimlendiği ve 68 (% 44,7) kitapta çevre betimlemesinin (dekor) çocuğun hayal gücüne bırakıldığı belirlenmiştir. Aşağıda incelenen kitaplarda resimleme özelliklerine yönelik örnekler yer almaktadır (Resim 41-45).

Resim 41. Belki Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Yamada, K. (2020). *Belki*. İstanbul: Nar Çocuk, ss.5-6

Resim 41’de “*Belki*” isimli kitapta bulunan görselde detaylı mekan tasviri yapılmış bir resimli kitap sayfası görülmektedir. Mantarların detayları ve devasa büyüklükleri başlangıçta göze çarpsa da küçük detaylı pek çok figürün resme dahil edildiği görülmektedir. Resmin zemininde hayvanlar, otlar, mini mantarlar, çocuğun sırtındaki minik çantanın detayları gibi pek çok öğenin sayfada yer alması sayfanın uzun uzun incelenmesine fırsat sunabilir. Ayrıca kitabın bu sayfasında yer alan tek cümlelik ifadenin resimlerle fazlaca desteklendiği düşünülebilir ve çocuklarla üzerine konuşulacak yeterli fırsatı sunabilir.

Resim 42. Sırtımdaki Ağır Yük Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Hajo G. (2014). *Sırtımdaki ağır yük*. İstanbul: Erdem Çocuk, ss.8

Elbette her resmin yalnızca gerçekçi detaylarla çizilmiş olması gerekmez. Resimli çocuk kitaplarında gerçekçi öğelerin bazen çarpıtılması, yoruma açık hale

getirilmesi kitabın dikkat çekiciliğini ve çocuksu bakış açısına uygunluğunu arttırabilir. Resim 42’de “Sırtımdaki Ağır Yük” isimli kitaptan alınan görselde çocukların tuvallere resim yaptığı görülmektedir. Resmin çizgisel bir çalışma olduğu ve çevresel detayların yer almadığı görülmektedir. Ön plandaki çocuğun sırtındaki çantada kırmızı bir noktanın oluşu çocukların dikkatini çekebilir. Bu sayfa bir çocuk ile yorumlanmaya uygunluk taşımaktadır. Yorumlayıcı sayfalara sahip resimli kitaplarda genellikle odak noktası ne ise onun resimlenmesi ve dışsal öğelerin çok fazla detay barındırmaması çocuğun var olana odaklanmasını kolaylaştırabilir.

Resim 43. Azime’nin Yumağı Kitabı Örnek Sayfaları

Kaynak: Çağır, İ. (2019). Azime’nin yumağı. Muğla: Sinek Sekiz Yayınları, ss.6-7

Resimli çocuk kitaplarının nihai hedeflerinden biri çocukları eğlendirici olmasıdır. Erken çocukluk döneminde resmin dilinin çocuk için ne derece önemli olduğu bilinmektedir. Resimlerin eğlendirici olması kendi içinde bir akış halinde olduğunu hissettirmesi, anlatımı güçlendirecektir (Sever, 2021). Resim 43’de “Azimenin Yumağı” isimli kitapta gerçek bir materyalin (keçi yünü) sayfanın tam ortasından geçmesi ve resimde çocukların atladığı bir ipe dönüşmesi resmedilmiştir. Hem çocukluk oyunlarından biri olması hem de resmedilen çocukların neşeli ifadeleri bir ipin nasıl eğlence aracı haline dönüşebileceğini gösterirken aynı zamanda bir resimli kitap içinde de nasıl bir araç olduğuna dikkat çekmektedir. Aynı zamanda bir resimde çizgilerin/ materyalin hareketi destekleyici olması, metnin anlatım gücünü destekleyerek diğer sayfada olacaklar için merak, heyecan ve coşku oluşturacak bir etki sunabilir.

Resim 44. Adalı Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Diaz, J. (2019). *Adalı*. Ankara: Bilgi Çocuk, ss.24

Resim 44'te "*Adalı*" isimli kitaptan alınan görselde evin girişi görülmektedir. İç oda, koridor ve giriş kapısının aynı karede resmedildiği görselde derinlik ışığın yayılmasıyla sağlanmıştır. Ön plandaki kapıyı açan kadın arka planda masada oturan yaşlı adama göre daha net çizilmiş ve detaylar yine evin giriş kısmında yoğunlaşmıştır. Aynı şekilde evin bölümlerini birbirinden ayıran bu ışık eve iki boyutlu bir görüntü de kazandırmıştır. Bu durum kitap ana karakteri olan çocuğun duyguları göz önüne alınarak yorumlandığında kompozisyonda bir birlik ve bütünlük sağladığı düşünülebilir.

Resim 45. Krokodali Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Volpin, L. (2018). *Krokodali*. İstanbul: Domingo Yayınları, ss.4

Resim 45'te "*Krokodali*" isimli kitaptan alınan görselde şövale, tuval ve yerdeki boya malzemelerinin haricinde etrafta hiçbir şey görülmemektedir. Burada

odak noktasının doğrudan kahramanın tuvale aktaracağı resim olacağı düşünülebilir. Okuyucu sayfada ilk olarak büyük beyaz tuvali göreceği için sayfa değişikçe tuval üzerinde meydana gelen değişiklikler dikkat çekici olabilir.

4.5. Kitapların Yaratıcılığı Destekleyici Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, resimli kitaplar etkileşimli öğeler açısından incelenmiş ve sayfalar, hareket ettirilen görseller (flip-out), materyal ve yaratıcı oyunlar barındırması ve olay örgüsüne yön verecek bir soru ya da yönerge bulundurması (sözel yönergeler; tekrar ettirme, bir hareket yaptırma gibi ve uygulamaya dönük yönergeler; etkinlik sayfaları aracılığı ile uygulama yaptırma gibi) açısından değerlendirilmiş ve betimsel bulgular tablo halinde verilip açıklanmıştır.

Tablo 10. Resimli Kitaplarda Yaratıcılığı Destekleyici Özelliklerin Dağılımı

Etkileşimli Öğeler	Toplam	
	n	%
Hareket ettirilen sayfalar	9	14.3
İçinde materyal bulunan sayfalar	5	7.9
Yaratıcı oyunlar	9	14.3
Sorular	24	38.0
Yönergeler	16	33.4
Toplam	63	100.0

**Yüzdeler etkileşimli öge içeren toplam 63 kitap üzerinden hesaplanmıştır.*

Tablo 9’da örnekleme oluşturan resimli kitaplar yaratıcılığı destekleyici özellikler açısından incelenmiştir. Kitaplarda yaratıcılığı desteklemek amacıyla etkileşimli öğelerin yer aldığı saptanmıştır. Buna göre örnekleme oluşturan kitapların 63’ü etkileşimli öge içermektedir. Örnekleme 9 (%14.3) kitabın iç içe geçen, hareket ettirilebilen sayfalardan oluştuğu; 5 (%7.9) kitabın içinde materyal bulundurduğu; 9 (%14.3) kitabın içinde yaratıcı oyun sayfalarının yer aldığı; 24 (%38.0) kitabın içinde soruların olduğu ve 16 (%33.4) kitabın ise içinde yönergeler barındırdığı tespit edilmiştir.

İçinde materyal bulunan 3 kitapta, kitap karakterlerinin parmak kuklalarının kesilip yapılabilceği kalıp sayfaların bulunduğu, 1 kitapta ise sayfalar arasında rahatça hareket edebilecek kırmızı bir ipin kitap içinde yer aldığı görülmüştür. Bir kitapta da yine bir ipin kullanıldığı bu ipin sayfadaki resimleri bütünleyici bir işlev gördüğü belirlenmiştir. Aşağıda incelenen kitaplarda yaratıcılığı desteklemeye yönelik örnekler yer almaktadır (Resim 46-48).

Resim 46. Azime'nin Yumağı Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Çağlı, İ. (2019). Azime'nin yumağı. Muğla: Sinek Sekiz Yayınları, kapak resmi

Resim 46'da "Azime'nin Yumağı" adlı kitabının kapak sayfası yer almaktadır. Kitapta ana materyal olan ip kitabın ortasından geçerek sayfaları birbirine bağlamış ve kitaba dokunsal bir özellik katmıştır. Her bir sayfa için ayrı bir işlevde kullanılan ip sıradan nesnelere pek çok işlevi olduğuna dikkat çekmiş ve ipe yeni anlamlar da yüklemiştir.

Yaratıcı oyunların yer aldığı 9 kitaptan 2'sinin sayfada kaybolan nesnelere buldurmaya yönelik olduğu; 4 kitabın yönergelerle oyunlaştırıldığı; 1 kitabın gölgeleri çeşitli nesnelere benzetme oyunu içeren sessiz kitap olduğu; 1 kitabın bir oyun aracına dönüştürülecek şekilde tasarlandığı ve 1 kitabın da içinde oyun amaçlı kullanılacak bir posterin olduğu tespit edilmiştir.

Resim 47. Gölge Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Lee, S. (2021). Gölge. İstanbul: Meav Yayıncılık, kapak resmi

Resim 47’de “Gölge” adlı kitabın kapak görseli yer almaktadır. Kapakta gölgesiyle oyun oynayan kız çocuğu görülmektedir. Kitap, gölgelerin bir şeye benzetilmesi oyununa karşı çocukları cesaretlendirebilir. Ayrıca bu kitap karanlık ve aydınlığın çocuk için bilinmez dünyasına eğlenceli bir bakış açısı getirerek korku gibi hassas bir konunun oyunlaştırılmasına da destek sunabilir.

Çalışma kapsamında incelenen 24 kitapta sorular bulunduğu; bu kitaplardan 14’ünde eleştirel düşünme sorularının yer aldığı, 3 kitapta merak uyandıran açık uçlu sorular olduğu; 2 kitapta tahmin etme sorusu ve yine 2 kitapta yönlendirme sorularının olduğu belirlenmiştir.

Resim 48. Buradaki Kitap Nereye Gitti? Kitabı Örnek Sayfası

Kaynak: Guimaraes, T. (2021). *Buradaki kitap nereye gitti?* Ankara: Bilgi Çocuk Yayınevi, ss.9

Sorular kitap kapaklarında, sayfalar arasında yönlendirici olarak ya da olay örgüsünün temel bileşeni olarak karşımıza çıkabilir. Tüm bu sorular, kitabın ilerleyişinde farkındalık oluşturmak, kitabı ilgi çekici hale getirecek ve yaratıcılığı ortaya çıkaracak nitelikler barındırabilir. Resim 48’de “*Buradaki Kitap Nereye Gitti?*” isimli kitaptan bir görsele yer verilmiştir. Ara bul kitabı gibi görünen kitapta her sayfa bir soru ve cevabının resimler içinde aranmasıyla ilerlese de bir sonuca bağlanır ve farklı alternatif hikayelerin nasıl oluşturulacağına ilişkin ipuçları da bulunmaktadır. Bu, çocukları kendi sorularını sorarak yeni hikayeler oluşturmaya karşı teşvik edici olabilir.

Kitaplardan 16’sında yönergelerin yer aldığı gözlenmiştir. 7 kitapta sözel yönergelerin olduğu; 9 kitapta ise uygulama yönergelerinin yer aldığı belirlenmiştir.

Resim 49. Uzaydaki Renkli Orman Kitabı Örnek Sayfası
Kaynak: Veryeri Alaca, I. (2022). *Uzaydaki renkli orman*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları (kitap eki)

Resim 49’da “*Uzaydaki Renkli Orman*” isimli kitapta yer alan görsel kitap içinde ek olarak bulunmaktadır. Bir resim yapma yönergesi içeren ek, kitabın kilit noktalarının görsellerini içerdiği gibi aynı zamanda 3 boyutlu olarak kullanılabilen açılır kapanır şekilde tasarlanmıştır. Kitap sonunda çocuğa kendi tasarımını yapacak fırsat ve materyal vermek çocuğun yaratıcılığını destekleyerek hikayeyi yeniden kurgulamasına fırsat sunabilir.

4.6. Kitapların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kitapların dil ve anlatım özellikleri; dilin sadeliği, yazım kuralları, cümle uzunluğu, cümle yapısı, kullanılan kelimeler, mecaz anlatım, anlatım bozukluğu ve öğrenilmiş bilgi (rutin işler) tekrarı açısından incelenmiş ve yorumlanmıştır.

12 sessiz kitap haricinde 140 (%92.1) kitabın dilinin sade olduğu ve çocuğun anlayacağı düzeyde kelimeler içerdiği, cümlelerin yazım kurallarına uygun olduğu ve cümle uzunluğunun yaş grubuna uygun olduğu gözlenmiştir. Örnekleme oluşturan 117 (%76.9) kitapta uzun ve bağlaçlı cümlelerin kullanıldığı görülmüştür. Örnek olarak “*Frida hissettiği her şeyi tablolarına yansıtıyordu; acılarını, hastalıklarını ve mutlu olduğu bazı anları (Vegara, 2021, Frida Kahlo, s.19); Başka bir gezegenden gelmişçesine dans ediyor, öğretmenlerini şaşırtıyordu (Vegara, 2020, David Bowie,*

s.3)” verilebilir. 140 (%92.1) kitapta günlük hayatta kullanılan kelimelere yer verildiği ancak kelime hazinesini geliştirici farklı sözcükler de kullanıldığı belirlenmiştir. Farklı kelimelerden bazıları şunlardır: “*bazilika, tını, melon şapka, plak, fırça darbesi, figür, bateri, guiro, timbali, gayda vb.*”

132 (%86.8) kitapta basit betimsel ifadeler veya deyimler aracılığı ile mecazlara yer verildiği tespit edilmiştir. Mecazlara örnek olarak “*çiğ damlası gibi hissetmek, sarıya çalmak, çılgın gibi kalabalık, kokuyu tuvale aktarmak, başyapıt yaratmak...*” kelime grupları verilebilir. 139 (%91.4) kitapta anlatım bozukluğu olmadığı, 1 (%0.4) kitapta ise noktalama işareti hatası yapıldığı tespit edilmiştir. 124 (%81.5) kitapta rutin işlerin tekrar edildiği; bu kitaplardan sanatçıyı konu edinen kitaplarda sanatçının bir sanat eseriyle uğraştığı, sıklıkla tekrar edilerek ilerlendiği ifade edilmiştir. Bu durumlara örnek olarak “*eve döndüğümüzde, Claude açık havada resim yapmaya devam ediyordu (Obiols, 2021, Arkadaşım Monet, s.12); Canan sekiz yaşından beri bale yapıyor. Daha sonraki eğitimi neredeyse dokuz yıl sürmüştü ve çok zorluydu. Şimdi de Canan'ın her gün saatlerce arkadaşlarıyla egzersiz yapması gerekiyor (Butschkow, 2018, Arkadaşım Balerin, s.6); David rüyalarındaki müziğin peşinden koşuyor, bir gruptan diğerine atlayarak sürekli şansını deniyor ve çok çalışıyordu (Vegara, 2020, David Bowie, s.13)*” verilebilir.

Bunun dışında gece- gündüz, mevsim değişimi gibi rutin döngülere de sıklıkla kitaplarda yer verildiği belirlenmiştir. Bu döngülere “*İçeride insanın dişlerini zangır zangır birbirine çarptıran bir kış vardı (Beigel, 2019, Renk Apartmanı, s.4); haziran ayını ve yaz mevsimini sevmiyor musun yoksa? (Lionni, 2019, Yoğun Bir Yıl, s.11).*” örnekleri verilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada erken çocukluk dönemine (3-8 yaş) hitap eden resimli çocuk kitapları, sanat bilgisi ve estetik algıyı desteklemesi yönünden ele alınarak incelenmiştir. Bu bölümde; incelenen kitaplara ait bulguların sonuçları ve bu sonuçlar ışığında araştırma probleminin çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Çalışma kapsamında erken çocukluk dönemine yönelik olarak 152 resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Kitapları incelerken bulgular; sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyici özellikler; kitabın fiziksel özellikleri, kitap türü, sanatsal özellikleri, görsel anlatım özellikleri, yaratıcılığı destekleyici özellikler ve dil ve anlatım özellikleri olmak üzere 6 ana başlık altında toplanmıştır.

Fiziksel Özellikler: İlk olarak, kitabın fiziksel özelliklerine bakıldığında 22 kitabın küçük, 25 kitabın orta ve 105 kitabın da büyük boyutlu olduğu tespit edilmiştir. Büyük boyutlu, 80 kitabın karton kapak, 53 kitabın mukavva kapak ve 19 kitabın ince karton kapak olduğu tespit edilmiştir. Çalışma grubundaki 109 kitabın dikiş kullanılarak, 35 kitabın zımba ile, 8 kitabın ise yapıştırma yapılarak ciltlendiği belirlenmiştir. Kâğıt türü olarak 101 kitapta kuşe kağıt kullanıldığı belirlenmiş ancak kitapların birinin aydıngeçer kağıdı kullanılmış sayfaları olduğuna da rastlanmıştır. Buna göre kitapların çoğunluğunun karton bir kapağa sahip, büyük boyutlu, dikiş ile ciltlenmiş, iyi sayfa yapısına sahip kitaplar olduğu söylenebilir. Çalışma kapsamında incelenen resimli kitapların kapak sayfasından son sayfasına kadar tasarlanmış her bir parçası kitap içine tesadüfi şekilde yerleştirilmemiş olup her biri bir anlam ifade etmektedir. Bu ölçütlere göre nitelikli kitaplar olduğu söylenebilir. Kitapların boyutları göz önüne alındığında Sipe (2002), küçük boyutlu kitaplar daha kişisel ve özel deneyimlere fırsat sunarken çok büyük boyutlu kitapların enerjik ve hareketli

konuları anlatmak için daha çok tercih edildiğinden bahsetmiştir. Bu nedenler çerçevesinde hareket ve coşkunun merkezde olduğu hikayelerde daha büyük boyutlu kitaplar karşımıza çıkmaktadır (Sipe, 2002). Senechal vd. (1995), çocuk kitabı boyutları için çocukların rahat taşıyabilecekleri, tek başına zorlanmadan kitapla zaman geçirebilecekleri ölçünün önemine değinmiş ve bunu “iki kucak aralığı” olarak ifade etmiştir. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre kitapların büyük çoğunluğunun bahsedilen ölçü aralığını sağladığını, malzemenin hafif ve kolaylıkla taşımaya müsait olduğunu söylemek mümkündür. Ülkemizde yapılan diğer çalışmalara baktığımızda Çakmak ve Gönen (1997), çalışmalarında inceledikleri kitapların boyut, kapak yapısı, kağıt kalitesi ve ciltlemelerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine Körükçü (2012), çalışmasında sağlam ve dayanıklılık açısından kitabın dikiş ile ciltlenmesinin, kağıt cinsinin kaliteli olmasının kitabın ilgi çekiciliğini ve dayanıklılığını arttıracaklarını ifade etmiştir. Gönen vd., (2016) ise yapmış oldukları çalışmada ilköğretim 1. sınıf resimli çocuk kitaplarını incelemiş ve kağıt kalitesinin ve ciltlemesinin yaş grubuna uygun olmadığını tespit etmişlerdir. Son yıllarda ülkemizde çocuk kitaplarına olan ilginin artması ve sayı ve tür olarak nitelikli resimli kitapların çoğalması sonucunda bu çalışma kapsamında kitapların kağıt cinsinin, kapak kalitesinin ve ciltleme özelliklerinin geliştiği söylenebilir.

Araştırma kapsamında kitapların fiziksel özellikleri olarak sayfa sayıları incelenmiş 121 kitabın 32-48 sayfa olduğu; 76 kitabın 16-20 punto aralığında yazıldığı tespit edilmiştir. Matulka (2008), resimli çocuk kitapları sayfa sayısında genel kabul 32 sayfa olsa da resimli kitapları 32 sayfa ile sınırlandırmanın gerekmediğini savunmuştur. Bulgular incelendiğinde kitapların çoğunluğunun (121 kitap) 32-48 sayfa aralığında olsa da 6 (% 4.0) kitabın 50 sayfa ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Bu 6 kitap detaylı incelendiğinde resimli çocuk kitabının sahip olması gereken ölçütleri karşıladığı gibi farklı resimleme özellikleri ve tasarım detayları ile çocukların ilgilerini çekebilecek, sıkılmadan vakit geçirmelerini sağlayacak etkileşimli öğeler içerdikleri görülmüştür. Kitapların çoğunluğunda, metnin az, resmin ağırlıklı olduğu ve detaylı resimlemelerin yapıldığı dikkat çekmiştir.

Ayrıca çalışma grubunda yer alan kitapların tasarım şekilleri incelenmiş ve buna göre; 70 kitabın yatay şekilde tasarlandığı, 82 kitabın ise dikey olarak tasarlandığı belirlenmiştir. Doonan (1996), dikey tasarıma sahip kitaplarda olayların sunuluş şekli

eş zamanlı olarak sayfalara yayılmış şekilde ifade edilirken yatay tasarımlarda daha çok yakınlaştırılmış resimler ve geniş yayımlı ifadelerle sinematik bir görünüm yakalandığını ifade etmiştir. Bu bağlamda kitaplar incelendiğinde özellikle sanat eserlerini konu edinen kitaplarda tasarımın dikey olduğu, detayların ön plana çıktığı gözlenmiştir. Yatay tasarıma sahip kitaplarda sanatçıların özellikle birden fazla eserinin yan yana sıralanarak panoramik bir görüntü elde edildiği görülmüştür. Bu tasarım farklılıklarının özellikle sanat eseri ve sanatçıların anlatıldığı kitaplarda konunun özelliklerine göre seçilerek anlatımı zenginleştirdiği düşünülmektedir.

Kitap Türü: Kitap türüne ilişkin bulgulara bakıldığında, kitapların kitap türü olarak kategorize edilmesinin ele alınan konunun sunulmuş biçimi, çocuğa uygunluğu ve kitabın tasarımının incelenmesinde doğru bir yol haritası sunacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda kitaplar incelendiğinde kurgusal kitap, sanat bilgisi içeren kitap ve yaratıcılığı destekleyen kitap şeklinde üç kategori oluşturulmuştur. Her bir kategori kendi altında alt bölümlere ayrılarak detaylandırılmıştır. Buna göre çalışma grubundaki 152 kitabın kurgusal kitap türünde olduğu tespit edilmiştir. 149 kitabın bir olay örgüsü etrafında şekillendiği, 3 kitabın ise bağımsız sayfalardan oluştuğu ancak bu sayfaların hem bağımsız hem de bütün olarak çocuğun kendi kurgusunu oluşturmasını sağlayacak şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir. 126 kitabın yaratıcılığı destekleyen kitap türünde olduğu saptanmıştır. Sanat bilgisi içeren kitap türünde ise bazı kitapların birden fazla sanat bilgisi içerdiği saptanmış ve 199 kitabın sanat türü, sanatçı, sanat akımı üzerinden ilerlediği ya da belirli sanatsal tarzlar kullanılarak resimlendiği belirlenmiştir.

Bolat Aydoğan (2019), farklı sanat eserlerinin konu edildiği resimli çocuk kitaplarının çocukta estetik algı gelişimini destekleyeceğini ve sanatsal becerilerin gelişimine katkı sunacağını belirtmiştir. Bu kitapların belirli ölçütler çerçevesinde yazılmasının kitabın işlevselliğine de katkı sunacağını ifade etmiştir. Ocak Karabay ve Bilir Seyhan (2017), sanat etkinliklerinin çocukta görsel algı, yaratıcı düşünme becerisini destekleyeceğini ifade etmiştir. Sanatsal bir araç olarak ele alabileceğimiz resimli çocuk kitaplarında özellikle içerik olarak sanat bilgisinin yer almasının bu bağlamda çocuğun görsel algı gelişimine katkı sunacağı düşünülebilir. İncelenen kitapların büyük çoğunluğunun, konuyu çocuğa uygun şekilde ifade edebilme gayesi ile yazıldığı, resimlemelerde genellikle ele alınan sanatçı, sanat eseri ya da sanat

akımının etkisinin hakim olduğu görülmektedir. Ayrıca 76 kitabın ilk ya da son sayfasında buna ilişkin bir yazar/ çizer notunun eklendiği, kitabı okuyan için bu bilgilerin aydınlatıcı ve araştırmaya teşvik edici olduğu da söylenebilir. Çocuk kitaplarında estetik öğeler çocukların yaratıcılık becerilerini geliştirilme bakımından önemlidir. Kara (2019b), kitaplarda resimlemenin özgünlüğü, renklerin kullanım biçimi, karakter ve çevre tasarımı ve kompozisyonun nasıl kurgulandığının incelenmesinin resimlemelerin yaratıcı özelliklerinin belirlenmesini sağlayan ve kitabın bütünü oluşturarak önemli ölçütler olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışma kapsamında yaratıcılığı destekleyici kitap kategorisinde değerlendirilen kitaplar kendi içinde sessiz kitaplar, etkileşimli kitaplar ve farklı düşünmeyi destekleyici kitaplar olarak alt kategorilere ayrılmıştır. Bu kitapların resimlemelerinin yorum yapmaya açık olduğu, resimlerde detaylandırmaların hakimiyeti ve çocuğun kitap ile birebir ilişki içinde hareket etmesini kolaylaştırıcı şekilde kurgulandığı dikkat çekmektedir. Özellikle resimleme özellikleri açısından incelendiğinde bu kitaplarda kullanılan sayfa tasarımı, renk kullanımı ve konu işleniş biçiminin farklılığının kitabın dikkat çekiciliğini de arttırdığı görülmektedir.

Sanatsal Özellikler: İncelenen kitapların sanatsal özelliklerine ilişkin olarak özellikler şu şekilde ele alınmıştır; sanatsal stiller, sanat dalları, resimleme teknikleri, kullanılan renkler, renk uyumları, sanatçı özellikleri ve sanat bilgisi. Kılıç (2021), bu konu hakkında kitaplardaki resimlemelerin sanatsal özelliklerinin dikkate alınmasının çocukları zamanla sanatsal ve estetik değerlendirme yapmaya yatkın hale getireceğini ifade etmiştir. Bulgulara göre kitaplardaki sanatsal stiller incelendiğinde, karşımıza işlenen sanatsal stilin temsilcisi olan sanatçının biyografik kurgusu çıkmakta ya da çizerlerin belirli stillerle resimlemeleri gerçekleştirdiği görülmektedir. Çalışma grubundaki 49 kitapta sanatsal stillerden gerçekçilik (realizm) ve 31 kitapta gerçeküstücülük (sürrealizm) stillerinin temsilcileri kabul edilen ressamların sıklıkla ele alındığı görülmektedir. Ayrıca kitap resimlemelerinde de sıklıkla gerçekçilik ve gerçeküstücülük akımlarının kullanıldığı belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde Dressel (1984), resimli kitaplarda kullanılan sanatsal stillerin yaşanan çağ ile bağlantısına dikkat çekerek sanatın yöneliminin kitaplara da yansıtacağını ifade etmiştir. İlk dönem resimli çocuk kitaplarındaki gerçekçi stil anlayışının yerini giderek soyut resimlemelerin aldığı ve bu durumun giderek artacağını savunan Dressel

(1984)'in bu görüşünden yola çıkılarak bakıldığında, kitaplardaki gerçekçi stilin gerçeküstü resimlemelerle bir arada kullanıldığı, soyut formların hakim olduğu resimlemelerin ise kitaplarda yer aldığı görülmektedir. İncelenen kitaplardan 15'inde dışavurumcu resimler tercih edilirken; 36 kitapta soyut sanatın ön plana çıktığı görülmektedir. Çocuklar kitapta konunun içeriği kadar konunun işleniş biçiminin önemli bir parçası olan resimleme stillerine de oldukça dikkatle yaklaşırlar. Bu nedenle alışılmışın dışında sanatsal stillerin kullanılması ve kitap tasarımı çocuğun o kitaba olan ilgi ve merak düzeyini olumlu yönde etkileyecektir. İncelenen kitaplar sanat dallarına göre detaylı incelendiğinde kitapların birden fazla sanat dalını konu edindiği ve 130 kitabın resim; 9 kitabın heykel; 7 kitabın dans; 12 kitabın da müzik sanatıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Çocukların sanat bilgisini küçük yaşlardan itibaren desteklemek ve geliştirmek eğitim ortamlarında yer verilmesi gereken bir konudur. Enkhoff ve Guberman (2006), çocukların sanatın farklı biçimleriyle karşılaşmalarını hem günlük yaşamlarının ve hem de deneyimlerinin önemli bir parçası olarak görmektedir. Bir diğer çalışmada Akhun (2012), incelediği kitapların çoğunluğunda yalnızca resim sanatının yer aldığını belirtmiştir. Ancak sanatın yalnızca resimden ibaret olmadığını çocuklara bir ifade şekli olarak resmin dışında farklı sanat dallarının da mevcut olduğunun vurgulanmasının gerekliliğini de ifade etmiştir. Bolat (2019) ise çocuk sanat kitaplarının akademik çalışmalardaki yetersizliğine değinmiştir. Farklı sanat dallarının yer aldığı kitapların çocuklar için bir sanat müzesi işlevi görebileceğini, estetik algı ve beğenilerine önemli katkı sunacağını belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında bulgular incelendiğinde kitapların çoğunluğunda hala resim sanatını konu edinmiş olsa da farklı sanat dallarına da son dönemde çıkan kitaplarda yer verildiği görülmüştür. Enkhoff ve Guberman (2006), özellikle popüler kültür etkisiyle sıklıkla karşılaşılan sanat dallarına yer vermenin ve bunların açıklayıcı referanslarının kitapta bulunmasının çocuğun sanat eserlerini anlamlandırarak yeni kodlar oluşturmaya yardımcı olacağını ifade etmiştir.

Bu çalışmadaki 22 kitapta resim sanatı dışındaki diğer sanat dalları (müzik, heykel, tiyatro vb.), 16 kitapta sanatçının temsil ettiği akım, 38 kitapta ise kullanılan tekniğe ilişkin açıklama notlarının yer aldığı görülmektedir ancak müzik sanatını konu edinen kitaplara işitsel bir unsurun eklenmesinin bu kitaplara daha bütünsel bir form kazandıracağı düşünülmektedir.

Kitaplardaki resimleme tekniklerine bakıldığında genel olarak beş teknik ile karşılaşılmıştır. 58 kitabın dijital kanallar aracılığı ile resimlendiği; 29 kitapta kolaj tekniğinin ağırlıklı olarak kullanıldığı; çizim ve boyama teknikleriyle 61 kitabın ön plana çıktığı gözlenmiştir. Ayrıca geleneksel baskı teknikleriyle resimlenen 4 kitap da çalışma grubunda yer almaktadır. Sanatçının resimleme tarzı konu seçimi, hedeflenen mesaj açısından son derece önemlidir. Kılıç (2021), sanatçının resimleme tarzının dijital ya da çizim ve boyama teknikleri olmasından öte kendine özgü yaklaşımının önemli olduğunu ifade etmektedir. Çalışma grubunda yer alan ‘sanat bilgisi içeren kitaplar’ ele alındığında Kılıç (2021)’i destekleyici olarak aynı ressamı konu edinen kitap çizerlerinin farklı tekniklerle ilgi çekici, eğlendirici aynı zamanda bilgilendirici içeriğe sahip kitaplar tasarladıkları görülmektedir. Benzer şekilde karakterin ön plana çıkmasının hedeflenmediği kitaplarda çizimlerin soyutlaştığı gözlenmiştir. Bu kitaplar bir duygu durumuna yoğunlaşmak yerine esnek düşünme becerisini ön plana çıkaracak açık uçlu bir soru üzerinden ilerlemekte bir nesne ya da olgunun tek bir form ile ifade edilemeyeceğini vurgulamaktadır. Peng (2017), çalışmasında çocukların doğrudan bir sanat eserinin ya da sanatçının varlığını kavrayamamasalar da doğru ve uzun vadeli bir sanatsal eğitimle bunun mümkün olacağını belirtmiştir. Kitap resimlemelerinin çocuk estetiği, çocuk ilgisi ve çocuk gerçekliği hedeflenerek yapılmasının çocuğun sanatsal sezgisini geliştireceğini ifade etmiştir.

Kitaplarda baskın olarak kullanılan renkler ve renk uyumlarına bakıldığında 128 kitapta canlı renkler; 26 kitapta pastel renkler kullanıldığı tespit edilmiştir. 3 kitabın tamamının siyah beyaz ve gri renklerden oluştuğu; 17 kitabın yer yer siyah beyaz tonlamaya yer verdiği belirlenmiştir. Kitaplarda renk uyumu kurallarına uygun resimlemeler yapıldığı gözlenmiştir. Buna göre, 120 kitapta çok renklilik uyumuna; 133 kitapta benzer renk uyumuna; 64 kitapta tek renk uyumuna ve 116 kitapta tamamlayıcı renk uyumuna dikkat edildiği tespit edilmiştir. 143 kitapta kullanılan renklerin çocuğun hayal gücünü harekete geçirici olduğu; 133 kitapta yer yer nesnelerin gerçek rengi dışında kullanıldığı ancak sanatçıları ele alan kitaplarda renklerin gerçekçi kullanıldığı belirlenmiştir. Resmi oluşturan ana öğelerden olan renklerin kullanımının formların nasıl oluştuğu ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Bir sanatçının kasvetli dönem resmi olarak tanınan tablolarının yer aldığı sayfalar daha donuk ve koyu renklerle ifade edilirken yaratıcılığının arttığını, en fazla

eser verdiği dönemleri gibi bilgilerin sezdirildiği sayfaların daha canlı ve parlak renkler kullanılarak resimlendiği belirlenmiştir. Ayrıca diğer türlerde de benzer durumlar söz konusudur. Eğer çizilen form, durağan, sabit, neşeli, meraklı, sorgulayıcı gibi özellikleri ön plana çıkarıcı şekilde ise renkleri değişmekte ve bu değişim sayfa geçişlerinde de özellikle gösterilmektedir. Benzer bir bilgiyi, Barone (2011), formu oluşturan çizgi bir eylemi ifade ederken renk de bu eylemi pekiştirici bir katalizör görevini üstlenir şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca çalışma boyunca siyah beyaz ve gri tonlamaları ile dikkat çeken kitaplar da olmuştur. Bu kitaplar incelendiğinde derinlik algısının ön plana çıktığı, karakterlerin yüz ifadelerinin belirginliği ve detaylı çizimlerin yapıldığı da gözlenmiştir. Özellikle renkli sayfalar ve siyah beyaz tonlamaların olduğu kitap örneklerinde neşeli, hareketli sayfalar renkli; karakterin düşündüğü, odaklandığı sayfalarda siyah beyaz renklerin hakim olduğu görülmüştür. Her iki sayfa birbiriyle kıyaslandığında ruh halindeki değişimlerin ilgi çekici olduğu, özellikle duyguların ifadesinde etkili olduğu söylenebilir. Jacobs ve Tunnel (2004), “*akromatik renkler*” adı verilen siyah beyaz ve gri renklerin resimdeki diğer renklerle benzer etkiler yaratabileceğini ifade etmiştir. Bu renklerin tonları olmamasına rağmen bir araya gelerek sahip oldukları nötrlükten arınarak resmin ifade değerini oluşturduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde “*monokromatik renkler*” aracılığı ile de bir rengin birden fazla tonunun dengeli beraberliğinin resmin anlam, estetik ve ifade gücünü arttıracaklarını ve çocuklarla aynı oranda ilgi ile karşılanabileceğini belirtmiştir. çalışmada akromatik ve monokromatik renklerle resimlenmiş 22 kitaba ulaşılmıştır. Bu kitaplarda ele alınan konuların bu renklerle ifade edilmesinin konuyu güçlendirdiği ve dikkat çekiciliği arttırdığı söylenebilir. Ayrıca çocukların alışılmışın dışında bir tasarımla karşılaşmaları onları kalıplaşmış biçimlerden uzaklaştırarak estetik ifade biçimlerini de geliştireceği düşünülmektedir.

Sanatçı özellikleri ve sanat bilgisi içermesi yönünden çalışma grubundaki kitapların incelenmesi sonucunda 76 kitapta sanatçıya yönelik açıklayıcı bilgilerin kitap iç/ arka kapakta yer aldığı; 17 kitapta sanatçının temsil ettiği akıma (sanatsal stil) ait bilgilerin yer aldığı; 38 kitapta ise kullandığı tekniğe ilişkin bilgilerin yer aldığı görülmüştür. Genellikle sanatçının kullandığı teknik olarak en çok kolaj tekniğinin açıklandığı söylenebilir. Ayrıca sanatçıya ait kitaplarda yer alan bilgilerin doğum ve ölüm yeri, sanat ile kurduğu bağ anlatılmıştır. Anlatımlarda sanatçıların insani

özellikleri (üzüntü, mutluluk, yalnız kalma isteği, aynı resmi sık sık tekrar ederek yapma gibi) sıklıkla vurgulanmıştır. Verilen sanatsal bilginin (sanatçının yaşadığı yer, sanat eserini yaptığı mekan, sanat eserinin ismi, şu anda bulunduğu yer gibi) bilimsel gerçeklerle örtüştüğü tespit edilmiştir.

Sanatçıların özellikle kullandığı tekniğe/ malzemeye ilişkin bilgilerin verilmesi çocuğu o sanat ile tanışma konusunda cesaretlendirebilir. Ayrıca farklı kültürlerin izlerini taşıyan malzeme/ teknik vb. bilgilerin yakından uzağa ilkesi doğrultusunda çocukluk merakını arttıracacağı düşünülmektedir. Bolat Aydoğan (2020), çocuk sanat kitaplarında yer alması gereken önemli kavramlara odaklandığı çalışmasında, estetik, kültür, sanat eserini/ sanatçıyı yorumlamaya ilişkin bilgilerin verilmesinin çocuğun sanata olan farkındalığını arttıracacağını, sanatçı ile ilgili paylaşılan bilgilerin çocuğu sanata ve sanatçıya özendirceğini ifade etmiştir. Sipe ve Mcguire (2006), resimli çocuk kitabının başlangıçtan son sayfasına kadar detaylarla tasarlanması gerektiğini ifade ettiği çalışmasında kitap iç/arka sayfanın önemine değinmiş ve bu bölümlerin aydınlatıcı, merak uyandırıcı ve kitap bittikten sonra da çalışmaya devam edecek bilgi akışının verileceği alanlar olarak yorumlamıştır. Bu bilgi doğrultusunda çalışma kapsamında incelenen kitaplarda yer alan açıklama notlarının sanatçının yaşadığı yer, sanat eserinin bulunduğu yer gibi bilgilerle sınırlı kaldığı ve bu nedenle de yeterli düzeyde sanat bilgisi ve sanatçı tanıtımını içermediği söylenebilir. Ayrıca bir sanatçının birden fazla kitabında yer alan iç kapak açıklama notunun tüm kitaplarında aynı olduğu görülmüştür. Bunun yerine, sanatçının neden bu yolu seçtiği, en çok neyi resimlemeyi sevdiği, bahsedilen eserinde hangi tekniği (firça, enstrüman, boya, malzeme vb.) kullandığı gibi anlatılan duruma özgü özelleştirilmiş bilgilerin de olmasının kitabı daha da bütünleştireceği düşünülmektedir.

Çalışma grubundaki 36 kitapta farklı kültürleri tanıtıcı öğelerin yer aldığı görülmüştür. Resimli çocuk kitaplarının halk sanatı öğelerini barındırması, geleneksel öğelerin aktarılabilceği bir araç olarak kullanılması farklı kültürleri tanıma, kabul etme ve kültürler arasında bağlantı kurabilmeye destek sağlayabilir. Arıcı ve Işıtan (2021) çalışmasında, kitap resimlerinin çocuğa uygunluk ilkesi esas alınarak yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Bir kültürün yanlış ifade edilmesinin çocuk için ötekileştirici olma riskine karşılık resimleme tekniklerinin dikkatle seçilmesinin önemine değinmiştir. Kitaplar incelendiğinde böylesi bir duruma rastlanmamıştır

ancak farklı kùltürlere özgü resimleme tekniği, sanatçı ya da sanat eserinin kùltürel ögelere ilişkin açıklama bilgilerinin eksik kaldığı söylenebilir.

Görsel Anlatım Özellikleri: Görsel anlatım özelliklerine ilişkin çalışma grubundaki kitaplar, kapak ve sayfa tasarımı ile metin resim arasındaki ilişki yönünden ele alınarak incelenmiştir. 152 kitabın tamamının ilgi çekici ve merak uyandırıcı kapak tasarımına sahip olduğu belirlenmiştir. Farklı tasarım özellikleri gösteren kitaplarda konu bütünlüğünde öne çıkan karakter, mekan ya da olayın kapak resminde de kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durumun kitaba yönelik önemli bir ipucu özelliği taşıyarak çocuğun kitaba yönelimini arttıracakı düşünölmektedir. Barandoozi (2014) ve Karatay (2011) da benzer şekilde yapmış oldukları iki ayrı çalışmalarında bu durumu değinmiş ve kapak resminin ilgi çekici ilk öge olduğunu dile getirmişlerdir. Bu bilgiye ek olarak incelenen kitaplarda mukavva kapaklı kitap tasarımlarında kapak resimlerinin yaldızlı ve kabartmalı olduğu görölmüştür. Bu tarz dokulu yüzeyler çocuğun kitap ile daha fazla dokunsal bir bağ kurmasını sağlayarak etkileşimin süresini de arttırabilir. Benzer bir çalışmada Gönen vd. (2016), metin ve resmin bir arada yer aldığı sayfa düzeninde konunun önemine dikkat çekmişlerdir. Metnin başlangıç noktası, resimle bütönlüyci şekilde konumlanması dikkat gerektirmektedir. Bu araştırma kapsamında incelenen kitaplardan 10'unda çerçeve içine alınmış resimlemelerin olduğu; 133 kitapta resmin her iki sayfayı kaplayacak şekilde konumlandığı ve 9 kitapta da yer yer çerçevesiz ve iki sayfaya yayılmış resimler tespit edilmiştir. Çerçeve içine alınan resimlerde genellikle karakterin ruh haline, dikkat çekilmek istenen ögeye yakın çekim bir fotoğraf etkisi yaratıldığı ve parçalı görünüm oluşturulduğu ya da olay akış sırasının ifade biçimi olarak yansıtıldığı görölmüştür. İki sayfaya yayılmış resimlerde genellikle geniş perspektiften çekilmiş fotoğraf etkisi hakimdir. Bu resimlerde genellikle mekan/çevre betimlemesi, ince detaylar, abartılı çizimlerle dikkat çekiciliğin ön plana çıkarıldığı görölmüştür. Sayfa tasarımıyla ilgili olarak Lee (2022), tasarımın tesadüfi bir yolla seçilmediğini belirtmiştir. Kitabın birleşim noktasının önemli bir tasarım fırsatına dönüşeceğini ifade eden Lee, iki sayfanın birleşiminde kaybolduğu düşünölen resimlerin aslında çocuk için ilgi çekici ve devamlılığının arandığı bir oyunsu sürece dönüşebileceğini belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında 133 kitapta, iki sayfaya yayılan resimlerin sayfa birleşiminde düzenli bir biçimde ikiye bölündüğu, resimler arasında kopukluğun yaşanmadığı söylenebilir.

Ayrıca çalışma grubunda yer alan 63 etkileşimli kitapta iki sayfaya yayılmış resimleme yapıldığı, sayfa birleşimlerine özellikle nesnelere atlama, zıplama, saklanma, sallanma vb. eylemlerle yönlendirildiği belirlenmiştir. Bu durumun sayfa birleşimine dikkat çekeceği, kitabın bütünselliği ve geniş açıdan kitaba bakma isteği uyandırarak görsel algıyı destekleyeceği düşünülebilir.

Kitaplar, resim metin ilişkisi açısından incelendiğinde 152 kitabın tamamının konuya uygun basit, anlaşılır ve dikkat çekici şekilde resimlendiği belirlenmiştir. Çalışma grubunda yer alan 12 kitapta çevresel yazıların kullanıldığı 140 kitapta ise aynı sayfadaki resim ve yazının birbiriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 152 kitapta resimlerde derinlik algısının kullanıldığı belirlenmiştir.

Kompozisyonun bir bütün oluşturması resmin sayfa içinde iyi konumlanması ve metne hizmet etmesinin yanında resmin tek başına güçlü bir duruş sergilemesi de önemlidir. Resmin metne eşlik etmesinin yanında yorumlanabilir olması bir kitabın tekrar tekrar okunabilmesi ve süresiz olmasını sağlayacak önemli etmelere dendir. Bu nedenle resimde derinlik ve boyut gibi özellikler resmi bu yönden destekleyecektir. Wong vd. (2021) benzer şekilde sanatın resimli kitaplar aracılığı ile öğretiminin çok geri planda kaldığını vurgulamıştır. Yapmış olduğu çalışmada, iyi resimlenmiş kitaplar ya da sanatı işleyen kitaplarda görsel sanat öğeleri ve tasarım ilkelerini öğrenme konusunda çocukların çok daha motive olduğunu ifade etmiştir.

İncelenen kitaplarda çevre betimlemesinin kitabın doğasına uygun olarak detaylı/sade veya ana karaktere odaklı olduğu söylenebilir. Örneklerde müze, sanat malzeme odası gibi mekanların sanat ile ilgili malzemelerle resmedildiği, eğer konu bir ressam üzerinden ilerliyor ise ressamın yaşam alanının detaylarına yer verildiği belirlenmiştir. Çevre betimlemeleri kurguyu besleyen yeni yeni hikayeler yaratılmasına olanak sağlayan önemli bir etmendir. Çocuklar hikayeler uydurmayı severler. Bu nedenle aynı kitap tekrar tekrar okunarak yeniden kurgulanmaya olanak sağlayıcı olmalıdır. Kara (2019a), çevre betimlemelerini, çocuğun yaratıcılığını destekleyici bir resimleme dili olarak ifade etmiştir. Çalışma grubunda yer alan 84 kitapta çevre betimlemesinin detaylı tasvir edildiği, 68 kitapta ise çocuğun hayal gücüne bırakıldığı belirlenmiştir. Detaylı anlatımlar çocuğun kurguyu hatırlamasına destek sağlayıcı olabilir ve hayal gücüne bırakılmış sayfaların ise çocuğun dil gelişimini destekleyerek yeni kurgular yaratılmasına fırsat sunabileceği söylenebilir.

Yaratıcılığı Destekleyici Özellikler: Ocak Karabay ve Bilir Seyhan (2018), çocukta estetik gelişimin yeterli uyaranla dolu bir ortamda ilgi çekici nitelikler barındıran materyallerle sağlanabileceğini vurgulamışlardır. Bu materyaller arasında resimli çocuk kitaplarına ve sanat kitaplarına ayrı ayrı dikkat çekmişlerdir. Yıldız ve Durmuşoğlu (2018), estetik değer taşıyan resimli çocuk kitaplarının yaratıcılığı destekleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Kara (2022) ise çalışmasında yaratıcılık unsurlarını mizahi yönü destekleme, çeşitli sorularla çocuğun çözüm yolları bulmasına katkı sunma, dramatizasyona imkan tanıma gibi özellikler belirlemiştir. Çalışma grubunda, yaratıcılığı destekleyici özellikler, etkileşimli ögeler açısından incelenmiştir. Buna göre, 24 kitapta açık uçlu soruların olduğu; 16 kitapta sözel yönergeler olduğu, 18 kitapta hareket ettirilen ögeler ve yaratıcı oyunlar olduğu ve 5 kitapta içinde materyal bulunan sayfalar olduğu belirlenmiştir. İncelenen kitaplarda yer alan soruların akışa destek sunabilmesi ve çocukta yaratıcılığı ortaya çıkarabilmesi için öğreticilikten uzak, yorumlayıcı, açık uçlu ve farkındalık oluşturacak sorular olarak kurgulandığı belirlenmiştir. Sözel yönergelerin, emir cümlesi kalıbıyla oluşturulmadığı, olay akışının bozulmadan verildiği söylenebilir.

Dil ve Anlatım Özellikleri: Dil ve anlatım özellikleri dikkate alındığında 12 kitabın sessiz kitap olduğu, 140 kitabın dilinin sade olduğu, çocuğun anlayabileceği kelimelerin yer aldığı, yazım kurallarının dikkate alındığı ve cümle uzunluğunun yaş grubuna uygun olduğu belirlenmiştir. Atasagun (2022), sessiz kitapların çocuğun dili üzerindeki etkisinin ortak bir kabul olduğunu ifade ettiği çalışmasında bu kitapların dil gelişimi ya da dil edinimi üzerindeki etkisinin de araştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Çalışma grubunda yer alan 12 sessiz kitap, çocuğun kendi başına bir olay kurgulayabileceği, karakterlerin yüz ifadelerinin net olarak ifade edildiği, detaylı resimlerle resimlendiği söylenebilir. Bu kitapların çocuğun çevresinde duyduğu kelime gruplarını ve cümle yapılarını pekiştirme adına iyi bir yol olduğu düşünülebilir.

Başaran, Çelik ve Güngör Aytar (2021) çalışmasında resimli çocuk kitaplarında en fazla dil ve anlatım alanında olumsuz ögeler bulunduğunu ifade etmiştir. Çalışma grubundaki 1 kitapta noktalama hatası ve 13 kitapta anlatım bozukluğu tespit edilmiş olsa da genel olarak dil ve anlatım özelliklerine dikkat edildiği söylenebilir. Özellikle son 5 yıl içinde basılmış ya da basımı yenilenen kitaplarda dil ve anlatım yönünden bir bozukluğa rastlanmamıştır. Pektaş ve Kangal

(2015), 180 resimli çocuk kitabını incelediği çalışmasında en çok kullanılan dil sanatının deyimler olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde, çalışma grubunda incelenen 132 kitapta deyimlerin sıklıkla kullanıldığı, mecaz anlatımların deyimler aracılığı ile yapıldığı söylenebilir.

Sanat bilgisi ve estetik algıyı destekleyici özellikler açısından detaylıca incelenen kitaplarda görüldüğü gibi belirlenen kriterleri çalışma grubundaki resimli çocuk kitaplarının karşıladığı söylenebilir. Özellikle son dönemlerde basılan kitapların hem resimleme hem yazın kısmı açısından uzman ellerden geçtiği ve çocuğa uygunluğun ön planda tutulduğu anlaşılmaktadır. Çeviri kitaplarda ise tasarımın sınırlarını aşan, yaratıcılığın daha kitap kapağı ile başladığı katmanlı kitaplara daha sık rastlandığı söylenebilir. Başlı başına ayrı bir dünya olan sanatın çocuğun yaşadığı ortama uygun hale getirilmesi karmaşık olsa da daha çok sanat akımı, sanat dalı, sanatçı ve sanat stili ele alınmış çocuk kitabı görmek çocuğun dili olan resmi geliştirip dönüştürerek estetik ifade biçimini geliştireceği düşünülmektedir.

Ülkemizde uygulanan “MEB 2013 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı”nda çocukların yaratıcılık becerilerini, estetik algı ve sanat bilgilerini desteklemeye yönelik kazanım ve göstergeler yer almaktadır. Bu kazanım ve göstergeler Sosyal-Duygusal Alan bölümünde aşağıdaki şekildedir:

“Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder: (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur (s.28).

Kazanım 13. Estetik değerleri korur. (Göstergeleri: Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler. Çevresini farklı biçimlerde düzenler. Çevredeki güzelliklere değer verir”(s.30).

Kazanım 14. Sanat eserlerinin değerini fark eder (Göstergeleri: Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir (s.30).”

Ayrıca “MEB 2013 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programında daimi merkez olarak “sanat merkezi yer almaktadır (s.37)”. Ayrıca ekinlik türü olarak sanat etkinlikleri uygulanmaktadır. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde çocukların yaratıcılık becerilerini, estetik algılarını geliştirmek, sanat dalları ve sanat eserlerine yönelik bilgilerini artırmak, bu konuda gözlem ve yorum yapma, bunun yanı sıra eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek, çocuklara hem eğitim hem de sosyal hayatlarında olumlu katkıları olacaktır. Çocukların hayatlarında vazgeçilmez bir araç

olan resimli kitaplar bu sebeple görsel, içerik ve estetik özellikleri, desteklediği düşünme biçimleri açısından büyük önem taşımaktadır.

V.Taşdelen (2016), estetik değeri, resim ve görsel malzemeyi tanımlayarak ifade etmiştir. Resim başlı başına bir estetik değer olarak kabul edilirken bir görsel malzemeye dönüştürülerek bir eserin ifadesine, güzelleşmesine ve dikkat çekiciliğine yardımcı bir unsur olarak da görülmektedir. Burada resim ya da görsel öge birbirinden bağımsız olarak düşünölmeyeceği gibi estetik değer hem resmin kendisi hem de bir eserin ifade biçimi olarak aynı anda ele alınmalı ve estetik değer yorumlamalıdır.

Sonuç olarak resimli kitapların pek çok alt boyuta bakılarak detaylıca incelendiği bu çalışmada elde edilen sonuçlar, V.Taşdelen'in (2016) ifadelerini desteklemektedir. Buna göre çalışma grubundaki 152 kitabın tamamının estetik değer taşıdığını söylemek mümkündür.

5.2. Öneriler

Yapılan araştırma sonuçlarından yola çıkarak yayınevleri, çocuk kitabı yazarları ve çocuk kitabı çizerlerine ve araştırmacılara yönelik öneriler verilebilir.

Aşağıda bahsedilen konularda kitapların olması için yayınevleri ve çocuk kitabı yazar ve çizerleri teşvik edilebilir. Buna göre;

Yayınevi-Yazar ve Çizerlere Yönelik Öneriler:

Çocuk kitaplarının resimlemelerinde çoğunlukla farklı renklerin bir arada kullanımları yaygındır. Çocuklara farklı bakış açısı kazandırmak amacıyla tek renkle çalışan ressamı anlatan (örneğin; Yves Klein), tek renkle resimlenmiş kitaplar da basılarak farklı şekillerde ve tarzlarda resimlenmiş çocuk kitaplarının basılması önerilebilir.

Yayınlanan kitaplarda genellikle göröldüğü üzere ağırlıklı olarak yabancı sanatçılara yönelik kitaplar bulunmaktadır ve yerli ya da çeviri kitap fark etmeksizin sanatçı olarak çok az kadın sanatçıya (ressam, balerin, müzisyen) yer verildiği görölmüştür. Zengin bir sanat geçmişi olan ölkemizde çocukların daha sık yerli sanatçılarla tanışmasını sağlayacak kitaplar yazılabilir. Yine kadın sanatçıları anlatan

resimli kitapların yayımlanması önerilebilir. Özellikle daha az bilinen, çocuğa uygun, kendine özgü izleri ile hemen tanınacak sanatçıların anlatıldığı kitapların yayımlanması da önerilebilir.

Müzik sanatının ele alındığı kitaplarda (sanatçı, müzik eseri anlatımı vb.) kitaba dijital bir kod eklenerek eserin dinlenmesi de sağlanabilir. Çoklu öğrenme ortamının destekleneceğinin düşünüldüğü bu uygulamada çocuk ve kitap etkileşimi artırılabilir.

Sanatçı/sanat eseri isimlerinin Türkçe okunuşlarının kitap içinde yer alması okuyan yetişkin/öğretmenin de doğru telaffuzla anlatmasını kolaylaştırabilir.

Çalışma grubunda doğrudan sanat akımının ele alındığı tek bir kitaba rastlanmıştır. Daha çok sanat akımının kurgusal kitaplarda yer alması çocuklarda estetik algının gelişimine katkı sunabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Alanyazında sanat ve sanatçıyı ele alan kitapların incelenmesine yönelik çalışmalar az da olsa mevcuttur. Sanat dalları, sanatçıyı anlatan kitaplar, estetik algıyı, yaratıcılığı ve eleştirel düşünmeyi sağlayan kitapların mevcut durumu ile ilgili olarak çocuk kütüphaneleri, anaokulu ortamları ve ev ortamlarını inceleyen çalışmalar yapılabilir.

Yine sanat dalları, sanatçıyı anlatan kitaplar, estetik algıyı, yaratıcılığı ve eleştirel düşünmeyi sağlayan kitaplar kullanılarak eğitim ortamlarında ve ev ortamlarında sesli okuma müdahale araştırmaları yürütülebilir ve bu konularda kitap okunmasının çocukların sanat bilgisi, estetik algısı ve yaratıcılık becerileri üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2015). An evaluation of teacher candidates' opinions about art education and form-meaning relationship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 1791-1797. Doi: 10.1016/j.sbspro.2015.01.839
- Abidin, M.Z., Daud, W.S.A.W.M. and Rathi, M.R.M. (2013). Printmaking: Understanding the terminology. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 90, 405-410. Doi: 10.1016/j.sbspro.2013.07.109
- Acer, D. and Gözen, G. (2019). Art detectives: Young children's behaviour in finding and interpreting art elements within picture books. *Education 3-13*, 48(6), 716-732. Doi: 10.1080/03004279.2019.1646297
- Akal, A. (2012). *Açıl maske açıl*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, ss.24-25
- Akhun, B. (2012). Görsel sanatçıları tanıtan resimli çocuk kitaplarının incelenmesi *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) Özel Sayı*, 1, 01-11.
- Allsburg C. V. (2020). *Jumanji*. İstanbul: Uçan Fil Yayınları, ss.5-9
- Anıl Yılmaz, G. ve Yılmaz, B. (2021). Eskişehir il halk kütüphanesi dermesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin ödünç alınma üzerinde etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(3), 353-387. Doi:10.24146/tk.955105
- Arastaman, G. , Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1) , 37-75 .
- Arıcı, M. R. ve Işıtan, S. (2021). Göç ve mülteci konulu resimli çocuk kitaplarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 683-713. Doi: 10.37669/milliegitim.958764
- Arifoğlu, G. and Kaptan, A. Y. (2018). Pop up books as an interactive material for preschool children. *VI. International Multidisciplinary Congress of Eurasia*. Rome: Sapienza University, ss. 149-153.
- Arnheim, R. (1974). *Art and visual perception*. California: University of California Press.
- Artut, K. (2020). *Sanat eğitimi: Kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aşlıoğlu, E. (2011). *Grafik sanatçılarının çocuk kitaplarının grafik tasarımına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Atasagun, A. (2022). *Görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- Atılgan, A. (2021). Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğun sanat eğitimi sürecine katkıları bağlamında bir inceleme (Leo Lionni örneği). *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4(1), 80-111. Doi: 10.47935/ceded.902763
- Avcı, F. (2006). Geçmişten günümüze çocuk kitaplarındaki resimler. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ss. 393-395.
- Aygün, A. and Abacı, O. (2014). Examination of illustrated storybooks published between the years of 2004-201 for 4-8 age group children in terms of illustration. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 94 – 99. Doi: 10.1016/j.sbspro.2014.09.161
- Bang, M. (2000). *Picture this: How pictures work*. California: Chronicle Books.
- Barandoozi, S. (2014). *Okul öncesi çocuk hikaye kitaplarında uygulanan illüstrasyonların biçim dili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Barone, D. M. (2011). *Children's literature in the classroom: Engaging life long readers*. New York: The Guilford Press.
- Barrett, T. and Marantz, K. (1989). Photographs as illustrations. *The New Advocate*, 2(4), 227-238.
- Bassa, Z. (2013). Çocuk kitaplarında resimleme. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı içinde* (s. 179-221). Ankara: Eğiten Kitap.
- Başaran, M., Çelik, N., ve Aytar, A. G. (2021). Resimli çocuk kitaplarının olumsuz öğeler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 1247-1272.
- Başoğlu, N. (2020). Çocuk edebiyatında sanata yolculuk: Müze eğitimi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(1), 193-212. Doi: 10.23863/kalem.2021.212
- Beiegel, C. (2019). *Renk apartmanı*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.19-20
- Bekkaya, K. ve Güven, G. (2021). 0-6 yaş arası çocuk kitaplarının yapısal özelliklerinin incelenmesi: Kesitsel bir alan yazın analizi. *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-14.
- Ben-Barak, I. (2020). *Bu kitabı yalama*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, iç/ kapak resmi
- Beveridge, L. (2017). Chewing on babybooks as a form of infant literacy: book sare for biting. N. Hamer, P.Nodelman, M. Reimer (Ed.). *More words about pictures current research on picture book sand visual/verbal texts for young people içinde* (s.18-29). New York: Routledge.
- Bingham, G. E., Venuto, N., Carey, M. and Moore, C. (2018). Making it real: Using informational picture books in preschool classroom. *Early Childhood Education Journal*, 46(5), 467-475. Doi: 10.1007/s10643-017-0881-7
- Bleicher, S. (2012). *Contemporary color: Theory&Use* (2. Baskı). New York: Delmar Cengage Learning

- Bolat Aydoğan, K. E. (2020a). Sanat eğitiminde eğitsel bir araç olarak ocuk sanat kitapları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 763-789. Doi: 10.18039/ajesi.682145
- Bolat Aydoğan, K. E. (2020b). ocuk sanat kitapları nasıl değerlendirilmeli? Biçim ve içerik bağlamında bir inceleme rneği. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 167-194. Doi: 10.21612/yader.2020.009
- Bolla, P. D. (2006). *Sanat ve estetik*. (ev: K. Koş). İstanbul: Ayrıntı yayınları.
- Bottigheimer, R. B. (2005). Fairytale and folk tale. P. Hunt (Ed.). *International companion encyclopedia of children's literature* içinde (s.261-274). New York: Taylor & Francis.
- Butschkow, R. (2018). *Arkadaşım balerin*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, kapak resmi
- Calogero, J. M. (2002). Integrating music and children's literature. *Music Educators Journal*, 88(5), 23-30. Doi: 10.2307/3399822
- Can, B. Kılını, E. ve Şeker, P.T. (2022). Okul ncesi dönem ocuklarının resimli yk kitapları ile ilgili tercihleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(1), 240–252. Doi: 10.30703/cije.1022598
- Chatterjee, A. (2014). *The aesthetic brain: How we evolved to desire beauty and enjoy art*. New York: Oxford University Press
- Ciecierski, L. Nageldinger, J. Bintz, W.P. and Moore, S.D. (2017). New perspectives on picture books. *Athens Journal of Education*, 4(2), 123-136. Doi:10.30958/aje.4-2-2
- ağıl, İ. (2019). *Azime'nin yumağı*. Muğla: Sinek Sekiz Yayınları, kapak resmi
- ağıl, İ. (2019). *Azime'nin yumağı*. Muğla: Sinek Sekiz Yayınları, ss.6-7
- akmak, H. G. ve Gönen, M. S. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- er, E. (2016). Preparing books for children from birth to age six: The approach of appropriateness for the child. *Journal of Education and Practice*, 7(6), 78-99.
- Çınaroğlu, A. (2016). *Küçük mor balık*. İzmir: Uçanbalık Yayınları, kapak resmi
- Danko - McGhee, K. and Slutsky, R. (2011). Judging a book by its cover: Preschool children's aesthetic preferences for picture books. *International Journal of Education through Art*, 7 (2), 171–185. Doi: 10.1386/eta.7.2.171_1
- Danowski, S. (2021). *Komşudaki tiyatro*. İstanbul: Ketebe Yayınları, ss.13-14
- Darlington, Y. and Scott, D. (2002). *Qualitative research in practice: Stories from the field*. Singapore: Allen & Unwin
- Darton, F. J. (2011). Children's books an introductory survey. *Children's books in england: five centuries of social life* içinde (s. 1). Cambridge: Cambridge University Press.
- Değirmenci, Ő. ve Uyanık, G. (2021). Gelenekselden dijitale: Elektronik kitaplar ve elektronik kitapların erken çocukluk döneminde kullanımı. M. S. Gönen, G.

- Uyanık (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve etkinlik örnekleri içinde* (s. 245-268). Ankara: Nobel Akademi.
- Deniz, A. ve Gönen, M. S. (2020). Resimli öykü kitaplarını değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erken Journal of Early Childhood Studies (6th International Early Childhood Education Congress Special Issue)*, 4(2), 88-116. Doi: 10.24130/eccd-jecs.1967202042220
- Deretarla Gül, E. (2021). Çocuk edebiyatı tanımı, önemi ve tarihi. M. S. Gönen, G. Uyanık (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve etkinlik örnekleri içinde* (s. 223-244). Ankara: Nobel Akademi.
- DeSantis, K. and Housen, A. (2000). *A brief guide to developmental theory and aesthetic development (draft)*. Visual Understanding in Education. http://ocmatours.net/wp-content/uploads/a_brief_gde_dev_thry.pdf. (Erişim Tarihi: 26.02.2022)
- Dewey, (2021). *Deneyim olarak sanat*. (Çev: N. Küçük). İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları.
- Diaz, J. (2018). *Adalı*. Ankara: Bilgi Çocuk, kapak resmi
- Diaz, J. (2018). *Adalı*. Ankara: Bilgi Çocuk, ss.9-10-19-20-24
- Dilidüzgün, S. (2006). Çocuk Edebiyatı Eleştirisinin Temelleri ve Türkiye’de *Çocuk Edebiyatı Eleştirisi. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ss. 159-165.
- Dogdson, N. A. (2019). Abstract depiction of human figures in impressionist art and children’s picturebooks. *Computers & Graphics*, X(1), 1-13. Doi: 10.1016/j.cagx.2019.100002
- Doonan, J. (1996). The modern picture book. P. Hunt (Ed.), *International companion encyclopedia of children’s literature içinde* (228-238). New York: Routledge.
- Dönmezler, E. and Say, S. (2020). Examination of illustrated children’s books published in Turkey for ages 5-8 in terms of format, illustrations and content. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 11(40), 746-772.
- Dresang, E. T. and McClland, K. (1999). Radicalchange: Digital age literature and learning. *The ryand Practice*, 38(3), 160-167. Doi:10.1080/00405849909543848
- Dressel, J. H. (1984). Abstraction in illustration: Is it appropriate for children?. *Children's Literature in Education*, 15, 103–112. Doi: 10.1007/BF01151775
- Druker, E. (2018). Collage and montage in picturebooks. B. Kümmerling-Meibauer (Ed.), *The routledge companion to picturebooks içinde*, (49-58). New York: Routledge.
- Duke, N. K. (2003). Reading to learn from the very beginning: Information books in early childhood. *Young Children*, 58(2), 14-20.
- Eckhoff, A. and Guberman, S. (2006). Daddy daycare, daffy duck, and salvador dali popular culture and children's art viewing experiences. *Art Education*, 59(5), 19-24.

- Erol, F. Z., Elhakan, G. B. ve Burulday, V. (2021). 3-6 yaş dönemindeki resimli çocuk kitaplarının iç ve dış yapı özelliklerinin incelenmesi. *Akademik Matbuat*, 5(1), 115-130.
- Ersan, M. ve Bayraktar, C. (2021). Resimli çocuk kitaplarında sembolik temsil ve kolaj. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11 (4), 1360-1375. Doi:10.7456/11104100/011
- Evan, E. D. (1987). Children's aesthetics. *Cunent Topics in Early Childhood*, 0(1), 73-99.
- Evans, P. and Thomas, M. A. (2013). *Exploring the elements of design*. Delmar: Cengage Learning.
- Fairer-Wessels, F. A. and Wessels, J. W. (2007). A critical discussion of the art styles used by selected illustrators of South African children's books since the 1950s. *Mousaion*, 25(1), 117-140.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6 b.). New York: McGraw-Hill Companies.
- Gao, W. (2021). Application of comprehensive materials in watercolor painting. *Journal of Human Movement Science*, 2(4), 53-56. Doi: 10.23977/jhms.2021.020413
- Gergilili, A., Hasol, D. ve Özer, B. (1997a). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi Cilt 1*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Gergilili, A., Hasol, D. ve Özer, B. (1997b). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi Cilt 3*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Gralley, J. (2006). Lift-off: When books leave the page. The Horn Book Lift off: When Books Leave the Page (hbook.com). (Erişim Tarihi: 19.10.2021)
- Gramsci, A. (2019). *Fare ile dağ*. İzmir: Desen Yayınları, ss.1-2
- Granger, D. A. (2006). Dewey's and Pirsig's aesthetics. *John Dewey, Robert Pirsig, and the art of living: Revisioning aesthetic education* içinde (s.94-133). New York: Palgrave Macmillan.
- Grenby, M. (2008). *Children's literature*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Gökmen, B. (2017). *Ödüllü çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Göknül, C. (2019). *Ressam masalı*. İstanbul: Bozlu Art Project, ss.10-28
- Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z. ve Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme seçenekleri bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 31(4), 724-735. Doi: 10.16986/HUJE.2015014224
- Gönüllü, B. (2004). *Çocuk kitaplarında illüstrasyon*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Guimaraes, T. (2021). *Buradaki Kitap Nereye Gitti?*. Ankara: Bilgi Çocuk Yayınevi, ss.9-33-36

- Gültekin, T. (2011). Sanat eğitiminde estetik değerlerin gelişim sürecinde çocuk ve iletişim. *Akademik Bakış Dergisi*, 0(24). <https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/9383/makaleler/24/arastirmax-sanat-egitiminde-estetik-degerlerin-gelisimi-surecinde-cocuk-iletisim.pdf> (Erişim tarihi: 13.02.2022)
- Hajo G. (2014). *Sırtındaki ağır yük*. İstanbul: Erdem Çocuk, kapak resmi
- Hajo G. (2014). *Sırtındaki ağır yük*. İstanbul: Erdem Çocuk, ss.8
- Helmund, J. (1987). Children's aesthetic perception: A developmental study of judgements and attitudes concerning the drawings and paintings of children. *Critical and Creative Thinking Capstones Collection*. University of Massachusetts Boston. http://scholarworks.umb.edu/cct_capstone/143. (Erişim Tarihi: 26.02.2022)
- Hidayah, A. F. (2020). The effect of pop up book activities on group a's early childhood creativity. *Early Childhood Research Journal (ECRJ)*, 3(1), 30-40.
- Hladiková, H. (2014). Children's book illustrations: Visual language of Picture books. *CRIS- Bulletin of the Centre for Research and Interdisciplinary Study*, 1, 19-31. Doi:10.2478/cris-2014-0002
- Horning, K. (2010). *From cover to cover: Evaluating and reviewing children's books*. New York: Harper Collins.
- Hsieh, H. F. and Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- Hunt, P. (2005). The Expanding world of children's literature studies. P. Hunt (Ed.), *Understanding Children's Literature* içinde (s. 1-15). London: Taylor& Francis.
- Işıtan, S. (2016a). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(4), 471-492. Doi: 10.7827/TurkishStudies.9086
- Işıtan, S. (2016b). Illustrated storybooks for preschool children published in Turkey between 1980-2013: A study based on preschool education reforms. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16 (2), 669-690. Doi: 10.12738/estp.2016.2.2862
- Işıtan, S. (2021). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında resimli çocuk kitapları. M. S. Gönen, G. Uyanık (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve etkinlik örnekleri* içinde (s. 223-244). Ankara: Nobel Akademi.
- İnan Demir, S. Ü. (2021). *Sara Şahinkanat'ın resimli hikâye kitaplarının çocuk edebiyatı özellikleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- İnce Samur, A. Ö. (2021). Creating a reading culture in a preschool in collaboration with children, teachers and parents. *International Journal of Progressive Education*, 17(4), 405-436.

- İpşiroğlu, Z. (2006). Çocuk yazını eleştirisi. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ss.173-176.
- Jackson, R. (2014). *Picasso*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, kapak resmi
- Jackson, R. (2014). *Picasso*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.13-14-23-24
- Jacops, J. and Tunnel, M. (2004). What is a good book? the pictures. *Children's literature briefly* içinde (s. 35-45). London: Pearson
- Kadıozade, E.D. ve Oğuz, N. (2020). Empresyonizm ve Anna Obiols'un çocuk kitapları bağlamında ressamların öğretimi. *Turkish Journal of Primary Education (TUJPED)*, 5(2), 219-241.
- Kara, C. (2019a). Çocuk kitapları için karakter tasarımından kitap tasarımına deneysel bir illüstrasyon uygulaması. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* , 33-50.
- Kara, C., (2019b). Çocuk kitapları illüstrasyonunda karakter tasarım yöntemlerinin sınıflandırılması. *Social Sciences Studies Journal* , 5, 685-696.
- Kara, C. (2022). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında yaratıcılığı destekleyen bir faktör olarak resimlemelerin kullanımı. *Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 221-240.
- Karaahmet Balcı, S. (2015). Sanat eğitimi alan bireylerde estetik algı oluşturmak için görsel kültür eğitiminin gerekliliği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 0(36), 465-477. Doi: 10.9761/JASSS2872
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları
- Karatay, Y. D. (2011). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* içinde (s. 78-122). Ankara: Grafiker Yayınları
- Kavuran, T. ve Dede, B. (2013). Platon ve Aristoteles'in sanat etiği, estetik kavramı ve yansımaları. *Sanat Dergisi*, 0(23), 47-64.
- Kaya, İ. (2006). Çocuk kitabı resimlerinde estetik boyut. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ss. 421-424.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kılıç, A. (2021). Çocuk kitabı illüstrasyonları ve dijital kolaj illüstrasyon tekniği üzerine bir değerlendirme. *Journal of Arts*, 4(2), 79-85. Doi:10.31566/arts.4.2.03
- Kiefer, B. (1992). Visual criticism and children's literature. *Allerton Park Institute*. Illions: University of Illinois at Urbana-Champaign Graduate School of Library and Information Science, ss. 73-93.
- Kiefer, B. (2008). What is a picture book, anyway? The evolution of form and substance through the postmodern era and beyond. L.R. Sipe ve S. Pantaleo (Ed.), *Postmodern picturebooks: Play, parody, and self-referentiality* içinde (s.9-21). New York: Routledge.

- Kik, J. (1989). *The aesthetic perceptions and preferences of young children for visual artworks*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Australia: Edith Cowan University
- Körükçü, Ö. (2012). Okul Öncesi Eğitime Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının Bulunması Gereken Temel Özellikler Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254.
- Körükçü, Ö., Kapıkıran, N., ve Aral, N. (2016). Schwartz'ın Modeline Göre 3-6 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarında Değerlerin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(38), 133-151.
- Kümmerling-Meibauer, B. and Meibauer, J. (2011). On the strangeness of pop art picturebooks: Pictures, texts, paratexts. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 17, 103-121. Doi: 10.1080/13614541.2011.624909
- Laçınbay (2020). Estetik algılama ve sanatsal yaratım sürecinde sanat motivasyonunun önemi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 829-849.
- Lee, S. (2020a). *Ayna*. İstanbul: Meav Yayıncılık, kapak resmi
- Lee, S. (2020). *Ayna*. İstanbul: Meav Yayıncılık, ss.14-15
- Lee, S. (2020b). *Dalga*. İstanbul: Meav Yayıncılık, ss.6
- Lee, S. (2021). *Gölge*. İstanbul: Meav Yayıncılık, kapak resmi
- Lee, S. (2021). *Gölge*. İstanbul: Meav Yayıncılık, ss.12
- Lee, S. (2022). *Sınır üçlemesi* (çev. Tinkılıç B.). İstanbul: Meav Yayınları
- Lehr, S. S. (2008). Lauren Child: Utterly and absolutely exception ordinarily. L.R. Sipe ve S. Pantaleo (Ed.), *Postmodern picture books: Play, parody, and self-referentiality* içinde (s.164-179). New York: Routledge.
- Lim. B. (2004).Aesthetic discourses in early childhood settings: Dewey, Steiner and Vygotsky. *Early Child Development and Care*. 174(5), 473-486. Doi: 10.1080/0300443032000153633
- Linse, C. (2007). Predictable books in the children's EFL classroom. *ELT Journal*, 61(1), 46-54. Doi: 10.1093/elt/ccl044
- Lionni, L. (2019). *Yoğun bir yıl*. Ankara: Elma Çocuk Yayınları, ss.18
- Lionni, L. (2020a). *Tırtıl boyu*. Ankara: Elma Çocuk, kapak resmi
- Lionni, L. (2020b). *Matthew'un rüyası*. Ankara: Elma Çocuk, ss.12
- Loudermilk, M., L. (2002). *The use of aesthetics in a comprehensive art Curriculum*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. America: Marshall University Art Education.
- Lukens, R., Smith, J. J. ve Coffel, C. M. (2021). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. (Çev: C .Pamay). İstanbul: Erdem Yayınları.
- Lynch-Brown, C.G., Tomlinson, C., and Short, K. (2014). *Essentials of children's literature*. Edinburgh: Pearson.

- Machotka, P. (1966). Aesthetic criteria in childhood: Justifications of preference. *Society for Research in Child Development*, 37(4), 877-885.
- Maclear, K. (2019). *Değişimsever bay flux*. İstanbul: Hep Kitap, ss.16
- Martinez, M., Harmon, J., Hillburn-Arnold, M. and Wilburn, M. (2020). An investigation of colorshifts in picturebooks. *Journal of Children's Literature*, 46(1), 9-22.
- Matulka, D. I. (2008). *A picturebook primer: Understanding and using picturebooks*. America: Greenwood Publishing Group.
- Mayesky, M. (2002). *Creative activities for young children*. America: Delmar Thomson Learning.
- McClurg-Genevese, J., D. (2005). The principles of design. Digital Web Magazine. https://www.digital-web.com/articles/principles_of_design/(Erişim tarihi: 19.052022).
- McNair, J. C. (2021). Surprise, surprise! Exploring dustjackets, casecovers, and endpapers in picturebooks to support comprehension. *The Reading Teacher*, 74 (4), 363-373. Doi: 10.1002/trtr.1985.
- MEB (2013). Milli eğitim bakanlığı temel eğitim müdürlüğü okul öncesi eğitim programı, Ankara. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Meeson, P. (1985). Aestheticism and responsibility. R. Malcolm (Ed.) *The aesthetic in education* içinde (s. 71-82). U.S.A: Pergamon Press
- Mercan, Z. ve Aydoğan Y. (2020). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimlemenin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi, *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(1), 67-86. Doi: 10.23863/kalem.2020.149
- Miller, L. J. (1969). Scratchboard drawing. *Design*, 70(5), 4-7. Doi: 10.1080/00119253.1969.9938857
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. America: Sage.
- Moebius, W. (1986) Introduction to picturebook codes, *Word & Image: A Journal of Verbal/Visual Enquiry*, 2(2), 141-158, Doi: 10.1080/02666286.1986.10435598
- Moore, B. E. (1973). A description of children's verbal responses to works of art in selected grades one through twelve. *Studies in Art Education*, 14(3),27-34.
- Nurnberger-Haag, J., Alexander, A. N. and Powell, S. R. (2020): What counts in number books? A content-domain specificity pology to evaluate children's books for mathematics, *Mathematical Thinking and Learning*, 1-25. DOI:10.1080/10986065.2020.1777365
- Nespeca S. M. and Reeve J. B. (2003). *Picture books plus: 100 extension activities in art, drama, music, math, and science*. America: American Library Association.
- Nodelman, P. (2008). *The hidden adult: defining children's literature*. America: The Johns Hopkins University Press.
- Nolan, D. (2015). *Büyük orman avcıları*. İstanbul: Abm Yayınları, ss.1-2

- Obiols, A. (2021). *Monet-Arkadaşım Claude*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.8-9
- Obiols, A. (2021). *Gauguin- Arkadaşım Paul*. Ankara: 1001 Çiçek Yayınları, ss.24-25
- Ocak Karabay, Ş. ve Bilir-Seyhan, G. (2017). Okul öncesi öğretmen adayları için görsel sanat eğitimi ve estetik. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 5(2), 213-236.
- Ocak Karabay, Ş. ve Bilir-Seyhan, G. (2018). “Sanatsal açıdan donanımlı” okul öncesi eğitim sınıfında bir pilot uygulama örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(1), 19-33. Doi: 10.12984/egeefd.305969
- Öncü, P. D. (2019). Erken çocuklukta sanat ve yaratıcılık ilişkisi. *Çocukluk dönemi sanat ve yaratıcılık* içinde (s. 104-122). İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Özalp, K. (2016). Güzelin bilinçli algısı ve estetik eğitimi. *İdil Dergisi*, 5(21), 491-504. Doi:10.7816/idil-05-21-14
- Özer, A. G. (2006). Çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göre'liği. *II. Ulusan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi, ss. 77-83.
- Paciga, K. A. and Becker, A. L. (2015). Colors, lines, and shapes: Interpreting the visual modality of children's picture books. https://www.academia.edu/16482490/Colors_lines_and_shapes_Interpreting_the_visual_modality_of_children_s_picture_books (Erişim tarihi: 17.05.2022)
- Pantaleo, S. (2014). Language, literacy and visual texts. *English in Education*, 49(2), 113-129. Doi: 10.1111/eie.12053
- Pantaleo, S. (2015). Primary students' understanding and appreciation of the artwork in picturebooks. *Journal of Early Childhood Literacy*, 16(2), 228–255. Doi: 10.1177/1468798415569816
- Pantaleo, S. (2017). Learning about and through picturebook artwork. *The Reading Teacher*, 71(5), 557-567. Doi:10.1002/trtr.1653
- Parlange, A. (2021). *Büyük yılan*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, ss.1
- Parsons, M., Johnston, M. and Durham, R. (1978). Developmental stages in children's aesthetic responses. *Journal of Aesthetic Education*, 12(1), 83-104.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. California: Beverly Hills.
- Peng, C. (2017). The analysis of role of language in picture books on children's art education. *In 2017 2nd International Conference on Humanities and Social Science (HSS 2017)*. China: Atlantis Press. ss. 129-132
- Ponto, J. (2015). Understanding and evaluating survey research. *Journal of the advanced practitioner in oncology*, 6(2), 168.
- Ray, S. (1996). The world of children's literature: An introduction. P. Hunt (Ed.), *International Companion Encyclopedia of Children's Literature* içinde (s.645-655). London: Routledge.
- Salisbury, M. (2004). *Illustrating children's books: Creating pictures for publication*. New York: Barron's Educational Series.
- Salisbury, M. and Styles, M. (2012). *Children's picturebooks: The art of visual storytelling*. London: Laurence King Publishing.

- Sanchez Vegara, M., I. (2018). *Frida Kahlo*, İstanbul: Martı Çocuk, kapak resmi
- SanchezVegara, M. I. (2020). *David Bowie*. İstanbul: Martı Çocuk, kapak resmi
- Sarı, N. (2006). *Çocuk Kitapları İllüstrasyonları Üzerine Bir Araştırma ve Bir Örneklemeye*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Savoie, A. (2015). Aesthetic experience and creativity in arts education: Ehrenzweig and the primal syncretistic perception of the child, *Cambridge Journal of Education*, Doi: 10.1080/0305764X.2015.1102864
- Seeley,W. P. (2006). Naturalizing aesthetics: Art and the cognitive neuroscience of vision. *Journal of Visual Art Practice*, 5(3), 195-213. Doi: 10.1386/jvap.5.3.195_1
- Selthofer, J. and Ranogajec M. G. (2020). *The visual characteristics of croatian picture books*. Portugal: International Conference on Illustration & Animation, s. 306-317.
- Senechal, M., Cornell, E. H., and Broda, L. S. (1995). Age-related differences in the organization of parent-infant interactions during picture-book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 10(3), 317–337. [https://doi.org/10.1016/0885-2006\(95\)90010-1](https://doi.org/10.1016/0885-2006(95)90010-1)
- Serafini, F. (2012a). Design elements of picturebooks: Interpreting visual images and design elements of contemporary picturebooks. *The Connecticut Reading Association Journal*, 1(1), 3-9.
- Serafini, F. (2012b). Taking full advantage of children's literature. *The Reading Teacher*, 65(7), 457-459. Doi: 10.1002/trtr.011067
- Serafini, F. (2015). The appropriation of fine art into contemporary narrative picturebooks. *Children's Literature in Education*, 46(4), 438-453. Doi: 10.1007/s10583-015-9246-2
- Sever, S. (2006). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ss. 41-56
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir :Tudem Yayınları.
- Sever, G. ve Karaman Benli G. (2022). Investigation of music related children's books in terms of content, musical concepts and visuals, *Journal of Early Childhood Studies*, 6(1), 229-243. Doi: 10.24130/eccdjecs.1967202261412
- Sipe, L. R. (2002). Picturebooks as aesthetic objects. *Literacy Teaching and Learning: An International Journal of Early Reading and Writing*, 6(1), 23-42.
- Sipe, L. R. ve McGuire, C. E. (2006). Picturebook endpapers: Resources for literary and aesthetic interpretation. *Children's Literature in Education*, 37(4), 291-304. Doi: 10.1007/s10583-006-9007-3
- Sgourev, S. V. (2020). The alchemy of painting: How the technology of oilpaint transmuted art. J. S. Pedersen, B. Slavich ve M. Khaire (Ed.), *Technology and creativity* içinde, (s.37-62). Cham: Palgrave Macmillan. Doi: 10.1007/978-3-030-17566-5_3

- Sumara, D. J. (2002). Why reading literature in school still matters: Imagination, interpretation, insight. New Jersey: Routledge.
- Stachulak, H. (2011). Contrast. *All Student These*, 24. Governors State University. <https://opus.govst.edu/theses/24> (Erişim Tarihi: 19.05.2022)
- Stokrocki, M. (1995). Visual sociology as a way to study art teaching in a multicultural setting. M. Stokrocki (Ed.), *New waves of research in art education* içinde, (s.71-77). Michigan: Western Michigan University
- Stout, J. (2000). Design: Exploring the elements and principles. <https://www.extension.iastate.edu/4hfiles/statefair/EEHandbook/EEHJPDesign4H634.pdf> (Erişim tarihi: 19.05.222)
- Şahin, G. (2014). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyarın olarak resim. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 1309-1324.
- Şeker, P. T. ve Çam, B. (2021). 2000-2020 yılları arasında erken çocukluk dönemi çocuklarına yönelik tasarlanmış hikâye kitaplarının iç ve dış yapı niteliklerinin incelenmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(35), 1161-1177. Doi: 10.12981/mahder.935081
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatına ön söz. *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, CVII (756), 15-58.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, CX (780), 12-31.
- Tanrıkulu, F. (2021). Çocuk kitabı yazarlarının Türkiye’de çocuk yayıncılığına ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 747-770.
- Taşcıyan, L. (2016). *Fantastik ve sürrealizmin görsel iletişimle illüstrasyona yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Taşdelen, D. (2012). Estetik ve sanat felsefesinde temel konular. A. İnam (Ed.), *Estetik ve sanat felsefesi* içinde (s.2-30). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web Ofset.
- Taşdelen, V. (2016). Çocuk Edebiyatında Görsel Öğe. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(1), 123-135.
- Temple, C., Martinez, M., Yokoto, J. and Naylor, A. (1998). *Children's books in children's hands: An introduction to their literature*. Massachusetts: Allyn&Bacon.
- Tian, Z. (2018). On the illustration design of children’s books. *In 2018 2nd International Conference on Social Science, Arts and Humanities (SSAH)*. China: Hubei Institute of Fine Arts, ss. 153-156.
- Timuçin, A. (2009). *Sorularla estetik el kitabı*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Timuçin, A. (2013). *Estetik I*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Tomita, K. (2015). Principles and elements of visual design: A review of the literature on visual design of instructional materials. *Educational Studies*, 57, 167-174.

- Tuna, S. (2007). Estetik Algı ve Beğeni Gelişimi Açısından, İlköğretimde Sanat Eleştirisi Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 121-133.
- Tunalı, İ. (1998). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tursunmurotovich, S. S. (2020). Importance of illustrations for perception of content of the book. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 8(4), 98-101.
- Tursunmurotovich, S.S., Eraliyevich, S. X. and Shuhratovich, İ. U. (2020). Illustration and the influence of illustrator on children's understanding of fairy tales and works of art in books. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(5), 3526-3533. Doi: 10.37200/IJPR/V24I5/PR202063.
- Ural, S. (2006). Çocuk edebiyatı yapıtlarındaki yaşam gerçekliği. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, ss. 897-900.
- Ursell, M. (2013). *Illustrating children's books*. Massachusetts: The Crowood Press.
- Ünlüer, E. (2017). *Estetik eğitim programının beş yaş çocukların estetik yargı ve görsel algı gelişimine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Veryeri Alaca, I. (2022). *Uzaydaki renkli orman*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, kapak resmi, kitap eki
- Veryeri Alaca, I. (2022). *Uzaydaki renkli orman*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, ss.6-8
- Veziroğlu Çelik, M. (2021). Erken çocukluk dönemi çocuk edebiyatı türleri. M. S. Gönen, G. Uyanık (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve etkinlik örnekleri içinde* (s. 53-83). Ankara: Nobel Akademi.
- Villarreal, A., Minton, S., and Martinez, M. (2015). Child illustrators: Making meaning through visual art in picture books. *The Reading Teacher*, 69(3), 265-275. Doi: 10.1002/trtr.1405
- Volpin, L. (2018). *Krokodali*. İstanbul: Domingo Yayınları, ss.4
- Vygotsky, L. (1994). Psychology of art. S.Ross (Ed.), *Art and its significance: An anthology of aesthetic theory içinde* (s. 521-525). New York: SUNY Press.
- Wallace, K. (2018). Appropriate. *Brock Education Journal*, 27(2), 23-27.
- Weinstein, A. (2005). *Once upon a time: illustrations from fairytales, fables, primers, pop-ups, and other children's books*. New York: Princeton Architectural Press.
- Wei, C. C. and Ma, M. Y. (2020): Designing attractive children's picturebooks: Evaluating the attractiveness factors of various picture book formats. *The Design Journal*, 23(2), 287-308. Doi: 10.1080/14606925.2020.1718277
- Whalley, J. I. (2004). The development of illustrated texts and picturebooks. P. Hunt (Ed.), *International companion encyclopedia of children's literature içinde* (s.318-328). London: Taylor & Francis.
- Wood, A. (2021). *Çekirge kadar hızlıyım*. Hep Kitap, ss.5-6

- Wolfenbarger, C., D. and Sipe, L., R. (2007). A unique visual and literary art form: Recent research on picture books. *Language Art*, 84(3), 273-280.
- Wong, K. M., Cheung, M. W. W. and Chiu, K. M. (2021). Learning art through picturebooks with young children. *Art Education*, 74(4), 33-38, Doi:10.1080/00043125.2021.1905434
- Wyile, A.S. (2017). Narrative space in sheree fitch's merry-go-day and night sky wheel ride: Picture-book poesis. N. Hamer, P.Nodelman, M. Reimer (Ed.). *More words about pictures current research on picture books and visual/verbal text sfor young people* içinde (s.171-188). New York: Routledge.
- Xiaoyuan, W. (2018). Surrealism in children's picturebooks—based on Anthony Browne's gorilla. *International Scientific And Professional Conference*. Opatija: OMEP, ss. 359-363
- Yamada, K. (2020). *Belki*. İstanbul: Nar Çocuk, ss.5-6-21-22
- Yedinci Milli Eğitim Şurası. (1962). *Çocuk Yayınları*, 272.
- Yegen, Ü. (2013). Estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 240-252.
- Yıldırım, A. ve Şimşek , H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldız, C. ve Durmuşoğlu, M. C. (2018). Ressamları konu alan çocuk kitaplarının sanatla ilişkili eğitsel özellikleri. *Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi (UGSEAD)*, 1(1), 29-49.
- Yıldız, C., Yazıcı, D., ve Durmuşoğlu, M. (2016). 2010-2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* , 1 (1), 43-55

EKLER

Kitap Listesi

Kitap no	Kitap adı	Yerli Çeviri	Yaş grubu	Sayfa sayısı	Yazar	Çizer	Yayınevi	Basım yılı	Baskı sayısı
K-1	Bu kitabı yalama	Çeviri	5+	40	Idan Ben-Barak	Julian Frost-Linnea Rundgen	Uçan balık yayınları	2020	4
K-2	Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga	Yerli	4+	32	Feridun Oral	Feridun Oral	YKY	2017	8
K-3	Afife Jale	Yerli	5+	32	Nihan Güner	Mavisu Demirağ	Pırl Çocuk	2019	1
K-4	Nerede Bu Fil?	Çeviri	3+	32	Barroux	Barroux	Redhouse Kidz	2018	4
K-5	Nerede Bu Deniz Yıldızı?	Çeviri	3+	32	Barroux	Barroux	Redhouse Kidz	2017	2
K-6	Kutu Değil	Çeviri	3+	32	Antoinette Portis	Antoinette Portis	Beyaz Balina	2018	1
K-7	Huysuz Uğurböceği	Çeviri	4+	44	Eric Carle	Eric Carle	Kuraldışı Çocuk	2022	11
K-8	Kafası Karışık Bukalemun	Çeviri	4+	32	Eric Carle	Eric Carle	Kuraldışı Çocuk	2020	9
K-9	Tepeden Tırnağa	Çeviri	3+	32	Eric Carle	Eric Carle	Kuraldışı Çocuk	2021	7
K-10	Minik Tohum	Çeviri	5+	40	Eric Carle	Eric Carle	Kuraldışı Çocuk	2020	14
K-11	Dünyayı Gezmek İsteyen Horoz	Çeviri	4+	32	Eric Carle	Eric Carle	Mavibulut	2020	5
K-12	Cornelius Masalı	Çeviri	4+	40	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2020	1
K-13	Tırtıl Boyu	Çeviri	4+	32	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2020	1
K-14	Babamın Masası	Yerli	4+	36	Esin Bacacı Taner	Ayşın Delibaş Eroğlu	Timaş Çocuk	2019	1
K-15	Frida Kahlo	Çeviri	5+	32	Maria Isabel Sanchez Vegara	Geen Fan Eng	Martı Çocuk	2018	4

K-16	Çekirge Kadar Hızlıyım	Çeviri	3+	32	Audrey Wood	Don Wood	Hep Kitap	2021	1
K-17	Arkadaşım Balerin	Çeviri	5+	24	Ralf Butschlow	Ralf Butschlow	İş Bankası Kültür Yayınları	2018	7
K-18	Renk Apartmanı	Çeviri	3+	28	Christine Beigel	Christine Destours	1001 Çiçek	2019	1
K-19	Ressam Steinlen'in Kara Kedisi Üzerine Öykü	Çeviri	3+	32	Christine Beigel	Vanessa Hie	1001 Çiçek	2019	1
K-20	Van Gogh: Renklerin Korsanı	Çeviri	3+	28	Christine Beigel	Natacha Sicaud	1001 Çiçek	2019	1
K-21	Pezzettino	Çeviri	4+	40	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2016	5
K-22	Yüzyüz	Çeviri	4+	40	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2016	4
K-23	Frederick	Çeviri	4+	40	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2016	3
K-24	Yeşil Kuyruklu Fare	Çeviri	5+	40	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2015	2
K-25	Degas ve Küçük Dansçı	Çeviri	6+	31	Laurence Anholt	Laurence Anholt	Pearson	2011	1
K-26	Kirpinin Bahar Konseri	Yerli	4+	23	Mevlana İdris	Dağıstan Çetinkaya	Vakvak Yayınları	belirtilmemiş	1
K-27	David Bowie	Çeviri	4+	32	Maria Isabel Sanchez Vegara	Ana Albero	Martı Çocuk	2020	1
K-28	Barış Treni	Çeviri	4+	32	Yusuf/Cat Stevens	Peter H. Reynolds	Ketebe	2021	1
K-29	Mış gibi	Çeviri	4+	32	Peter H. Reynolds	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar	2014	1
K-30	Müze	Çeviri	4+	32	Susan Verde	Peter H. Reynolds	Günışığı Kitaplığı	2015	1
K-31	Nokta	Çeviri	4+	32	Peter H. Reynolds	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar	2018	13
K-32	Van Gogh-Arkadaşım Vincent	Çeviri	4+	36	Anna Obiols	Joan Subirana	1001 Çiçek	2021	8

K-33	Gauguin- Arkadaşım Paul	Çeviri	4+	36	Anna Obiols	Joan Subirana	1001 Çiçek	2021	4
K-34	Monet- Arkadaşım Claude	Çeviri	4+	36	Anna Obiols	Joan Subirana	1001 Çiçek	2021	6
K-35	Degas- Arkadaşım Edgar	Çeviri	4+	36	Anna Obiols	Joan Subirana	1001 Çiçek	2020	4
K-36	Jumanji	Çeviri	6+	32	Chris Van Allsburg	Chris Van Allsburg	Uçan Fil	2020	1
K-37	Picasso	Çeviri	4+	32	Rafael Jackson	Maria Espluga	1001 Çiçek	2019	1
K-38	Benim Müzem	Çeviri	4+	48	Emma Lewis	Emma Lewis	Redhouse Kidz	2021	3
K-39	Ella Fitzgerald	Çeviri	4+	32	Maria Isabel Sanchez Vegara	Barbara Alca	Martı Çocuk	2019	6
K-40	Köpekler Bale Yapmaz	Çeviri	4+	32	Anna Kemp	Sara Ogilvie	Pearson	2018	6
K-41	On İkinci Hayvanlar Kralı Kim ?	Çeviri	6+	40	Sang- Gyo Lee	Sang-Sul Yoon	Düşün Yayınevi	2016	1
K-42	Bir Fikirle Ne Yaparsın?	Çeviri	5+	40	Kobi Yamada	Mae Besom	Nar Çocuk	2016	1
K-43	Belki	Çeviri	5+	44	Kobi Yamada	Gabriella Barouch	Nar Çocuk	2020	1
K-44	Çizmeyi Bilseydim	Yerli	4+	40	Simla Sunay	Zeycan Alkış	Redhouse Kidz	2018	1
K-45	Şair Tavşan	Çeviri	4+	32	Julia Donaldso n	Lydia Monks	İş Bankası Kültür Yayımları	2018	2
K-46	Kağıt Bebekler	Çeviri	4+	32	Julia Donaldso n	Rebecca Cobb	İş Bankası Kültür Yayımları	2018	4
K-47	Krokodali	Çeviri	5+	28	Lucy Volpin	Lucy Volpin	Domingo	2018	1
K-48	Dünyanın En Büyük Evi	Çeviri	4+	40	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2019	1

K-49	Renkli Çoraplı Kuzgun	Yerli	3+	32	Didem Demirel	Büşra Kayıkçı	Ketebe	2021	2
K-50	Postacı Fero	Yerli	3+	32	Didem Demirel	Büşra Kayıkçı	Ketebe	2020	1
K-51	Değişimsever Bay Flux	Çeviri	5+	32	Kyo Maclear	Matte Stephens	Hep Kitap	2019	2
K-52	Graou	Çeviri	3+	32	Ingrid Chabbert	Guridi	Ketebe	2021	2
K-53	Ağaç Dedi Ki	Çeviri	4+	28	Sophie Lescaut	Thanh Portal	Ketebe	2021	2
K-54	Komşudaki Tiyatro	Çeviri	4+	48	Sonja Danowski	Sonja Danowski	Ketebe	2021	3
K-55	Kalbinin Sesi	Çeviri	4+	32	Peter H. Reynolds	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar	2021	1
K-56	Mutlu Hayalperest	Çeviri	4+	32	Peter H. Reynolds	Peter H. Reynolds	Altın Kitaplar	2019	2
K-57	Gökyüzünün Rengi	Çeviri	4+	40	Peter H. Reynolds	Peter H. Reynolds	Altın Kitap	2018	1
K-58	Bu Benim Dansım	Çeviri	5+	40	Luciano Lozano	Luciano Lozano	Beta Kids	2019	1
K-59	Renk Canavarı	Çeviri	3+	40	Anna Llenas	Anna Llenas	Nesin Yayınevi	2019	1
K-60	Ses Çıkarıcı Kitap	Çeviri	4+	72	Herve Tullet	Herve Tullet	Timaş Çocuk	2020	2
K-61	Sesini Arayan Papağan Oskar	Çeviri	4+	32	Courtney Dicmas	Courtney Dicmas	Marsık Yayıncılık	2014	1
K-62	Taş Devri Bebeği	Çeviri	4+	32	Julia Donaldson	Emily Gravett	1001 Çiçek	2016	1
K-63	Açıl Maske Açıl	Yerli	5+	36	Aytül Akal	Mustafa Delioğlu	Uçanbalık	2017	3
K-64	Bir Renk	Yerli	4+	32	Gülşah Yemen Sarioğlu	Çağrı Odabaşı	Masalperest	2019	1
K-65	Bir Çizgi	Yerli	4+	32	Gülşah Yemen Sarioğlu	Çağrı Odabaşı	Masalperest	2019	1
K-66	Bir Ses	Yerli	4+	32	Gülşah Yemen Sarioğlu	Çağrı Odabaşı	Masalperest	2019	1

K-67	Boşluk	Çeviri	6+	80	Anna Llenas	Anna Llenas	Nesin Yayınevi	2017	1
K-68	Bir Kedi Olsaydım	Çeviri	3+	32	Paloma Sanchez Ibarzabal	Anna Llenas	Nesin Yayınları	2018	1
K-69	Ortası Boş Kitap	Çeviri	4+	96	Herve Tullet	Herve Tullet	Edam Yayınları	2018	2
K-70	Siyah Beyaz Hikaye	Yerli	3+	24	M. Tunç Atalay	M. Tunç Atalay	Mandolin Yayınları	2019	1
K-71	Kırmızı Yuvarlağın Bir Hayali Var	Yerli	3+	24	M. Özgür Akpolat	M. Özgür Akpolat	Timaş Çocuk	2019	1
K-72	Matthew'in Rüyası	Çeviri	4+	32	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2020	1
K-73	Misket Baykuş	Çeviri	5+	40	Maranke Rinck	Martijn Van Der Linden	Yapıkredi Yayınları	2019	1
K-74	Öpücük Ne Renktir?	Çeviri	3+	32	Rocia Bonilla	Rocia Bonilla	Günışığı Kitaplığı	2018	8
K-75	Babaannem Kime Benziyor	Yerli	4+	32	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapıkredi Yayınları	2022	2
K-76	Dedemin Hayal Defteri	Yerli	4+	28	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapıkredi	2022	1
K-77	Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	Yerli	4+	36	Sara Şahinkanat	Feridun Oral	Yapıkredi	2012	9
K-78	Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Yerli	3+	23	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları	2022	1
K-79	Benekli Faremi Gördünüz Mü?	Yerli	4+	32	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları	2018	9
K-80	Büyük Yılan	Çeviri	4+	36	Adrien Parlangue	Adrien Parlangue	Koç Üniversitesi Yayınları	2021	1
K-81	Küçük Mor Balık	Yerli	3+	20	Ayla Çınaroğlu	Ayla Çınaroğlu	Uçanbalık Yayınları	2016	4
K-82	Yoğun Bir Yıl	Çeviri	3+	36	Leo Lionni	Leo Lionni	Elma Çocuk	2019	3

K-83	Oyun Oynayalım Mı?	Çeviri	3+	60	Henre Tullet	Henre Tullet	Timaş Çocuk	2019	1
K-84	Kırmızı Kanatlı Baykuş	Yerli	3+	36	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları	2018	8
K-85	Kraliçenin Gölgesi	Çeviri	5+	40	Cybele Young	Cybele Young	Koç Üniversitesi Yayınları	2020	1
K-86	Minik Can	Yerli	4+	34	Tayfun Tansel	Tayfun Tansel	Nesin Yayınevi	2013	1
K-87	Katie ve Nilüferler	Çeviri	4+	36	James Mayhew	James Mayhew	Yapı Kredi Yayınları	2019	1
K-88	Afacan Taşların Masalı	Yerli	4+	24	Ümit Yaşar ve Elif Özkan	Ümit Yaşar	Erdem Çocuk	2016	1
K-89	İsimsiz Taşın Masalı	Yerli	4+	24	Ümit Yaşar ve Elif Özkan	Ümit Yaşar	Erdem Çocuk	2016	1
K-90	Ben Tembel Değilim	Çeviri	4+	32	Eric Carle	Eric Carle	Mavibulut	2017	1
K-91	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan?	Yerli	4+	28	Sara Şahinkanat	Ayşe İnan	Yapı Kredi Yayınları	2019	3
K-92	Yağmurlu Bir Gün	Yerli	4+	28	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları	2019	6
K-93	Matisse'in Bahçesi	Çeviri	5+	48	Samantha Friedman	Cristina Amodeo	Marsık Yayıncılık	2019	1
K-94	Magritte'in Elması	Çeviri	5+	40	Klaas Verplanc ke	Klaas Verplanc ke	Marsık Kitap	2018	1
K-95	Sonia Delaunay Yaşamın Renkleri	Yerli	6+	40	Cara Manes	Fatinha Ramos	Marsık Kitap	2018	1
K-96	Katie ve Mona Lisa	Çeviri	5+	32	James Mayhew	James Mayhew	Yapı Kredi Yayınları	2017	1
K-97	Katie ve Resim Sergisi	Çeviri	5+	36	James Mayhew	James Mayhew	Yapı Kredi Yayınları	2019	3
K-98	Katie ve Ayçiçekleri	Çeviri	5+	36	James Mayhew	James Mayhew	Yapı Kredi Yayınları	2018	5.

K-99	Elif Müzisyen	Çeviri	4+	24	Liane Schneide r	Eva Wenzel- Bürger	İş Bankası Kültür Yayımları	2019	10
K-100	Kalbindeki Cevap	Yerli	5+	48	Canev Tatar	Canev Tatar	Altın Kitaplar	2021	8
K-101	Esrarengiz Kemancı	Çeviri	4+	36	Kathy Stinson	Dusan Petricic	Kuraldışı Çocuk	2016	1
K-102	Zürafalar Dans Edemez	Çeviri	4+	32	Giles Andreae	Guy Parker- Rees	Beta Kids	2020	1 (15. Yıl Özel Baskısı)
K-103	Pastel Boya	Yerli	4+	32	Ayla Çınaroğl u	Mustafa Delioğl u	Uçanbalık Yayımları	2012	1
K-104	Resim Dersi	Yerli	4+	32	Ayla Çınaroğl u	Mustafa Delioğl u	Uçanbalık Yayımları	2011	1
K-105	Düğününde Saklanan Damat	Yerli	6+	18	Tevfik Taş	Sahar Bardaie	Evrensel Çocuk Kitaplığı	2015	1
K-106	Mavi Çöl Develeri	Çeviri	6+	36	Maro Sfakiano poulou	Iris Samartzi	Erdem Çocuk	2017	1
K-107	Sırtındaki Ağır Yük	Çeviri	3+	36	Gulnar Hajo	Gulnar Hajo	Erdem Çocuk	2014	1
K-108	Yayazula	Çeviri	4+	32	Julia Donaldso n	Axel Scheffler	İş Bankası Kültür Yayımları	2018	6
K-109	Üç Kedi Bir Dilek	Yerli	3+	32	Sara Şahinkan at	Ayşe İnan Alican	Yapı Kredi	2014	2
K-110	Küçük Ejderha ve Pirinç Lapası	Yerli	5+	40	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayımları	2011	1
K-111	Tuka	Yerli	3+	16	Reza Hemmati rad	Reza Hemmati rad	Nar Çocuk	2018	1
K-112	Huka	Yerli	3+	16	Reza Hemmati rad	Reza Hemmati rad	Nar Çocuk	2018	1
K-113	Fare ile Dağ	Çeviri	4+	48	Antonio Gramsci	Laia Domenec h	Desen Yayımları	2019	2

K-114	Bak Sen Şu Kedilere	Çeviri	3+	32	Monika Filipina	Monika Filipina	Marsık Kitap	2018	2
K-115	Bulut Kuş	Çeviri	3+	36	Bai Bing	Yu Rong	Gümüşığı Kitaplığı	2014	1
K-116	Ne Boyayalım?	Yerli	4+	39	Aytül Akal	Mert Tugen	Redhouse Kidz	2015	1
K-117	Adalı	Çeviri	6+	48	Junot Diaz	Leo Espinosa	Bilgi Çocuk	2019	1
K-118	Bir Balina Bir Bavula Nasıl Sığar	Çeviri	3+	28	Guridi	Guridi	Ketebe	2020	1
K-119	Korkusuz Pia'nın Orman Kitabı	Yerli	4+	48	Nalan Alaca	Nalan Alaca	Çınar	2017	2
K-120	Pi'nin Dünyası	Yerli	4+	32	F. Alara Akgün	F. Alara Akgün	Meav Yayıncılık	2017	1
K-121	Kelebeğini Arayan Ayşe	Yerli	4+	48	Tülin Kozikoğlu	Burcu Musselwhite	Redhouse Kidz	2013	1
K-122	Özgürlüğünü Arayan Kelebek	Yerli	4+	40	Tülin Kozikoğlu	Tülin Kozikoğlu	Redhouse Kidz	2013	2
K-123	Yemeğini Arayan Tırtıl	Yerli	4+	40	Tülin Kozikoğlu	Burcu Musselwhite	Redhouse Kidz	2012	1
K-124	Bulutunu Arayan Su Damlası	Yerli	4+	40	Tülin Kozikoğlu	Burcu Musselwhite	Redhouse Kidz	2013	1
K-125	Taşların Şarkısı	Yerli	3+	24	Ümit Yaşar ve Elif Özkan	Ümit Yaşar	Erdem Çocuk	2016	2
K-126	Taş Oyunları	Yerli	4+	24	Ümit Yaşar Özkan ve Elif Konar Özkan	Ümit Yaşar Özkan	Erdem Yayınları	2016	2
K-127	Büyük Orman Avcıları	Çeviri	4+	40	Dennis Nolan	Dennis Nolan	Abm Yayınları	2015	1
K-128	Böyle Bir Kuyrukla	Çeviri	4+	36	Steve Jenkins-	Steve Jenkins-	Tübitak	2008	1

	Ne Yapardın?				Robin Page	Robin Page			
K-129	Sivri Ha Gayret-Yumurta	Çeviri	3+	40	Laura Bellini	Laura Bellini	Edam Yayınları	2016	1
K-130	Müzedede Bir Gün	Yerli	4+	48	Ezgi Berk	Ece Zeber	Final Kültür Sanat Yayınları	2019	1
K-131	Melodi Merdiven	Yerli	5+	40	Ece Zeber, Özlem Yurteri Gürevin	Ece Zeber	Redhouse Kidz	2021	1
K-132	Dev Kuş Ferdo	Çeviri	3+	32	Andreja Peklar	Andreja Peklar	Nobel Çocuk	2021	1
K-133	İyi Geceler Ay	Çeviri	3+	36	Margaret Wise Brown	Clement Hurd	Yapı Kredi Yayınları	2021	1
K-134	Şarkım Nerede	Yerli	5+	40	Mavisel Yener	Berk Öztürk	İlksatır Yayınevi	2019	1
K-135	Monet'nin Kedisi	Çeviri	4+	32	Lily Murray	Becky Cameron	Profil Kitap	2022	1.
K-136	Gölde	Çeviri	3+	52	Geraldo Valerio	Geraldo Valerio	Bilgi Yayınevi	2021	1
K-137	Hayalimdeki Hediye	Çeviri	3+	32	Olivier Tallec	Olivier Tallec	Yapı Kredi Yayınları	2021	2
K-138	Ben Bir Şemsiye Değilim!	Yerli	3+	30	Eylül Şenyürek	Eylül Şenyürek	Küçük Bir Yayınevi	2021	1
K-139	Ayı Geldi	Çeviri	3+	32	Richard T. Morris	Leuyen Pham	Ketebe	2021	2
K-140	Aç Tırtıl	Çeviri	3+	32	Eric Carle	Eric Carle	Mavibulut	2017	1
K-141	Kreşendo	Çeviri	4+	36	Susanna Mattiangeli	Felicita Sala	Elma Çocuk	2018	2
K-142	Küçük Frida: Ailemle Güzel Bir Gün	Çeviri	3+	30	Alonzo Mercado/Ricardo Sánchez Riancho	Carlos Vélez	Leylak Çocuk Kitapları	2021	1

K-143	Dalga	Çeviri	3+	40	Suzy Lee	Suzy Lee	Meav Yayıncılık	2020	4
K-144	Gölge	Yerli	3+	40	Suzy Lee	Suzy Lee	Meav Yayıncılık	2021	2
K-145	Ayna	Çeviri	3+	52	Suzy Lee	Suzy Lee	Meav Yayıncılık	2020	1
K-146	Kırmızı Balon Ünlü Ressamları Tanıyor	Yerli	4+	48	Elif Gül Aydın	Elif Gül Aydın	Karakarga Yayınları	2018	1
K-147	Buradaki Kitap Nereye Gitti?	Çeviri	3+	48	Telma Guimarães	Jana Glatt	Bilgi Çocuk	2021	1
K-148	Uzaydaki Renkli Orman	Yerli	5+	48	Ilgım Veryeri Alaca	Ilgım Veryeri Alaca	Koç Üniversitesi Yayınları	2022	1
K-149	Ressam Eren Eyüboğlu ve Kedisi	Yerli	4+	40	Cansu Yıldız Taşdemir ve Zeynep Çetin	Özge Tıgılı Taşlı	Eğiten Kitap	2021	1
K-150	Ressam Masalı	Yerli	6+	45	Can Göknil	Can Göknil	Bozlu Art Project	2019	1
K-151	Pi ve Fi Nerede?	Çeviri	4+	32	Ale'ale	Ale'ale	Nobel Çocuk	2021	1
K-152	Azime'nin Yumağı	Yerli	3+	32	İrem Çağıl	Zeynep Özatalay	Sinek Sekiz Yayınları	2019	1

